

**ПРОГРАМ ЗА ЗАШТИТУ ЖЕНА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ
И ПАРТНЕРСКИМ ОДНОСИМА И ДРУГИХ ОБЛИКА РОДНО
ЗАСНОВАНОГ НАСИЉА У АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ
ВОЈВОДИНИ ЗА ПЕРИОД ОД 2023. ДО 2026. ГОДИНЕ**

САДРЖАЈ

САДРЖАЈ	2
ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА	4
1. УВОД.....	6
НАЧИН ИЗРАДЕ ПРОГРАМА	7
2. ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТИ И ПРАВНИ ОКВИР РЕЛЕВАНТАН ЗА ПРОГРАМ.....	9
2.1. Стратегије и плански документи.....	9
2.2. Кључни међународни акти и прописи унутрашњег права	11
2.2.1. МЕЂУНАРОДНИ ИЗВОРИ.....	11
2.2.2. НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО	14
2.2.3. ПРОПИСИ АПВ.....	17
2.2.4. ПРОПИСИ РЕЛЕВАНТНИ ЗА ОВАЈ ПРОГРАМ ЈЕСУ СЛЕДЕЋИ:.....	18
3. ПРЕГЛЕД КЉУЧНИХ ПОСТИГНУЋА	21
4. АНАЛИЗА ЕФЕКТА ОСТВАРЕНИХ ПРЕТХОДНИМ ПРОГРАМОМ	22
5. ОПИС СТАЊА И АНАЛИЗА ПРОБЛЕМА.....	25
5.1. Институционални оквир за примену Програма.....	26
5.2. Институционални механизми родне равноправности на локалном нивоу	29
5.3. Документи о родној равноправности усвојени у ЈЛС	30
5.4. Пројекти и активности ЈЛС у области родне равноправности	32
5.5. Превенција.....	32
5.5.1. ПРИНЦИП РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ И НЕДИСКРИМИНАЦИЈЕ.....	32
5.5.2. ПОДИЗАЊЕ СВЕСТИ И ИНФОРМИСАЊЕ	32
5.6. Истраживања и прикупљање података	37
5.7. Обука стручњака/стручњакиња.....	41
5.8. Заштита и подршка	45
5.9. Хитне мере заштите	46
5.10. Опште и специјализоване услуге	48
5.11. Опште услуге	49
5.12. Специјализоване услуге	52
5.13. Сигурне куће	52
5.14. СОС телефон.....	55
5.15. Услуге за жене жртве сексуалног насиља	57
5.16. Економско оснаживање жена са искуством насиља	59
5.17. Пријављивање насиља.....	60
5.18. Породичноправне мере заштите	76
5.19. Кривичноправна заштита од родно заснованог насиља: правосудна статистика	80
6. ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА И МЕРЕ ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ	88
6.1. Посебни циљеви и мере за њихово остваривање	92
Посебан циљ 1: Унапређена ефикасност деловања свих актера на превенцији, сузбијању и заштити од свих облика родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, у складу с међународним стандардима.....	92
Мера 1.1. Подизање свести и осетљивости шире јавности о родно заснованом насиљу према женама и насиљу у породици и промовисање ненасилних образаца понашања.	92
Мера 1.2. Унапређивање родно одговорног извештавања медија о насиљу према женама и насиљу у породици и правима жртава насиља.	95
Мера 1.3. Подршка спровођењу делотворних и родно одговорних програма рада са учиниоцима родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.	98

Мера 1.4. Подстицање и обезбеђивање спровођења неформалних облика образовања и програма вршњачке едукације у основним и средњим школама на територији АПВ.	100
Мера 1.5. Развијен и укључен најмање један програм превенције, који се финансира из буџета за службенике у покрајинској администрацији, а којим се промовише принцип родне равноправности, уклањање родних стереотипа и забрана дискриминације на основу пола или рода.....	102
Мера 1.6. Унапређивање прикупљања и објављивања административних података, као и подршка истраживањима, студијама и анализама.	104
Посебан циљ 2: Обезбеђена ефикасна и делотворна заштита жртава и успостављене доступне и одговарајуће опште и специјализоване услуге подршке жртвама насиља.....	107
Мера 2.1. Обезбеђивање ефикасног и делотворног институционалног одговора на родно засновано насиље према женама и насиље у породици у АПВ, унапређивањем мултисекторске сарадње и интегрисани приступ.	108
Мера 2.2. Информисање жртава насиља.	113
Мера 2.3. Унапређивање општих услуга за жене жртве родно заснованог насиља према женама и насиља у породици дефинисањем стандарда рада и обезбеђивањем доступности услуга женама из осетљивих група.	115
Мера 2.4. Обезбеђивање приступачности и доступности услугама здравствене заштите свим женама жртвама родно заснованог насиља и насиља у породици на територији АПВ.....	121
Мера 2.5. Унапређивање мера за економско оснаживање жена жртава насиља.	124
Мера 2.6. Обезбеђивање недостајућег обима и врсте (садржаја) услуга психосоцијалне подршке за жене и девојке у ситуацији насиља засновано на подацима.	127
Мера 2.7. Унапређивање специјализованих услуга за жене жртве родно заснованог насиља и насиља у породици путем дефинисања стандарда рада и обезбеђивања доступности услуга женама из вишеструко дискриминисаних група.	129
Мера 2.8. Обезбеђена активна улога женских специјализованих НВО у пружању услуга и креирању политика и мера за спречавање и борбу против свих облика родно заснованог насиља према женама и насиља у породици у АПВ.	136
Посебан циљ 3: Унапређена координисана сарадња свих актера на превенцији и сузбијању родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.	140
Мера 3.1. Унапређивање доношења, примењивања и праћења ефеката покрајинских и локалних јавних политика релевантних за област превенције, сузбијања и заштите од родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.	140
Мера 3.2. Јачање капацитета органа, установа и служби на територији АПВ за координисану борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.....	142
Мера 3.3. Унапређивање надзора и супервизије пружања специјализованих услуга подршке за жртве родно заснованог насиља и насиља у породици.....	144
Мера 3.4. Успостављање интерне процедуре за спречавање и заштиту од родно заснованог насиља и родне и друге дискриминације међу запосленима и корисницима услуга у органима јавне власти на територији АПВ.	146
7. МЕХАНИЗАМ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОГРАМА И НАЧИН ИЗВЕШТАВАЊА О РЕЗУЛТАТИМА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА ЗА ЗАШТИТУ ЖЕНА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ И ПАРТНЕРСКИМ ОДНОСИМА И ДРУГИХ ОБЛИКА РОДНО ЗАСНОВАНОГ НАСИЉА ЗА ПЕРИОД ОД 2023. ДО 2026. ГОДИНЕ	148
8. ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА	149

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

CEDAW комитет – Комитет за елиминацију дискриминације жена

АПВ – Аутономна покрајина Војводина

АП – Акциони план

РС – Република Србија

УН – Уједињене нације

СБУН – Савет безбедности Уједињених нација

ГСУН – Генерална скупштина Уједињених нација

МУП – Министарство унутрашњих послова

ОУН – Организација Уједињених нација

СЕ – Савет Европе

ЕУ – Европска унија

КМСЕ – Комитет министара Савета Европе

ЕП – Европски парламент

ПССЕ – Парламентарна скупштина Савета Европе

ЕК – Европска комисија

ГРЕВИО – Експертска група за борбу против насиља над женама и насиља у породици

ЗСНП – Закон о спречавању насиља у породици

КЗ – Кривични законик

ЗБПП – Закон о бесплатној правној помоћи

ПССПДРП – Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова

РЗС – Републички завод за статистику

ЈЛС – Јединица локалне самоуправе

ЛАП – Локални акциони план

UN Women – Агенција Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена

НВО – невладине организације

ПЗСЗ – Покрајински завод за социјалну заштиту

ЦСР – Центар за социјални рад

ЦПЖ – Центар за подршку женама

ИЗЈЗВ – Институт за јавно здравље Војводине

ЦЖСН – Центар за жртве сексуалног насиља

УНТФ – Фонд Уједињених нација за елиминацију насиља према женама и девојчицама

ЗЕЦ – Зрењанински едукативни центар

УРНБ – Удружење Рома Нови Бечеј

УПВ – Унија послодаваца Војводине

ПУ – Полицијска управа

ПЗ – Породични закон

ГКС – Група за координацију и сарадњу

КЦВ – Клинички центар Војводине

ОБ – општа болница

РЈТ – Републичко јавно тужилаштво

ОЈТ – Основна јавна тужилаштва

ИК – Истанбулска конвенција

МП – Министарство правде

КТРР – Координационо тело за родну равноправност

ПСЗ – Покрајински секретаријат за здравство

МЗРС – Министарство здравља Републике Србије

1. УВОД

Скупштина АПВ, у септембру 2008. године, усвојила је Одлуку о Стратегији за заштиту од насиља у породици и других облика родно заснованог насиља у Аутономној покрајини Војводини за период од 2008. до 2012. године („Службени лист АПВ”, број 20/2008). **Стратегија је представљала први стратешки документ у Републици Србији, који је усмерен на превенцију и заштиту од насиља у партнерским односима.**

Република Србија ратификовала је Конвенцију Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција) у октобру 2013. године.¹

Поред националних закона, препорука CEDAW комитета и захтева Истанбулске конвенције, Програм за спречавање и борбу против насиља према женама и насиља у породици у АПВ за период од 2023. до 2025. године, усклађен је са Стратегијом за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период 2021–2025. године (2021), са Општим протоколом о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и партнерским односима (2011) и посебним протоколима система унутрашњих послова (2013), система здравствене (2010) и социјалне заштите (2013), као и с посебним протоколом правосудног система (2014).

Скупштина АПВ, у новембру 2014. године, усвојила је **Програм за заштиту жена од насиља у породици и партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у Аутономној покрајини Војводини за период од 2015. до 2020. године²** (у даљем тексту: Програм), којим су дефинисане мере које треба да допринесу повећању нивоа јавне свести о неприхватљивости насиља према женама, унапређивању услуга заштите и подршке за жене жртве насиља, као и унапређивању система евидентирања случајева насиља према женама на територији АПВ.

Покрајинска влада, 25. новембра 2015. године, формирала је Интерсекторски одбор за координацију, праћење и процену ефеката мера у оквиру Програма за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у Аутономној покрајини Војводини за период од 2015. до 2020. године (у даљем тексту: Интерсекторски одбор).³ Задатак Интерсекторског одбора, који је формиран у складу са Истанбулском конвенцијом, био је да допринесе обезбеђивању финансијских и људских ресурса за делотворно, ефикасно и свеобухватно спровођење и праћење ефеката мера и активности предвиђених Програмом, на целој територији АПВ.⁴ Председник Интерсекторског одбора је председник Покрајинске владе, а чине га још заменик председника и пет чланова Покрајинске владе. Интерсекторски одбор подноси извештај о свом раду Покрајинској влади, најмање два пута годишње. Стручне и административно-техничке послове за потребе интерсекторског одбора обавља покрајински орган у чијем делокругу су послови из области равноправности полова.

¹ „Службени гласник РС – међународни уговори”, број 12/13.

² Одлука о Програму за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и других облика насиља у АПВ за период од 2015. до 2020. године („Службени лист АПВ”, број 54/2014).

³ Доступно на: https://womenngo.org.rs/images/CEDAW/2017_IV_periodicni_izv_cedaw_srp.pdf, Приступ: 27.04.2022.

⁴ Доступно на: <http://spriv.vojvodina.gov.rs/rs/formiran-intersektorski-odbor-pokrajinske-vlade-nadlezan-za-koordinaciju-pracenje-i-procenu-efekata-mera-programa-za-zastitu-zena-od-nasilja-u-porodici-i-u-partnerskim-odnosima/>, Приступ: 27.04.2022.

Начин израде Програма

Током 2021. године, спроведена је екс-пост анализа Програма.⁵ Циљ спровођења екс-пост анализе јесте утврђивање степена реализације дугорочних и краткорочних циљева Програма путем процене остварених резултата, потребе циљних група и научених лекција, као и мапирања тешкоћа и добрих примера из праксе, како би се дефинисале препоруке и приоритети садржаја нове јавне политике у овој области за територију АПВ. Због препорука анализе, искуства у примени стратешких докумената која су престала да важе, као и у складу са међународним стандардима и препорукама тела за праћење примене наведених конвенција, неопходно је било израдити нови стратешки документ.

Одлуком о образовању Радне групе за израду Програма за заштиту жена од насиља у породици и партнерским односима и другим облицима родно заснованог насиља за период од 2023. до 2026. године,⁶ Покрајинска влада формирала је радну групу у коју су именовани:

1. мр Ђенђи Селеш, вршитељка дужности помоћника покрајинског секретара у Покрајинском секретаријату за социјалну политику, демографију и равноправност полова – председница;

Даниел Димитров, саветник за послове унапређивања положаја Рома у Покрајинском секретаријату за социјалну политику, демографију и равноправност полова – заменик председнице;

2. Биљана Делић, самостална саветница за анализе, планирање и развој у Покрајинском секретаријату за здравство – чланица;

Јасмина Ђук, саветница за послове праћења и унапређивања сарадње са удружењима грађана у области здравства у Покрајинском секретаријату за здравство – заменица чланице;

3. Соња Гавриловић, саветница за подршку европским интеграцијама у Покрајинском секретаријату за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу – чланица;

Дијана Бенка Росић, саветница за подршку европским интеграцијама у Покрајинском секретаријату за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу – заменица чланице;

4. Дејана Васић, вршитељка дужности помоћника покрајинског секретара за спорт и омладину у Покрајинском секретаријату за спорт и омладину – чланица;

Мирослав Ковачев, саветник у Покрајинском секретаријату за спорт и омладину – заменик чланице;

5. Илона Пелт, вршитељка дужности помоћника покрајинског секретара за привреду и туризам у Покрајинском секретаријату за привреду и туризам – чланица;

⁵ Програм за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АПВ за период 2015–2020. године, екс-пост анализа, 2021. *FemPlatz, UN Women*, 2021. Извор: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

⁶ „Службени лист АПВ”, број 16/22.

Нада Бурмазовић, самостална саветница за запошљавање у Покрајинском секретаријату за привреду и туризам – заменица чланице;

6. Станислава Малић Гостовић, директорка Завода за равноправност полова – чланица;
Катарина Крајновић, сарадница за односе с јавношћу и маркетинг у Заводу за равноправност полова – заменица чланице;
7. Снежана Кнежевић, заменица Покрајинског заштитника грађана – омбудсмана – чланица;
8. Нада Падејски Шекеровић, руководитељка Сигурне женске куће – чланица;
9. Слободан Јосимовић, заменик тужиоца у Вишем јавном тужилаштву у Новом Саду – члан;
10. Оливера Пејак Прокеш, судија Апелационог суда у Новом Саду – чланица;
11. Свјетлана Тимотић, извршна директорка, Организација „Из круга – Војводина” – чланица;
Александра Раичевић, самостална саветница за истраживачке послове у Покрајинском заводу за социјалну заштиту – чланица;
Марина Вукотић, самостална саветница за истраживачке послове у Покрајинском заводу за социјалну заштиту – заменица чланице;
12. Тамара Колар, саветница за спровођење конкурса у Покрајинском секретаријату за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице – чланица;
Ливиа Бата, саветница – преводитељка за мађарски језик у Покрајинском секретаријату за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице – заменица чланице;
13. Петрана Одавић, саветница за фискалне и макроекономске анализе у Покрајинском секретаријату за финансије – чланица;
Мирјана Новаковић, саветница за буџет у Покрајинском секретаријату за финансије – заменица чланице;
14. мр Катарина Ковачевић, вршитељка дужности подсекретара Покрајинског секретаријата за високо образовање и научно-истраживачку делатност – чланица;
/Милош Петковић, саветник за правне послове у Покрајинском секретаријату за високо образовање и научноистраживачку делатност – заменик чланице;
15. Мирјана Антић, виша саветница за инспекцијске послове и интерну контролу – шеф одсека у Покрајинском секретаријату за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама – чланица;
Марко Тешић, саветник за опште правне послове у области буџетског финансирања у Покрајинском секретаријату за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама – заменик чланице;
16. проф. др Весна Мијатовић Јовановић у Институту за јавно здравље Војводине – чланица;
доц. др Соња Чанковић у Институту за јавно здравље Војводине – заменица чланице;
17. Мирослава Немет, саветница за финансијско кадровске послове у Покрајинском секретаријату за енергетику, грађевинарство и саобраћај – чланица;

Теодора Станишић, саветница за рударство у Покрајинском секретаријату за енергетику, грађевинарство и саобраћај – заменица чланице;

18. Далиборка Војводић Томовић, руководитељка Групе за сузбијање малолетничке деликвенције и насиља у породици Полицијске управе у Новом Саду – чланица;
19. Радослава Аралица, представница Мреже „СОС Војводина” – чланица;
Ивана Перић, представница Мреже „СОС Војводина” – заменица чланице;
20. Даница Јовановић, представница Мреже „СОС Војводина” – чланица;
Јелена Рајков, представница Мреже „СОС Војводина” – заменица чланице.

Уз подршку Агенције Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена (*UN Women*), као и уз експертску подршку, до октобра месеца 2022. године Радна група израдила је предлог нацрта поменутог програма и упутила га на јавну расправу 23. новембра 2022. године. Предлога за допуне или измене на предлог нацрта програма у оквиру дискусије на јавној расправи није било. На интернет сајту Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова јавност је могла да упути коментаре на текст. У овом облику пристигао је један коментар који је на законски начин обрађен и интегрисан у текст, а извештај објављен на сајту. Имајући у виду то да је процењено да план јавних консултација треба да садржи и укључивање маргинализованих група које нису учествовале у процесу израде, одржане су две фокус групе, 3. и 7. децембра. Младе жене и старије Ромкиње имале су прилику у оквиру фокус групних дискусија да изнесу свој став о документу, те да дају препоруке за његово унапређивање.

Након јавне расправе, предлог нацрта програма представљен је широј стручној јавности три пута. На конференцији „Заједно против насиља над женама“ коју је организовала ЖПМ Скупштине АПВ 25. новембра 2022., 5. децембра 2022. године, на годишњој конференцији Мреже „Живот без насиља“ и 7. децембра 2022. године, на завршној Конференцији пројекта „Интегрисани одговор на насиље над женама и девојчицама у Војводини – 3. фаза“. Председница Радне групе, 27. децембра 2022. године, предала је коначну верзију Програма надлежном Покрајинском секретаријату за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

2. ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТИ И ПРАВНИ ОКВИР РЕЛЕВАНТАН ЗА ПРОГРАМ

2.1. Стратегије и плански документи

Програм за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици садржински је повезан са стратегијама које се односе на области које Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици наводи као значајне за превенцију родно заснованог насиља, насиља према женама и насиља у породици, безбедност, социјалну и здравствену заштиту као и правду и заштиту права. Имајући у виду то што су особе које припадају рањивим групама⁷ (особе са инвалидитетом, ромска популација, деца, жртве трговине људима и др.), а трпе родно засновано насиље и насиље у породици, у посебно тешком положају, Програм за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, садржински је повезан и са стратегијама које се односе на рањиве групе.

⁷ У документу се за групе којима је – услед специфичне разлике у односу на доминантну популацију – потребна додатна подршка како би се могле равноправно укључити у животне токове заједнице, најчешће користе маргинализоване, рањиве, осетљиве, вишеструко маргинализоване, вишеструко дискриминисане друштвене групе.

Мултисекторске активности у вези с превенцијом, спречавањем и заштитом жена жртава родно заснованог насиља и насиља у породици, као и са санкционисањем лица која су извршила насиље укључују бројне и различите актере који на томе раде, поменути програм садржински повезује са стратегијама које се у наставку наводе. Реч је о следећим документима:

Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици (2021–2025),⁸ Стратегија за родну равноправност (2021–2030),⁹ Стратегија превенције и заштите од дискриминације (2022–2030),¹⁰ Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља (2020–2023)¹¹ и АП (2022–2023),¹² Национална стратегија за младе (2015–2025),¹³ Стратегија за унапређење положаја особа са инвалидитетом у РС (2020–2024),¹⁴ Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у РС (2022–2030),¹⁵ Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022–2026,¹⁶ Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији (2030),¹⁷ Стратегија развијања бесплатне правне помоћи,¹⁸ Национална стратегија за остваривање права жртава и сведока кривичних дела у РС (2020–2025)¹⁹ и АП (2020–2025),²⁰ Стратегија контроле малог и лаког оружја (2019–2024),²¹ Национални АП за примену Резолуције 1325 СБУН,²² Стратегија јавног здравља у РС (2018–2026) и Стратегија јавног здравља у АП,²³ Стратегија превенције и сузбијања трговине људима посебно женама и децом и заштите жртава (2017–2022),²⁴ Национални програм за очување и унапређење сексуалног и репродуктивног здравља,²⁵ Стратегија за превенцију и контролу хроничних незаразних болести,²⁶ Стратегија развоја званичне статистике (2021–2025),²⁷ у оквиру Програма званичне статистике у периоду 2021–2025, Стратегија развоја система јавног информисања у РС (2020–2025) и АП (2020–2022),²⁸ Стратегија безбедности и здравља на раду (2018–2022) и АП (2018–2022),²⁹ Стратегија развоја МУП (2018–2023)³⁰ и АП (2018–2023),³¹ АП за поглавље 24 – Правда, слобода, безбедност

⁸ Доступно на: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije-programi-planovi-.php>, Приступ: 4.04.2022.

⁹ Доступно на: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije-programi-planovi-.php>, Приступ 4.04.2022.

¹⁰ Доступно на: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije-programi-planovi-.php>, Приступ 4.04.2022.

¹¹ „Службени гласник РС”, број 80/20.

¹² Доступно на: <https://www.socijalnouključivanje.gov.rs>, Приступ 4.04.2022.

¹³ „Службени гласник РС”, број 22/15.

¹⁴ „Службени гласник РС”, број 44/20.

¹⁵ Доступно на: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije-programi-planovi-.php>, Приступ 4.04.2022.

¹⁶ Доступно на: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije-programi-planovi-.php>, Приступ 4.04.2022.

¹⁷ Доступно на: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije-programi-planovi-.php>, Приступ 4.04.2022.

¹⁸ „Службени гласник РС”, број 74/10.

¹⁹ Доступно на: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije.php>, Приступ 4.04.2022.

²⁰ Доступно на: www.mpravde.gov.rs, Приступ 4. 04 2022.

²¹ Доступно на: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije.php>, Приступ 4.04.2022.

²² „Службени гласник РС”, број 53/17.

²³ „Службени гласник РС” број 61/18.

²⁴ „Службени гласник РС”, број 77/17.

²⁵ „Службени гласник РС”, број 120/17.

²⁶ „Службени гласник РС”, број 22/09.

²⁷ Доступно на: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije.php>, Приступ 4.04.2022.

²⁸ „Службени гласник РС”, број 11/20.

²⁹ Доступно на: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije-programi-planovi-.php>, Приступ 4.04.2022.

³⁰ „Службени гласник РС”, број 78/18.

³¹ Доступно на: <http://www.mup.rs/wps/wcm/connect/3470670e-202a-4e78-b851-940afe5a5e64/AP+za+Strategiju+za+borbu+protiv+VTK+2019-2020.pdf?MOD=AJPERES&CVID=mtm2Egq>, Приступ 4.04.2022.

(нацрт),³² Национална стратегија реформе правосуђа (2020–2025)³³ са припадајућим АП,³⁴ Стратегија развоја социјалне заштите у Србији (2019–2025),³⁵ Програм о заштити менталног здравља у РС (2019–2026),³⁶ Стратегија за стварање подстицајног окружења за развој цивилног друштва у Србији (2022–2030)³⁷, Стратегија развоја информационог друштва и информационе безбедности у РС (2021–2026)³⁸, Стратегија развијања бесплатне правне помоћи.³⁹ Неки плански документи, значајни за Програм за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици престали су да важе или су нови документи у процесу припреме. Међу овим планским документима, посебно значајни су: Стратегија за решавање питања избеглица и интерно расељених лица (2015–2020),⁴⁰ Стратегија заштите података о личности,⁴¹ Стратегија развоја система извршења кривичних санкција до 2020,⁴² Национална стратегија о старењу (2006–2015),⁴³ Национални програм здравствене заштите жена, деце и омладине⁴⁴ и други.

2.2. Кључни међународни акти и прописи унутрашњег права

Програм се заснива на међународним актима и националним прописима који су у вези с превенцијом и спречавањем родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, безбедношћу, социјалном и здравственом заштитом, правдом и заштитом права.

2.2.1. Међународни извори

Међународни извори⁴⁵ од којих Програм полази, а који су саставни део унутрашњег права и непосредно се примењују,⁴⁶ укључују документе ОУН, СЕ и ЕУ, те које је Србија ратификовала, јесу следећи:

Универзална декларација о људским правима (1948),⁴⁷ Међународни пакт о грађанским и политичким правима (2200 А (XXI) (1966),⁴⁸ Опциони протоколи уз пакт⁴⁹ и Други опциони протокол

³² Доступно на: <https://bezbednost.org/publikacija/akcioni-plan-za-poglavlje-24-pravda-sloboda-i-bezbednost-finalna-verzija/>, Приступ 4. 04.2022.

³³ „Службени гласник РС”, број 101/20.

³⁴ Мере из Стратегије реализују се путем активности из ревидираног Акционог плана за Поглавље 23. Доступно на: <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2020/101/1/reg> <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije-programi-planovi-.php>, Приступ: 4.04.2022.

³⁵ Иницијална верзија доступна на: www.zavodsz.gov.rs, Приступ: 4.04.2022.

³⁶ Доступно на: <https://www.zdravlje.gov.rs/tekst/343487/program-o-zastiti-mentalnog-zdravlja-u-republici-srbiji-za-period-2019-2026-godine-.php>, Приступ 4.04.2022.

³⁷ Доступно на: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije.php>, Приступ: 4.04.2022.

³⁸ Доступно на: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije.php>, Приступ: 4.04.2022.

³⁹ „Службени гласник РС”, број 74/10.

⁴⁰ „Службени гласник РС”, број 62/15.

⁴¹ „Службени гласник РС”, број 58/10.

⁴² „Службени гласник РС”, број 114/13.

⁴³ Доступно на: <http://otvorenavlada.rs/strategija-starenje-lat-doc/>, Приступ: 4.04.2022.

⁴⁴ „Службени гласник РС”, број 28/09.

⁴⁵ Међународни документи доступни и на *cajmy* http://www.stop_vaw.org/Council_of_Europe4-html, као и на http://www.euoperl.europa.eu/comparl/libe/elsj/charter/art23/default_en.htm, Приступ: 4.04.2022.

⁴⁶ Члан 18 Устава РС.

⁴⁷ Доступно на: [http://www.unhcr.rs/media/Opsta%20deklaracija%20o%20ljudskim%20pravima%20\(1948\).pdf](http://www.unhcr.rs/media/Opsta%20deklaracija%20o%20ljudskim%20pravima%20(1948).pdf), Приступ 4.04.2022.

⁴⁸ „Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 7/71.

⁴⁹ „Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 4/01.

уз пакт,⁵⁰ Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима (1966),⁵¹ Конвенција о правима детета (1989)⁵² и протоколи уз конвенцију, Конвенција о правима особа са инвалидитетом (2006),⁵³ УН Програм акције у односу на мало оружје и практичне мере за разоружање (ПоА),⁵⁴ Резолуција СБУН – жене, мир и безбедност 1325 (2000), 1820 (2008), 1888 (2009), 1889 (2009), 1906 (2010), 2016 (2013), 2122 (2013),⁵⁵ Резолуција ГСУН 65/69 – Жене, разоружање, неширење и контрола оружја,⁵⁶ Пекиншка декларација и Платформа за акцију (1995),⁵⁷ Пекинг + 15⁵⁸ и Пекинг+25 – Национални преглед о оствареном напретку у спровођењу Пекиншке декларације и Платформе за акцију,⁵⁹ Програм Акције Међународне конференције о становништву и развоју (1994),⁶⁰ Специјална сесија ГСУН: Жене 2000: Родна равноправност, развој и мир за 21 век (2000) – Миленијумска декларација УН А/Res/55/2 (2000),⁶¹ Агенда 2030 – циљеви одрживог развоја А/RES/70/1 (2015),⁶² Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода и пратећи протоколи,⁶³ Повеља ЕУ о основним правима 2016/с 202/02,⁶⁴ Бечка декларација и програм деловања (1993).⁶⁵

Програм се ослања и на посебне међународне документе који се односе на насиље према женама, првенствено на Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици,⁶⁶ као и на друге међународне документе који постављају стандарде у овој области. То су првенствено: Декларација УН о основним принципима

⁵⁰ „Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 4/01.

⁵¹ „Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 7/71.

⁵² „Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, број 15/90 и „Службени лист СРЈ – Међународни уговори”з, бр. 4/96 и 2/97.

⁵³ „Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 42/09.

⁵⁴ UN Programme of Action to Prevent, Combat and Eradicate the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons Доступно на: <http://unrcpd.org/conventional-weapons/poa/>, Приступ: 4.04.2022.

⁵⁵ Доступно на <http://www.mzprs.org> Report of the third United Nations Conference to Review Progress Made in the Implementation of the Programme of Action to Prevent, Combat and Eradicate the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects, Уједињене нације, 2018, Приступ: 4.04.2022.

⁵⁶ United Nations Office For Disarmament Affairs Gender Mainstreaming Action Plan, доступно на: <https://www.un.org/disarmament/wp-content/uploads/2016/06/update-gender-action-plan-2016.pdf>, Приступ: 4.04.2022.

⁵⁷ Декларација и платформа за акцију усвојене су 15. IX 1995. године на Четвртој светској конференцији о женама. Доступно на: http://www.e-jednakost.org.rs/kurs/kurs/download/pekinska_deklaracija.pdf, Приступ: 4.04.2022.

⁵⁸ Доступно на: <https://www.womenngo.org.rs/vesti/vesti-arhiva-2006-2011/24-vesti-arhiva-tekstovi/133-pekings-15-i-paralelne-aktivnosti-ngo-foruma>, Приступ: 4.04.2022.

⁵⁹ Доступно на: <https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/en/node/533>, Приступ: 4.04.2022.

⁶⁰ The International Conference on Population and Development (ICPD) Programme of Action, Kairo 1994 доступно на https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/programme_of_action_Web%20ENGLISH.pdf, Приступ: 4.04.2022.

⁶¹ Доступно на https://www.rodnaravnopravnost.rs/attachments/013_Milenijumska%20deklaracija%20UN.pdf, Приступ: 4.04.2022.

⁶² Доступно на <https://www.rs.undp.org/content/serbia/sr/home/sustainable-development-goals/goal-5-gender-equality.html>, Приступ: 4.04.2022.

⁶³ „Службени лист СЦГ – Међународни уговори”, бр. 9/03, 5/05. и 7/05. – испр. и „Службени гласник РС – Међународни уговори”, бр. 12/10 и 10/15.

⁶⁴ Доступно на <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A12016P%2FTXT>, Приступ: 4.04.2022.

⁶⁵ Усвојени на Светској конференцији о људским правима јуна 1993. године у Бечу. Потврђени на 48. заседању Генералне скупштине УН (резолуција 48/121).

⁶⁶ „Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 12/2013.

правде за жртве криминалитета и злоупотребе моћи (1985),⁶⁷ Декларација ГСУН о елиминацији насиља против жена (A/Res/48/104) (1993),⁶⁸ Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена (UN Doc. A/34/46) (1979)⁶⁹ и опциони протоколи уз конвенцију,⁷⁰ Конвенција о статусу избеглица,⁷¹ Протокол о статусу избеглица,⁷² Резолуција Комисије УН за људска права 2003/45 – Елиминација насиља према женама,⁷³ Општа препорука бр. 19 CEDAW комитета (A 47/38),⁷⁴ Општа препорука бр. 30 CEDAW комитета – жене у превенцији сукоба, конфликтним ситуацијама и пост-конфликтним ситуацијама,⁷⁵ Општа препорука бр. 35 о родно заснованом насиљу према женама,⁷⁶ Закључна запажања CEDAW Комитета у вези с Четвртим периодичном извештајем РС о спровођењу Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена,⁷⁷ Конвенција СЕ о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (2011),⁷⁸ Експертска група СЕ за борбу против насиља над женама и насиља у породици Препорука КМСЕ о насиљу у породици R(85)11(1985) о положају жртава у оквиру кривичног права и кривичног поступка,⁷⁹ Препорука R(85)4 КМСЕ државама чланицама о насиљу у породици (1985),⁸⁰ Резолуција ЕП о насиљу над женама (1986),⁸¹ Препорука КМСЕ о пружању помоћи жртвама и спречавању виктимизације R(87)21 (1987),⁸² Препорука КМСЕ о социјалним мерама које се односе на насиље у породици R(90)2 (1990),⁸³ Препорука КМСЕ бр. R(97)13 о застрашивању сведока и праву одбране (1997),⁸⁴ Резолуција ЕП о потреби установљавања кампање за нулту толеранцију на насиље над женама широм ЕУ (1997),⁸⁵ План акције за супротстављање насиљу над женама EG-S-VL (98) (1998),⁸⁶ Препорука КМСЕ бр. R(99)19 о примени посредовања у кривичним стварима (1999),⁸⁷

⁶⁷ Усвојила Генерална скупштина УН, одлука 40/34 од 29. IX 1985. године. Доступно на: <https://www.astra.rs/wp-content/uploads/2017/11/Deklaracija-UN-o-osnovnim-principima-pravde-za-zrtve-kriminala-i-zloupotrebe-vlast.pdf>, Приступ: 4.04.2022.

⁶⁸ Доступно на <http://www.womenngo.org.rs/publikacije-dp/medjunarodni%20dokumenti.pdf>, Приступ 4.04.2022.

⁶⁹ „Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, број 11/81.

⁷⁰ „Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 13/02.

⁷¹ „Службени лист СФРЈ”, број 7/60.

⁷² „Службени лист СФРЈ”, број 15/67.

⁷³ Усвојена 23. априла 2003. године, на 59 састанку Комисије. Документ E/CN.4/RES/2003/45.

⁷⁴ Комитет за елиминисање дискриминације жена, Општа препорука број 19 о насиљу према женама, доступно на: https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/1_Global/INT_CEDAW_GEC_3731_E.pdf, Приступ: 4. 04 2022.

⁷⁵ Комитет за елиминисање дискриминације жена, Општа препорука број 30, доступно на: <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/cedaw/pages/recommendations.aspx>, Приступ: 4. 04 2022.

⁷⁶ Комитет за елиминисање дискриминације жена, Општа препорука број 35 о родно заснованом насиљу над женама, ажурирање Опште препоруке број 19 (превод Канцеларија за људска и мањинска права), доступно на: https://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument_file/preporuka_35_sedow_srb.pdf, Приступ: 4.04. 2022.

⁷⁷ Усвојена у марту 2019. године, доступно на: <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/sr/zakljucna-zapazanja-cedaw-u-vezi-sa-četvrtim/>, Приступ: 4.04.2022

⁷⁸ „Службени гласник РС”, број 12/13.

⁷⁹ Доступно на: <https://rm.coe.int/16804dccaе>, Приступ: 4.04.2022.

⁸⁰ Доступно на: <https://rm.coe.int/16804f120d>, Приступ: 4.04.2022.

⁸¹ Доступно на: https://www.europarl.europa.eu/EPRS/PE2_AP_RP!FEMM.1984_A2-0044!860001EN.pdf, Приступ: 4.04.2022.

⁸² Доступно на: [https://www.barobirlik.org.tr/dosyalar/duyurular/hsykkanunteklifi/recR\(87\)21e.pdf](https://www.barobirlik.org.tr/dosyalar/duyurular/hsykkanunteklifi/recR(87)21e.pdf), Приступ: 4.04.2022.

⁸³ Доступно на: <https://www.legislationline.org/documents/id/8267>, Приступ: 4.04.2022.

⁸⁴ Доступно на: <https://rm.coe.int/16804c4a0f>, Приступ: 4. 04 2022.

⁸⁵ Доступно на: <https://www.legislationline.org/documents/id/8595> Приступ: 4.04.2022.

⁸⁶ Доступно на: https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/Final_Activity_Report.pdf Приступ: 4. 04 2022.

⁸⁷ Доступно на: <https://rm.coe.int/1680706970>, Приступ: 4. 04 2022.

Препоруке експертских форума жена Конференције ЕУ о насиљу над женама (1999),⁸⁸ Препорука ПССЕ о насиљу против жена 1450(2000),⁸⁹ Препорука КМСЕ о заштити жена од насиља R(2002.)5,⁹⁰ Препорука 1582(2002) ПССЕ о насиљу над женама у породици,⁹¹ Резолуција Комисије за људска права о елиминацији насиља над женама R(2003/45),⁹² Препорука ПССЕ – Кампања за борбу против насиља над женама у Европи 1681(2004),⁹³ Препорука ПССЕ бр. R(2006)8 о помоћи жртвама криминалитета (2006),⁹⁴ Препорука ПССЕ – заштита деце у контексту насиља у породици 1905(2010)⁹⁵ уз препоруку о деци сведоцима насиља у породици 1714 (2000),⁹⁶ Мапа пута за одрживо решење за сузбијање недозвољеног поседовања, злоупотребе и трговине малокалибарским и лаким оружјем и припадајућом муницијом на Западном Балкану до 2024. године,⁹⁷ Закључци из Извештаја ЕК о напретку РС (2018–2020. године),⁹⁸ Закључци Европског комитета за социјална права у вези с применом Европске социјалне повеље (март 2020),⁹⁹ Препоруке ГРЕВИО експертске групе на основу процене стања о законодавним и другим мерама примене одредаба Конвенције СЕ о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (GREVIO/Inf (2019)20),¹⁰⁰ Директива Савета ЕУ о накнади штете жртвама криминалитета (2004),¹⁰¹ Директива ЕУ о превенцији и супротстављању трговини људима и заштити жртвава 2011/36 (2011),¹⁰² Директива ЕУ о успостављању минималних стандарда о правима, подршци и заштити жртвама криминалитета (2012).¹⁰³

2.2.2. Национално законодавство

Национално законодавство обухвата Устав РС, законе и прописе за примену закона који регулишу области обухваћене овим програмом, а то су првенствено превенција и спречавање родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, безбедност, социјална и здравствена заштита, правда и заштита права.

Устав РС,¹⁰⁴ у основним одредбама, гарантује равноправност жена и мушкараца и обавезује државу да води политику једнаких могућности (члан 15), забрањује непосредну и посредну

⁸⁸ Доступно на: <https://www.legislationline.org/documents/id/8731>, Приступ: 4.04.2022.

⁸⁹ Доступно на <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16783&lang=en>, Приступ: 4.04.2022.

⁹⁰ Доступно на: <http://www.womenngo.org.rs/panevropska/prevod2002-web.pdf>, Приступ: 4.04.2022.

⁹¹ Доступно на: http://www.stop.vav.org/council_of_europe4.html, Приступ: 4.04.2022.

⁹² Доступно на: <https://www.refworld.org/docid/43f3133b0.html>, Приступ: 4.04.2022.

⁹³ Доступно на: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17273&lang=en>, Приступ: 4.04.2022.

⁹⁴ Доступно на: <https://rm.coe.int/16805afa5c>, Приступ: 4.04.2022.

⁹⁵ Доступно на: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17825&lang=en>, Приступ: 4.04.2022.

⁹⁶ Резолуција 1714 (2010), усвојена 12. марта 2010. године. Text adopted by the Standing Committee, acting on behalf of the Assembly, on 12 March 2010 (see Doc. 12111, report of the Social, Health and Family Affairs Committee, rapporteur: Mrs Ohlsson; and Doc. 12155, opinion of the Committee on Equal Opportunities for Women and Men, rapporteur: Mrs Rupperecht). Доступно на: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=12381&lang=en>, Приступ: 4.04.2022.

⁹⁷ Доступно на: https://www.seesac.org/f/img/File/roadmap/Roadmap_BCMS_unofficial-translation.pdf, Приступ: 4.04.2022.

⁹⁸ Доступно на: <https://www.mei.gov.rs/srp/dokumenta/eu-dokumenta/godisnji-izvestaji-ek>, Приступ 4.04.2022.

⁹⁹ Доступно на: <https://rm.coe.int/rapport-srb-en/16809cfbe6> Приступ: 4.04.2022.

¹⁰⁰ Доступно на: <https://rm.coe.int/grevio-report-on-serbia/16809987e3> Приступ: 4.04.2022

¹⁰¹ GREVIO's (Baseline) Evaluation Report on legislative and other measures giving effect to the provisions of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention) SERBIA, <https://rm.coe.int/grevio-report-on-serbia/16809987e3>, Доступно на: <https://www.uts.org.rs/images/kompenzacija.pdf>, Приступ: 4.04.2022.

¹⁰² Доступно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32011L0036>, Приступ: 4.04.2022.

¹⁰³ Доступно на: <https://www.podskazrtvama.rs/en/media/medjunarodni/DIREKTIVA-2012-29-EU.pdf>, Приступ: 4.04.2022

¹⁰⁴ „Службени гласник РС”, број 98/06.

дискриминацију по било ком основу или личном својству укључујући и пол (члан 21. став 3), прописује могућност предузимања посебних мера ради постизања пуне равноправности лица или групе лица које су у неједнаком положају са осталим грађанима (члан 21. став 4), забрањује ропство и сваки облик трговине људима (члан 26 ст. 1 и 2), забрањује принудни рад, а свако сексуално или економско искоришћавање лица које је у неповољном положају изједначава и забрањује као принудни рад (члан 26 став 3), гарантује једнакост пред законом (члан 21. став 1), једнаку законску заштиту (члан 21. став 2), заштиту пред судовима (члан 22. став 1), другим државним органима (члан 36. став 1) и међународним институцијама (члан 22. став 2), право на жалбу или друго правно средство против одлуке којом се одлучује о његовом праву или обавези (члан 36. став 2), право на правну помоћ (члан 67. став 1) адвокатури (члан 67. став 2) и службе правне помоћи у ЈЛС (члан 67. став 2) и упућује на законско регулисање бесплатне правне помоћи (члан 67. став 3), право на рехабилитацију и накнаду материјалне и нематеријалне штете проузроковане незаконитим или неправилним радом државног органа (члан 35. став 2), јемчи заштиту података о личности (члан 42), право азила (члан 57), слободу одлучивања о склапању брака, равноправност супружника, изједначава статус ванбрачне заједнице и брака у складу са законом (члан 62), гарантује равноправност родитеља у издржавању, васпитању и образовању деце (члан 65), јемчи слободу одлучивања о рађању (члан 63) и посебну заштиту мајки, трудница, деце и самохраних родитеља (члан 66), као и посебну здравствену заштиту трудница, мајки и самохраних родитеља с децом до седме године, која се финансира из јавних прихода (члан 68) и социјалну заштиту породице и запослених (члан 69).

Закони и подзаконски прописи – који регулишу питања значајна за област на коју се односи овај програм – јесу следећи: Закон о потврђивању Конвенције СЕ о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици¹⁰⁵ и Закон о спречавању насиља у породици.¹⁰⁶

Закони на које упућује Закон о спречавању насиља у породици (чл. 5) јесу: Кривични законик,¹⁰⁷ Законик о кривичном поступку,¹⁰⁸ Закон о парничном поступку,¹⁰⁹ Породични закон¹¹⁰ и Закон о полицији.¹¹¹

Закони релевантни за област правде: Закон о бесплатној правној помоћи¹¹², Закон о адвокатури,¹¹³ Закон о прекршајима,¹¹⁴ Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима¹¹⁵, Закон о јавном тужилаштву,¹¹⁶ Закон о уређењу судова,¹¹⁷ Закон о Заштитнику

¹⁰⁵ „Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 12/13.

¹⁰⁶ „Службени гласник РС”, број 94/16.

¹⁰⁷ „Службени гласник РС”, бр. 85/05, 88/05 – исправка, 107/05 – исправка, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14 и 94/16.

¹⁰⁸ „Службени гласник РС”, бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14 и 35/19.

¹⁰⁹ „Службени гласник РС”, бр. 72/11, 49/13 – одлука УС, 74/13 – одлука УС, 55/14, 87/18 и 18/20.

¹¹⁰ „Службени гласник РС”, бр. 18/05, 72/11 – др. закон и 6/15.

¹¹¹ „Службени гласник РС”, бр. 6/16, 24/18 и 87/2018.

¹¹² „Службени гласник РС”, број 87/18.

¹¹³ „Службени гласник РС”, бр. 31/11 и 24/12 – одлука УС.

¹¹⁴ „Службени гласник РС”, бр. 65/13, 6/16, 13/16 и 98/16 – одлука УС и 24/18.

¹¹⁵ „Службени гласник РС”, број 20/09.

¹¹⁶ „Службени гласник РС”, бр. 116/08, 104/09, 101/10, 78/11 – др. закон, 01/11, 38/12 – одлука УС, 121/12, 101/13, 111/14 – одлука УС, 117/14, 106/15 и 63/16 – одлука УС.

¹¹⁷ „Службени гласник РС”, бр. 116/08, 104/09, 101/10, 31/11 – др. закон, 78/11 – др. закон 101/11 и 101/13.

грађана,¹¹⁸ Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама,¹¹⁹ Закон о Уставном суду,¹²⁰ Закон о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводине,¹²¹ Закон о локалној самоуправи,¹²² Закон о министарствима¹²³ и Закон о званичној статистици.¹²⁴

Закони релевантни за превенцију насиља према женама и насиља у породици: Закон о забрани дискриминације,¹²⁵ Закон о родној равноправности,¹²⁶ Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом,¹²⁷ Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима,¹²⁸ Закон о заштити података о личности,¹²⁹ Закон о азилу и привременој заштити,¹³⁰ Закон о јавном информисању и медијима,¹³¹ Закон о основама система образовања и васпитања,¹³² Закон о предшколском васпитању и образовању,¹³³ Закон о основном образовању и васпитању,¹³⁴ Закон о средњем образовању и васпитању,¹³⁵ као и Закон о високом образовању.¹³⁶

Закони и подзаконски акти релевантни за област безбедности: Закон о оружју и муницији,¹³⁷ Закон о јавном реду и миру,¹³⁸ Закон о извршењу кривичних санкција,¹³⁹ Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера,¹⁴⁰ Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетника,¹⁴¹ Закон о програму заштите учесника у кривичном поступку,¹⁴² Закон о евиденцијама и обради података у области унутрашњих послова,¹⁴³ Правилник о полицијским овлашћењима,¹⁴⁴ Општи протокол о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима,¹⁴⁵ Посебни

¹¹⁸ „Службени гласник РС”, бр. 79/05 и 54/07.

¹¹⁹ „Службени гласник РС”, број 87/18.

¹²⁰ „Службени гласник РС”, бр. 109/07, 99/11, 18/13 – Одлука УС, 40/15 и 103/15.

¹²¹ „Службени гласник РС”, бр. 99/09, 07/12 – одлука УС, 18/20.

¹²² „Службени гласник РС”, бр. 129/07, 83/14 – др. закон и 101/16 – др. закон.

¹²³ „Службени гласник РС”, број 128/20.

¹²⁴ „Службени гласник РС”, број 104/09.

¹²⁵ „Службени гласник РС”, бр. 22/09 и бр. 52/2021.

¹²⁶ „Службени гласник РС”, број 52/2021.

¹²⁷ „Службени гласник РС”, број 33/09.

¹²⁸ „Службени гласник РС”, број 32/13.

¹²⁹ „Службени гласник РС”, бр. 87/18 и 129/21

¹³⁰ „Службени гласник РС”, бр. 24/18 и 129/21

¹³¹ „Службени гласник РС”, бр. 83/14, 58/15 и 12/16 – аутентично тумачење, 10/19, 129/21 и 129/21 – др. пропис

¹³² „Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19, 27/18 – др. закон и 6/20.

¹³³ „Службени гласник РС”, бр. 18/10, 101/17, 113/17 – др. закон, 95/18 – др. закон и 10/19, 52/21, 129/21 – др. закон

¹³⁴ „Службени гласник РС”, бр. 55/13, 101/17, 10/19 и 27/18 – др. закон.

¹³⁵ „Службени гласник РС”, бр. 55/13, 101/17, 27/18 – др. закон и 6/20.

¹³⁶ „Службени гласник РС”, бр. 88/17, 73/18, 27/18 – др. закон, 67/19 и 6/20 – др. закон.

¹³⁷ „Службени гласник РС”, бр. 20/15, 10/19 и 20/20.

¹³⁸ „Службени гласник РС”, бр. 6/16, 24/18.

¹³⁹ „Службени гласник РС”. 55/14 и 35/19.

¹⁴⁰ „Службени гласник РС”, бр. 55/14 и 87/18.

¹⁴¹ „Службени гласник РС”, број 25/05.

¹⁴² „Службени гласник РС”, број 85/05.

¹⁴³ „Службени гласник РС”, број 24/18.

¹⁴⁴ „Службени гласник РС”, број 41/19.

¹⁴⁵ Доступно на: <https://www.minrzs.gov.rs/sites/default/files/2018-11/Opsti%20protokol%20nasilje%20u%20porodici.pdf>, Приступ: 5.04. 2021.

протокол о поступању полицијских службеника у случајевима насиља над женама у породици и у партнерским односима.¹⁴⁶

Закони и подзаконски акти релевантни за област социјалне и здравствене заштите: Закон о социјалној заштити,¹⁴⁷ Закон о здравственој заштити,¹⁴⁸ Закон о јавном здрављу,¹⁴⁹ Закон о здравстеном осигурању,¹⁵⁰ Закон о правима пацијената,¹⁵¹ Закон о прекиду трудноће у здравственим установама,¹⁵² Закон о здравственој документацији и евиденцијама у области здравства,¹⁵³ Закон о финансијској подршци породици с децом,¹⁵⁴ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите,¹⁵⁵ Општи протокол о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима,¹⁵⁶ Посебан протокол Министарства здравља за заштиту и поступање са женама које су изложене насиљу (2010),¹⁵⁷ Посебан протокол о поступању центара за социјални рад – органа старатељства у случајевима насиља у породици и женама у партнерским односима,¹⁵⁸ Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања (2005) и посебни протоколи о поступању различитих система,¹⁵⁹ Правилник о ближим критеријумима за препознавање облика дискриминације од стране запосленог, детета, ученика или трећег лица у установи образовања и васпитања,¹⁶⁰ Правилник о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности,¹⁶¹ Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање,¹⁶² Правилник о сталном стручном усавршавању наставника, васпитача и стручних сарадника.¹⁶³

2.2.3. Прописи АПВ

Прописи који регулишу надлежности АПВ и послове које обављају покрајински органи у области превенције, спречавања родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, безбедности, социјалној и здравственој заштити, правди и заштити права јесу не само правни основ за усвајање Програма превенције и спречавања родно заснованог насиља према женама и насиља

¹⁴⁶ Доступно на: https://www.paragraf.rs/propisi/posebni_protokol_o_postupanju_policijskih_sluzbenika_u_zastiti_maloletnih_lica_od_zlostavljanja_i_zanemarivanja.html, Приступ: 5.04.2022.

¹⁴⁷ „Службени гласник РС”, број 24/11.

¹⁴⁸ „Службени гласник РС”, број 25/19.

¹⁴⁹ „Службени гласник РС”, број 15/16.

¹⁵⁰ „Службени гласник РС”, број 25/19.

¹⁵¹ „Службени гласник РС”, бр. 45/13 и 25/19 – др. закон.

¹⁵² „Службени гласник РС”, бр. 16/95 и 101/05 – др. закон.

¹⁵³ „Службени гласник РС”, бр. 123/14, 106/15, 105/17 и 25/19 – др. закон.

¹⁵⁴ „Службени гласник РС”, бр. 13/17 и 50/18.

¹⁵⁵ „Службени гласник РС”, бр. 42/13, 89/18 и 73/19.

¹⁵⁶ Доступно на: <https://www.minrzs.gov.rs/sites/default/files/2018-11/Opsti%20protokol%20nasilje%20u%20porodici.pdf>, Приступ 5.04.2022.

¹⁵⁷ Доступно на: <https://www.minrzs.gov.rs/sites/default/files/2018-11/Posebni%20protokol%20zdravlje.pdf>

¹⁵⁸ Доступно на: <http://www.zavodsz.gov.rs/sr/resurs-centar/propisi-od-zna%C4%8Daja-za-socijalnu-za%C5%A1titu/ostali-propisi/>, Приступ: 5.04.2021

¹⁵⁹ Доступно на <https://www.minrzs.gov.rs/sr/dokumenti/predlozi-i-nacti/sekto-za-brigu-o-porodici-i-socijalnu-zastitu/zastita-dece-od>, Приступ 5.04.2022.

¹⁶⁰ „Службени гласник РС”, број 22/16.

¹⁶¹ „Службени гласник РС”, број 65/18

¹⁶² „Службени гласник РС”, бр. 46/19 и 104/20.

¹⁶³ „Службени гласник РС”, број 81/17.

у породици, већ и правни оквир и граница унутар које се остварују надлежности АПВ у овој области и обављају послови за које су задужени покрајински органи.

2.2.4. Прописи релевантни за овај програм јесу следећи:

*Закон о утврђивању надлежности АПВ*¹⁶⁴ утврђује да се АПВ – путем својих органа, и у складу са законом – стара о остваривању људских и мањинских права, те утврђује додатна права у овој области;¹⁶⁵ регулише оснивачка права¹⁶⁶ и надлежности АПВ у областима значајним за овај програм (нпр. социјална¹⁶⁷ и здравствена заштита,¹⁶⁸ образовање,¹⁶⁹ култура,¹⁷⁰ јавно информисање, спорт¹⁷¹), а које обухватају изворне и поверене надлежности.¹⁷²

*Статут АПВ*¹⁷³ регулише покрајинске органе и њихове надлежности међу којима и надлежност Покрајине да се стара о остваривању људских и мањинских права на територији АПВ,¹⁷⁴ као и о остваривању мера у вези с равноправношћу полова у органима АПВ¹⁷⁵ и врши друге послове прописане законом који чине њену изворну или поверену надлежност.¹⁷⁶

*Покрајинска скупштинска одлука о равноправности полова*¹⁷⁷ регулише родно засновано насиље, узнемиравање и сексуално узнемиравање¹⁷⁸ и могућност оснивања телефона за помоћ женама жртвама партнерског и породичног насиља и прихватилишта за жене жртве породичног насиља;¹⁷⁹ регулише планске документе (покрајински план акције), одлуке и посебне мере за постизање родне равноправности, праћење њихове примене и учешће у предлагању, праћењу, примени и извештавању о планским докуменатима на националном нивоу.¹⁸⁰

*Покрајинска скупштинска одлука о покрајинској управи*¹⁸¹ установљава: 1) Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова – као један од

¹⁶⁴ „Службени гласник РС”, бр. 99/2009, 67/2012 – одлука УС, 18/2020 – др. закон и 111/2021 – др. закон. Доступно на: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_utvrdjivanju_nadleznosti_autonomne_pokrajine_vojvodine.html, Приступ: 5.04.2022.

¹⁶⁵ Члан 74 став 1 тачка 1 Закона о утврђивању надлежности АПВ.

¹⁶⁶ Институције, заводи, установе, јавна предузећа, чији је оснивач АПВ, доступно на: <https://www.skupstinavojvodine.gov.rs/Strana.aspx?s=osnivas>, Приступ: 5.04.2022.

¹⁶⁷ Чланови од 53 до 60 Закона о утврђивању надлежности АПВ.

¹⁶⁸ Чланови од 47 до 53 Закона о утврђивању надлежности АПВ.

¹⁶⁹ Чланови од 33 до 39 Закона о утврђивању надлежности АПВ.

¹⁷⁰ Чланови од 41 до 47 Закона о утврђивању надлежности АПВ.

¹⁷¹ Чланови 39 и 40 Закона о утврђивању надлежности АПВ.

¹⁷² Доступно на: http://www.puma.vojvodina.gov.rs/nadleznosti/nadleznost_viewlist.php?start=21, Приступ 5.04.2022.

¹⁷³ „Службени лист АП Војводине”, број 20/2014. Доступно на : <https://www.skupstinavojvodine.gov.rs/Strana.aspx?s=statut&j=SRL>, Приступ: 5.04.2022.

¹⁷⁴ Члан 27 тачка 13 став 3 Статута АПВ.

¹⁷⁵ Члан 27 тачка 13 став 3 Статута АПВ.

¹⁷⁶ Члан 27 тачка 13 став 4 Статута АПВ.

¹⁷⁷ „Службени лист АП Војводине”, бр. 14/2004 и 18/2009. Доступно на: <https://www.skupstinavojvodine.gov.rs/Strana.aspx?s=aktarv10>, Приступ: 5. 04 2022.

¹⁷⁸ Члан 4 став 2 Покрајинске скупштинске одлуке о равноправности полова.

¹⁷⁹ Члан 15 став 2 Покрајинске скупштинске одлуке о равноправности полова.

¹⁸⁰ Члан 20 Покрајинске скупштинске одлуке о равноправности полова.

¹⁸¹ „Службени лист АПВ”, бр. 37/2014, 54/2014 – др. одлука и 37/16, 29/2017, 24/2019, 66/2020 и 38/2021.

институционалних механизма родне равноправности на нивоу АПВ у оквиру кога је формиран Сектор за равноправност полова и унапређење положаја Рома и који регулише надлежности овог секретаријата¹⁸² као и послове које обавља Сектор за равноправност полова и унапређење положаја Рома.¹⁸³ 2) Покрајински секретаријат за здравство¹⁸⁴ у оквиру кога је формиран Сектор за здравство,¹⁸⁵ који регулише надлежност овог секретаријата и послове које обавља тај сектор. 3) Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице¹⁸⁶ у оквиру којег је – као унутрашња организацијона јединица – образован Сектор за образовање. У овом сектору уже унутрашње јединице јесу: Одељење за област образовања и правне послове у области образовања, у чијем склопу је Одсек за образовање, као и Одељење за инспекцијске послове у области образовања.

4) Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама, његове надлежности,¹⁸⁷ као и послови које обављају Сектор за културно наслеђе¹⁸⁸ и Сектор за савремено стваралаштво.¹⁸⁹ 5) Покрајински секретаријат за спорт и омладину – који реализује конкурсе за унапређивање положаја жена у спорту и афирмацију женског спорта.¹⁹⁰

*Покрајинска скупштинска одлука о заштитнику грађана – омбудсману*¹⁹¹ којом је установљена, на основу Статута АПВ,¹⁹² независна и самостална институција – Омбудсман која – у оквирима надлежности АПВ – штити права грађана од повреда учињених незаконитим, нецелисходним и неефикасним поступањем органа управе. Један од заменика Покрајинског омбудсмана задужен је за област родне равноправности.¹⁹³

*Покрајинском скупштинском одлуком о Покрајинском заводу за равноправност полова*¹⁹⁴ формиран је Завод за равноправност полова који обавља стручне послове у области родне

¹⁸² Члан 35а Покрајинске скупштинске одлуке о покрајинској управи.

¹⁸³ Доступно на: http://www.socijalnapolitika.vojvodina.gov.rs/o_nama/, Приступ: 5.04.2022.

¹⁸⁴ Члан 35 Покрајинске скупштинске одлуке о покрајинској управи („Службени лист АПВ”, бр. 37/2014, 54/2014 – др. одлука и 37/16, 29/2017, 24/2019, 66/2020 и 38/2021). Доступно на: <http://www.zdravstvo.vojvodina.gov.rs/delatnost/>, Приступ: 5.04.2022.

¹⁸⁵ У оквиру Покрајинског секретаријата за здравство, образују се: Сектор за санитарни надзор и јавно здравље, Сектор за здравство и Сектор за економско финансијске и правне послове. Доступно на: <http://www.zdravstvo.vojvodina.gov.rs/category/sektori/sektori-sektori/>, Приступ: 5.04.2022.

¹⁸⁶ Члан 37 Покрајинске скупштинске одлуке о покрајинској управи. „Службени лист АПВ”, бр. 37/14, 54/14 – др. одлука и 37/16, 29/17 и 24/19, 66/20 и 38/21.

¹⁸⁷ Доступно на: <http://www.kultura.vojvodina.gov.rs/o-sekretarijatu-nadleznosti/>, Приступ: 5. 04 2022.

¹⁸⁸ Доступно на: <http://www.kultura.vojvodina.gov.rs/sektor-za-kulturno-nasledje-nadleznosti/> Приступ: 5.04.2022.

¹⁸⁹ Доступно на: <http://www.kultura.vojvodina.gov.rs/sektor-za-savremeno-stvaralastvo-nadleznosti/> Приступ: 5.04.2022.

¹⁹⁰ Доступно на: <https://www.sio.vojvodina.gov.rs/index.php/konkursi/konkursi-sport>, Приступ: 5.04.2022.

¹⁹¹ „Службени лист АПВ”, број 37/2014.

¹⁹² Члан 56 Статута АПВ.

¹⁹³ Члан 8 став 1 Покрајинске скупштинске одлуке о Покрајинском заштитнику грађана – омбудсману.

¹⁹⁴ „Службени лист АПВ”, бр. 14/2004 и бр. 3/2006. Доступно на:

<https://www.skupstinavojvodine.gov.rs/Strana.aspx?s=osnivac#institutije>, Приступ: 5.04.2022.

равноправности,¹⁹⁵ а Статут Покрајинског завода за равноправност полова детаљније регулише организацију и начин рада Завода.¹⁹⁶

*Пословник Скупштине АПВ*¹⁹⁷ установљава један од механизма родне равноправности у АПВ – Одбор за равноправност полова¹⁹⁸ и регулише његове надлежности, као надлежности радног тела Скупштине АПВ.

*Прописи који регулишу институције, заводе, установе, јавна предузећа, чији оснивач је АПВ:*¹⁹⁹ *Институције у области социјалне заштите* – Покрајински завод за социјалну заштиту;²⁰⁰ *Институције у области здравствене заштите*²⁰¹ – Покрајински завод за здравствено осигурање,²⁰² Здравствени савет Војводине²⁰³ и Етички одбор Војводине.²⁰⁴

Плански документи, анализе и извештаји: Одлука о програму заштите жена од насиља у породици и партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АПВ за период 2015–2020,²⁰⁵ Стратешки план за социјалну заштиту 2016–2020 (Покрајински завод за социјалну заштиту),²⁰⁶ Извештај о евалуацији Стратешког плана за социјалну заштиту 2016–2020,²⁰⁷ Саветовалишта за брак и породицу–анализа стања 2020,²⁰⁸ Анализа родне осетљивости услуга домског смештаја за децу и младе (2019),²⁰⁹ Покрајински акциони план запошљавања у АПВ,²¹⁰ Акциони план политике за младе у АПВ за период 2015–2020. године.²¹¹

¹⁹⁵ Члан 5 Покрајинске скупштинске одлуке о оснивању Завода за равноправност полова.

¹⁹⁶ Доступно на: <https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/09/%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A2%D0%A3%D0%A2-%D0%97%D0%90%D0%92%D0%9E%D0%94%D0%90.pdf> Приступ: 6.04.2022.

¹⁹⁷ „Службени лист АПВ”, број 60/2018.

¹⁹⁸ Члан 74 Пословника о раду Скупштине АПВ.

¹⁹⁹ Доступно на: <https://www.skupstinavojvodine.gov.rs/Strana.aspx?s=osnivas>, Приступ: 6.04.2022.

²⁰⁰ Одлука о оснивању покрајинског завода за социјалну заштиту („Службени лист АПВ”, број 1/2006). Доступно на: http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/t2006_02/t02_0086.htm, Приступ: 6.04.2022.

²⁰¹ Институције, заводи, установе, јавна предузећа, чији оснивач је АПВ, доступно на: <https://www.skupstinavojvodine.gov.rs/Strana.aspx?s=osnivas> Приступ: 6.04.2022.

²⁰² Члан 51 Закона о утврђивању надлежности АПВ.

²⁰³ Члан 48 Закона о утврђивању надлежности АПВ.

²⁰⁴ Члан 49 Закона о утврђивању надлежности АПВ.

²⁰⁵ Доступно на: <https://ravnopravnost.org.rs>, Приступ 6. 04 2022.

²⁰⁶ Доступно на: <http://www.pzs.gov.rs/wp-content/uploads/2021/07/Strateski-plan-PZSZ-2016-2020.pdf>, Приступ: 6.04.2022.

²⁰⁷ Доступно на: <http://www.pzs.gov.rs/wp-content/uploads/2021/07/EVALUACIJA-STRATESKOG-PLANA-PZSZ-2016-2020-2.pdf>, Приступ: 6.04.2022.

²⁰⁸ Анализу сачинио Покрајински завод за социјалну заштиту. Доступно на: <http://www.pzs.gov.rs/wp-content/uploads/2020/12/Savetovali%C5%A1ta-za-brak-i-porodicu-u-AP-Vojvodini.pdf> Приступ: 6.04.2022.

²⁰⁹ Анализу сачинио Покрајински завод за социјалну заштиту. Доступно на: <http://www.pzs.gov.rs/wp-content/uploads/2021/11/Analiza-rodne-osetljivosti-usluge-domskog-sme%C5%A1taja-za-decu-i-mlade-u-APV.pdf>, Приступ: 6.04.2022.

²¹⁰ Доступно на: [file:///C:/Users/Z1/Downloads/Pokrajinski+akcioni+plan+zapo%C5%A1ljava+u+AP+Vojvodini+za+2014.+godinu%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Z1/Downloads/Pokrajinski+akcioni+plan+zapo%C5%A1ljava+u+AP+Vojvodini+za+2014.+godinu%20(1).pdf) ; <http://spriv.vojvodina.gov.rs/wp-content/uploads/2021/11/PAPZ-2022-FEBRUAR.pdf> Приступ: 26.04.2022.

²¹¹ „Службени лист АПВ”, број 42/2015. Доступно на: <https://www.sio.vojvodina.gov.rs/images/Dokumenta/Omladina/AkcioniPlan/AKCIONI%20PLAN%20za%20mlade%202015-2020.pdf>, Приступ: 26.04.2022.

3. ПРЕГЛЕД КЉУЧНИХ ПОСТИГНУЋА

У РС учињени су знатни помаци када је реч о спречавању и заштити од родно заснованог насиља према женама и насиља у породици. Од 2002. године, када је инкриминисано насиље у породици, систем превенције и заштите од родно заснованог насиља према женама и насиља у породици непрекидно је унапређиван, као и национални стратешки оквир за борбу против насиља. Посвећеност РС борби против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици исказана је и ратификацијом Конвенције СЕ о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици 2013. године²¹² после чега су – ради усклађивања законодавства – усвојени и новелирани многи закони. Тако је 2017. године усвојен Закон о спречавању насиља у породици (у даљем тексту ЗСНП), 2016. године, новелама Кривичног законика (у даљем тексту КЗ), инкриминисана су као посебна кривична дела: прогањање, полно узнемиравање и принудни брак, 2018. године усвојен је Закон о бесплатној правној помоћи (у даљем тексту ЗБПП), а многе законодавне интервенције предузете су и у другим областима.²¹³

Иако су остварени знатни резултати у сузбијању и спречавању родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, ови облици насиља још увек су широко распрострањени и у приватној и у јавној сфери живота. Женске организације које пружају подршку женама у ситуацији насиља наводе да је потребно урадити више на заштити жена од родно заснованог насиља, али и на обезбеђивању јасних информација женама у ситуацији насиља о расположивим врстама подршке.²¹⁴ Наиме, према информацијама које је прикупила мрежа СОС Војводина, више од шездесет одсто жена које су се обратиле за подршку путем СОС телефона, наводе да их државне установе нису информисале о томе коме да се обрате, које услуге имају на располагању, која је улога појединих институција, као и о томе где могу да поднесу пријаве или жалбе.²¹⁵

У АПВ развијена је мрежа различитих услуга подршке жртвама насиља, посебно женама у ситуацији насиља, које пружају државне установе или организације цивилног друштва, с дугогодишњом праксом и добрим резултатима рада. Осим тога, многи иновативни програми пилотирани су у АПВ и служе као примери добре праксе за успостављање система заштите од насиља, као што су модели мултисекторске сарадње (Мрежа „Живот без насиља“), успостављање кризних центара за жртве сексуалног насиља или програм економског оснаживања жена жртва родно заснованог насиља и интегрисане услуге у заједници (Зрењанин).

Остварени су знатни резултати на плану подизања свести јавности и јачања капацитета институција путем кампања и програма основних и специјализованих обука запослених у релевантним установама и службама.

Поред тога, развијен је институционални оквир који обезбеђује спровођење активности у области заштите жена од насиља и унапређивања родне равноправности: Одбор за равноправност полова, Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Заменица за равноправност полова у институцији Покрајински заштитник грађана – омбудсман,

²¹² Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период од 2021. до 2025. године.

²¹³ Исто.

²¹⁴ Исто.

²¹⁵ SOS Vojvodina, NGO report on the implementation of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence in Serbia, 2018.

4. АНАЛИЗА ЕФЕКТА ОСТВАРЕНИХ ПРЕТХОДНИМ ПРОГРАМОМ

Програм за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АПВ за период од 2015. до 2020. године (у даљем тексту Програм) настао је као одговор на потребу израде новог стратешког документа о сузбијању насиља према женама у породици и партнерским односима, а ослања се на постигнуте резултате Стратегије за заштиту од насиља у породици и других облика родно заснованог насиља у АПВ за период од 2008. до 2012. године.²¹⁶ Програм је заснован на прегледу ситуације по питању заштите жена од родно заснованог насиља у АПВ, али и законодавног оквира, јавних политика и одлука АПВ, захтевима међународних конвенција и препорукама међународних уговорних тела, као што су Комитет за елиминацију свих облика дискриминације жена (CEDAW комитет) и Комитет за права детета. Програм је припремљен у складу са захтевима и стандардима Конвенције СЕ о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција) коју је РС ратификовала 2013. године, а узети су у обзир и коментари и препоруке садржани у првом извештају ГРЕВИО групе о примени Истанбулске конвенције у Србији.²¹⁷

Дугорочни циљ претходног Програма јесте допринос успостављању нулте толеранције на насиље према женама у породици и у партнерским односима у АПВ и третирању овог облика насиља као кршења људских права. Постављена су четири краткорочна циља у области подизања нивоа јавне свести о неприхватљивости насиља према женама, затим, развоја и унапређивања система општих и специјализованих услуга заштите и подршке за жене жртве, укључујући децу сведоке и друге сведоке насиља који у средиште свих мера поставља права жртве. Трећи краткорочни циљ односи се на унапређивање система евидентирања и документовања података о насиљу према женама у породици и у партнерским односима у свим надлежним установама, органима и организацијама, а четврти да се повећају финансијска издвајања из буџета и обезбеде љуски ресурси за делотворно, ефикасно и свеобухватно спровођење и праћење ефеката мера и активности предвиђених Програмом на територији целе АПВ.

Уз Програм, израђена су и усвојена три посебна документа (додатка):

1. Одређење приступа и коришћених појмова;
2. Предлог практичне политике за економско оснаживање жена које су преживеле насиље у породичном и партнерском контексту;
3. Програм за унапређење превенције и заштите жена из маргинализованих група од насиља у партнерским односима.²¹⁸

Програм за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и других облика родно заснованог насиља препознаје да родно засновано насиље представља кршење људских

²¹⁶ Програм за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АПВ за период 2015–2020. године, Екс-пост анализа, 2021. *FemPlatz, UN Women*.

²¹⁷ ГРЕВИО извештај, доступно на <https://rm.coe.int/grevio-report-on-serbia/16809987e3>, Приступ 26.04.2022.

²¹⁸ Саставни део Програма јесте и Кодекс родно осетљивог медијског извештавања који је креиран у оквиру програма Жене то могу у медијима 2005/2006, НВО Пешчаник, Крушевац.

права и испољавање историјски неједнаких односа између мушкараца и жена. Програм препознаје да је родно засновано насиље структурне природе, да има универзалну природу, различите облике и манифестације и да због последица које изазива, представља једну од најзначајнијих препрека за напредовање жена и постизање једнакости, што га чини усаглашеним с међународним дефиницијама.

У домену општих принципа, односно, поштовања принципа једнакости, недискриминације, поштовања и заштите људских права, препозната је потреба за интензивнијом и боље организованом подршком жртвама из вишеструко дискриминисаних група (као што су Ромкиње, жене са инвалидитетом, сеоске жене).

У спровођењу Програма у делу превенције насиља према женама, највише је урађено на програмима обуке и стручног усавршавања професионалаца/професионалки, а обезбеђена је сталност и финансирање спровођења основних и специјализованих обука запослених у установама релевантним за спречавање насиља према женама. То је показала екс-пост анализа Програма, али је процењено да је потребно наставити континуитет обука и размотрити различите формате јачања капацитета професионалаца/професионалки. Осим тога, анализа указује на то да је одређен преширок круг циљних група и корисника који су кључни за подизање нивоа свести о неприхватљивости насиља према женама и активно деловање на сузбијању родно заснованог насиља, док су мере за неке циљне групе опште и недовољно разрађене. У пракси је због тога тешко усмерити активности на циљне групе и очекивати јасне резултате услед преоптерећења и немогућности структурирања целог процеса интервенције – мапирање потреба, улагања ресурса, реализација активности, постизање резултата, процена и ревидирање, постизање исхода ефеката.

Најважнији резултати у области обезбеђивања општих и специјализованих услуга за жене жртве родно заснованог насиља постигнути су у пилотирању и успостављању кризних центара за жртве сексуалног насиља, путем програма који је спроводио Покрајински секретаријат за здравство (ПСЗ)²¹⁹ и на обезбеђивању економског оснаживања жртава насиља, путем програма који је спроводио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова (ПССПДРП). Иако готово сви актери веома високо оцењују програм економског оснаживања жена жртава насиља, наводе да има простора за унапређивање ове врсте подршке. Успостављање центара за жртве сексуалног насиља је капитални пројекат у области заштите жена од родно заснованог насиља и дао је веома важне резултате и нова знања о овој врсти подршке, не само на нивоу АПВ него и на националном и регионалном нивоу.

У екс-пост анализи оцењено је да су испуњени циљеви Програма о усклађености јавне политике са захтевима Истанбулске конвенције и стандардима заштите жена од родно заснованог насиља. Такође, остварене су планиране активности за подршку и заштиту жена из вишеструко дискриминисаних група од родно заснованог насиља и за јачање капацитета професионалаца/професионалки у овој области, али постоји потреба за интензивнијом и боље организованом подршком жртвама из вишеструко дискриминисаних група. Екс-пост анализа упућује и на оне аспекте Програма који нису испуњени:

²¹⁹ „Заустави–заштити–помози” – снажнији институционални одговор на родно засновано насиље у АПВ” (2016–2019) је назив пројекта који су у партнерству реализовали Покрајински секретаријат за здравство и ОЦД Центар за подршку женама, а подржао га је Поверенички фонда Уједињених нација за подршку акцијама елиминисања насиља према женама, енг. *UN Trust Fund to End Violence Against Women*, акроним УНТФ, фонд УН-а за сузбијање насиља према женама, доступно на: <http://projekti.zdravstvo.vojvodina.gov.rs/pilot-centri/> и <http://www.cpz.rs/realizovani-projekti/>, Приступ: 23.06.2022.

- Пре свега, нису обезбеђени довољни ресурси (људски и финансијски) за координацију и несметану примену и праћење ефеката јавне политике, односно Програма.
- Делимично је обезбеђено адекватно укључивање женских организација у све фазе планирања, праћења и примене Програма, као и подстицај и подршка њиховом раду.
- Делимично је испуњено јачање мултисекторске сарадње на свим нивоима и у свим фазама имплементације Програма.
- Иако је било предвиђено, није усвојен пратећи акциони план за примену Програма са јасним планом активности, показатељима, роковима, надлежним органима и буџетом.
- Није обезбеђена одрживост специјализованих услуга за жене жртве родно заснованог насиља.
- Није успостављен систем евидентирања и прикупљање података о распрострањености родно заснованог насиља у АПВ, као ни подршка студијама и анализама како би се креирале политике засноване на подацима.

Преглед укупног броја мера за које су били задужени поједини секретаријати показује неравномерну расподелу што може да оптерети поједине секторе, нарочито ако не постоје одговарајући капацитети за примену Програма. Истовремено, то може негативно да утиче на уродњавање свих политика, програма, услуга и активности које треба да доведу до родне равноправности. Овај увид је посебно важан у контексту испуњења дугорочног циља, односно доприноса успостављању нулте толеранције на насиље према женама у породици и у партнерским односима у АПВ и третирању овог облика насиља као кршења људских права.²²⁰

У екс-пост анализи су препоручне активности и мере које треба наставити и ојачати у следећем периоду, односно редефинисати и ускладити са налазима анализе, иницирати и пилотирати, обезбедити одрживост. То се, пре свега односи на:

- Економско оснаживање жена жртава насиља, уз могућност укључивања великих послодаваца у подршку жртвама.
- Јачање капацитета професионалаца и професионалки које пружају подршку женама у ситуацију насиља, путем креирања различитих модела и формата обуке, информисања и размене знања и искуства.
- Укључити начела доступности, приступачности и расположивости у будуће планове јавних политика у области сузбијања родно заснованог насиља.
- Редефинисати: Конкурс за подршку удружењима за унапређивање родне равноправности у АПВ.
- Јачати институционалне капацитете и обезбедити уравнотежену примену јавних политика увођењем контакт-особа за родну равноправност у сваком секретаријату.

Потребно је иницирати:

- Кампање на покрајинском нивоу за информисање опште јавности о важности сузбијања насиља према женама.

²²⁰ Програм за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АПВ за период 2015–2020. године, Екс-пост анализа, 2021. *FemPlatz, UN Women*.

- Информисање жена у ситуацији насиља о начинима заштите и подршке од родно заснованог насиља, посебно жена из вишеструко дискриминисаних група (у приступачном и доступном формату), у сарадњи са организацијама које пружају подршку женама из вишеструко дискриминисаних група.
- Обезбедити периодичну процену ефеката јавне политике, праћењем постигнутих краткорочних резултата у односу на претходно постављене показатеље.
- Пилотирање нових услуга подршке женама у ситуацији насиља (становање, дугорочно психолошко саветовање).

У следећем периоду, потребно је обезбедити (су)финансирање за функционисање кризних центара за жртве сексуалног насиља, као и (су)финансирање специјализованих услуга подршке женама у ситуацију насиља, које пружају женске организације, посебно Мрежа СОС Војводине.

5. ОПИС СТАЊА И АНАЛИЗА ПРОБЛЕМА

Према подацима Републичког завода за статистику, процењен број становника у Војводини у 2019. години износио је 1.852.093, од тога 51,3% чине жене, а 48,7% – мушкарци. Доступни подаци показују да су жене у неповољнијем положају од мушкараца у готово свим областима живота. Оне су мање запослене, имају мања примања од мушкараца, без обзира на степен образовања, у много мањем броју су власнице пољопривредних газдинстава. У сфери образовања, жене су више заступљене. Тако, 55,5% уписаних студената на високе школе и факултете у школској 2019/2020. години чине жене, док је међу дипломираним студентима I и II степена у 2019. години било више жена – 58,2%, односно, 60,8%, као и међу докторима наука – 54,1%. Међутим, иако образованије од мушкараца, више су незапослене и раде на мање плаћеним пословима.

Поред неповољнијег социо-економског положаја, жене су изложене насиљу у породичним и партнерским односима и другим облицима родно заснованог насиља.

Према наводима Одбора Скупштине АПВ за равноправност полова, а према подацима Покрајинског заштитника грађана – омбудсмана (у даљем тексту Покрајински омбудсман) који је прикупљао податке о насиљу у породици на територији АПВ, у 2019. години евидентирано је укупно 6.046 случајева насиља у породици. Као и претходних година, жене чине око 74% укупног броја жртава насиља у породици, док су учиниоци у око 86% до 89% случајева мушкарци, а од укупно евидентираних броја жртава насиља у породици, насиље је у 67% случајева извршено у партнерском односу и то према женама.

Од почетка примене Закона о спречавању насиља у породици, 2017. године појачано је ангажовање институција, првенствено полиције и тужилаштва, као и благо поштравање казнене политике, које се, пре свега, огледа у доношењу и изрицању хитних мера и смањењу заступљености условних осуда међу изреченим казнама.²²¹ Веће ангажовање полиције одразило се и на поступање центара за социјални рад, а промена се огледа у већем броју евидентираних случајева насиља у породици и у томе што полиција преузима водећу улогу кад је реч о пријављивању насиља. Нису уочена значајна одступања у евиденцијама институција поређењу с претходним годинама.²²²

²²¹ Извор: Покрајински омбудсман; информацију доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

²²² Исто.

Проблеми и даље постоје због неуједначеног вођења евиденција, које су непотпуне и не обухватају груписање података по полу и старости, што је неопходно ради бољег увида у проблем насиља у породици.²²³

У 2020. години, догодило се најмање 28 фемцида²²⁴ у Србији, али овај податак није поуздан с обзиром на то што потиче из медија, јер не постоји институционални систем праћења и документовања родно заснованих убистава. Према извештају Покрајинског омбудсмана, у 2020. години на територији АПВ од десет убистава, у осам случајева убијене су жене у породично-партнерском односу.²²⁵ На основу сазнања из медијских написа о случајевима убистава, Покрајински омбудсман је покренуо девет поступака према ЦСР који су обухватили десет случајева убистава које су починили партнери, бивши партнери, односно, други чланови породице. Ни у једном случају нису евидентирани раније пријаве за насиље у породици. У пет случајева, жртве су усмрћене хицима из ватреног оружја. Имајући у виду чињеницу да се број фемцида на годишњем нивоу не смањује, Покрајински омбудсман је у више наврата указао на потребу за успостављањем државне статистике фемцида и неопходности едукације на свим образовним нивоима о апсолутној недозвољености родно заснованог насиља, посебно женама у ситуацији насиља које пружају државне установе или организације цивилног друштва с дугогодишњом праксом и добрим резултатима рада.²²⁶

У АПВ је развијена мрежа различитих услуга подршке жртвама насиља, посебно женама у ситуацији насиља које пружају државне установе или организације цивилног друштва са дугогодишњом праксом и добрим резултатима рада.²²⁷

Поред тога, многи иновативни програми почели су и спроводе се у Војводини и служе као примери добре праксе за успостављање система заштите жена од насиља, као што су модели мултисекторске сарадње, успостављање кризних центара за жртве сексуалног насиља или програми економског оснаживања жена жртава родно заснованог насиља. Постоји и развијен институционални оквир који обезбеђује резултате у области заштите жена од насиља и унапређивања родне равноправности.²²⁸

5.1. Институционални оквир за примену Програма

Институционални оквир за примену Програма превасходно чине институционални механизми за родну равноправност на нивоу АПВ и ЈЛС.

Иако је институционални оквир за унапређења родне равноправности и заштиту жена од родно заснованог насиља у АПВ развијен, постоји простор за његово унапређење и јачање.²²⁹

²²³ Исто.

²²⁴ Родно засновано убиство жене, више о томе доступно на: https://www.femplatz.org/library/publications/2019-11_Femicid_monografija_Prva_publicacija_E_primerak.pdf.

²²⁵ Доступно на: <https://www.ombudsmanapv.org/riv/index.php/vesti/saopstenja.html?start=20>, Приступ: 02.07.2022.

²²⁶ Програм за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АПВ за период 2015–2020. године, Екс-пост анализа, 2021. *FemPlatz, UN Women*.

²²⁷ Програм за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АПВ за период 2015–2020. године, Екс-пост анализа, 2021. *FemPlatz, UN Women*.

²²⁸ Исто.

²²⁹ Исто.

У Војводини су институционални механизми за равноправност полова, одмах након демократских промена, систематски успостављени. Приликом конституисања прве демократске владе, изабрана је чланица Извршног већа АПВ задужена за питање положаја жена, а затим су основани сви остали механизми: Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова,²³⁰ Савет за равноправност полова као саветодавно тело покрајинске владе, Одбор Скупштине АПВ за равноправност полова и Покрајински омбудсман који има заменицу за равноправност полова и Покрајински завод за равноправност полова, а 2004. године усвојена је Покрајинска одлука о равноправности полова.²³¹ Све ове институције и механизми и даље постоје и функционишу и треба да ојачају родну анализу, промовисање и примену принципа родне равноправности на свим нивоима одлучивања у АПВ.

Скупштински Одбор за равноправност полова разматра предлоге програма, одлука и општих аката у области равноправности жена и мушкараца, затим, аналитичке и друге акте и материјале од значаја за равноправност жена и мушкараца и унапређивања равноправности жена и мушкараца. Одбор сагледава вођење политике, извршавање одлука и општих аката Покрајинске владе са становишта равноправности и друга питања у области равноправности полова. Одбор има 11 чланова/члановца (десет жена, један мушкарац).²³²

За координацију Програмом за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и другим облицима родно заснованог насиља, као и за друга питања која се тичу родне равноправности на извршном нивоу власти задужен је **Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова**. Овај секретаријат, осим других надлежности, обавља послове покрајинске управе који се односе на припремање аналитичких и других материјала у вези с применом прописа у области равноправности полова за Скупштину и Покрајинску владу; спроводи активности за унапређивање равноправности полова у АПВ и промовише принцип једнаких могућности за жене и мушкарце. Такође, надлежни секретаријат прати стања и предлаже мере за унапређивање положаја жена и остваривање једнаких могућности у АПВ; прати примену ратификованих конвенција и препорука међународних организација у овој области. У надлежности тог секретаријата јесте и остваривање сарадње с невладиним организацијама, синдикатима и другим асоцијацијама и медијима, предлагање и спровођење мера афирмативне акције ради побољшања економског и друштвеног положаја жена, нарочито рањивих група жена, као и елиминације насиља над женама и насиља у породици. Секретаријат сарађује с републичким и покрајинским органима управе и органима јединица локалне самоуправе у области равноправности полова и спроводи активности на интегрисању принципа родне равноправности у све области рада покрајинских органа и пружа им стручну подршку. Ове послове обавља Сектор за равноправност полова и унапређење положаја Рома.²³³

Завод за равноправност полова је покрајинска установа основана 2004. године Одлуком Скупштине АПВ, као стручно тело, ради промовисања концепта родне равноправности и израде препорука за интеграцију родне перспективе у све политике, мере, акције и програме које Покрајинска влада доноси и спроводи, што ову установу чини јединственом у региону. Делокруг

²³⁰ Од 2012. послови у области родне равноправности су у надлежности Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

²³¹ „Службени лист АПВ”, бр. 14/2004 и 19/2009. Доступно на: <https://www.skupstinavojvodine.gov.rs/Strana.aspx?s=aktapv10>, Приступ: 02.07.2022.

²³² Исто.

²³³ Исто.

рада Завода обухвата истраживачке програме и пројекте с циљем стварања базе прецизних и актуелних података о положају жена који би представљали основ за израду препорука за побољшање положаја жена; едукативне програме с циљем повећања нивоа знања о значају родне равноправности и потреби уграђивања родне перспективе у све сфере друштвеног живота. Завод спроводи подстицајне програме с циљем економског оснаживања жена и мушкараца и промовише концепт родне равноправности на територији АПВ и пружа подршку локалним самоуправама у спровођењу политике једнаких могућности.

Савет за равноправност полова образован је као стручно, саветодавно тело, првобитно при Покрајинском секретаријату за рад, запошљавање и равноправност полова, а сада при Покрајинском секретаријату за социјалну политику, демографију и равноправност полова. Полазећи од међународних докумената, механизма и стандарда за постизање равноправности полова, Савет учествује у креирању, промовисању и надгледању свих програма и активности које могу допринети унапређивању положаја жена у АПВ; учествује у заговарању и лобирању свих релевантних субјеката друштва на покретању акција и пројеката с циљем унапређивања положаја жена; надгледа примену свих законских и других одредаба које су засноване на принципу недискриминације и равноправности мушкараца и жена; подстиче развојне активности у области равноправности полова у свим областима јавног, друштвеног и привредног живота; предлаже надлежним органима предузимање мера и активности за подстицање програма и пројеката с циљем унапређивања положаја жена и примене принципа равноправности полова у АПВ; пружа стручну и другу помоћ Покрајинској влади, другим ресорним секретаријатима и невладиним организацијама у креирању програма с циљем интегрисања равноправности полова у законодавство, јавну политику и друштвени живот АПВ; прикупља и дели податке који су категорисани (према полу, статистика сензибилисана по половима) и помаже покрајинском секретару да их предочи Покрајинској влади и Скупштини АПВ; ствара услове за повезивање и умрежавање свих релевантних институција и јавних служби ради усмеравања програмских и финансијских потенцијала владиних и невладиних организација и појединаца који делују у области равноправности полова, као и да залагањем и јавним заговарањем омогући поправљање положаја запослених жена на раду и једнакост зарада у АПВ.

Покрајински заштитик грађана – омбудсман јесте независан и самосталан орган АПВ који штити права грађана и обавља надзор над радом покрајинских органа управе, јавних предузећа и установа које обављају управна и јавна овлашћења, а чији је оснивач АП Војводина, у вези с њиховим поступањем у извршавању одлука и других правних аката АПВ. Покрајинска одлука о Покрајинском омбудсману донета је у децембру 2002. године, а први војвођански омбудсман изабран је 2003. године. Од три специјализована заменика омбудсмана, по један се бира за област права националних мањина, за права детета и за равноправност полова.

У 2004. години усвојена је Покрајинска одлука о равноправности полова, а пет година касније, 2009. године, Закон о равноправности полова. Нови закон о родној равноправности, усвојен у мају 2021. године, који прописује да органи аутономне покрајине, између осталог, креирају, спроводе, прате и унапређују политике за остваривање родне равноправности. Органи АПВ, у оквиру надлежности и у складу с њима, а с циљем праћења развоја и вођења политике једнаких могућности, образују организационе облике за остваривање и унапређивање родне равноправности, одређују њихов састав, начин избора, делокруг и начин рада. Закон прописује да Скупштина АПВ образује стално радно тело за родну равноправност, а да Покрајинска влада образује: Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе ради усклађивања ставова органа и организација покрајинске управе, других покрајинских организација и служби и

Савет за родну равноправност као саветодавно тело Покрајинске владе. Поред наведених тела, органи АПВ могу образовати и друга тела која ће се бавити родном равноправношћу, чиме ће додатно бити ојачани институционални механизми родне равноправности.²³⁴

5.2. Институционални механизми родне равноправности на локалном нивоу

За реализацију активности, предвиђених Програмом, посебно је значајно успоставити институционални оквир, као и инструменте за реализацију предвиђених активности. Ту се првенствено имају у виду институционални механизми родне равноправности који се формирају на нивоу ЈЛС, као и правни оквир и плански документи на нивоу ЈЛС, који дефинишу правце активности, актере, рокове и материјална средства неопходна за њихову реализацију.

Институционални механизми родне равноправности регулисани су у свим прописима ЈЛС, које усвајају њихови органи. Стање у том погледу је различито и неједначено, не само када је реч о томе који институционални механизми су формиран, а који не, него и којим прописом ЈЛС су установљени, да ли је пропис којим су установљени усклађен са Законом о родној равноправности, да ли су изабрани њихови чланови/чланице и да ли су они конституисани.

Од укупно 45 ЈЛС на подручју АПВ, у већини ЈЛС (од укупно 36 ЈЛС) постоји лице задужено за родну равноправност,²³⁵ 28 ЈЛС има комисију за родну равноправност,²³⁶ 12 ЈЛС има савет за родну равноправност,²³⁷ три ЈЛС нису одговориле на упитник.²³⁸

Након усвајања Закона о родној равноправности 2021. године, у 22 ЈЛС предузете су активности на усклађивању локалних прописа с новим законским решењима која су у вези с механизмима родне равноправности. Од тога, 16 ЈЛС је ускладило своје прописе са одредбама Закона о родној равноправности и изабрани су чланови/чланице ових тела, док су у шест ЈЛС – у којима су раније већ били – формиране комисије или савети за родну равноправност и изабрани су нови чланови/чланице ових тела. Процес усклађивања са Законом о родној равноправности тече споро, а рок за усаглашаваље прописа ЈЛС с поменутиим законом истекао је 30. новембра 2021. године. Сви законом предвиђени институционални механизми родне равноправности успостављени су само у пет ЈЛС.²³⁹ У шест ЈЛС није постављено лице задужено за родну

²³⁴ Исто.

²³⁵ Алибунар, Апатин, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Беочин, Бечеј, Инђија, Кањижа, Ковин, Кикинда, Ковачица, Кула, Мали Иђош, Нова Црња, Нови Бечеј, Нови Кнежевац, Нови Сад, Оџаци, Панчево, Пећинци, Пландиште, Рума, Сента, Сомбор, Србобран, Ср. Митровица, Ср. Карловци, Стара Пазова, Суботица, Шид, Темерин, Тител, Врбас, Вршац, Зрењанин, Житиште.

²³⁶ Алибунар, Апатин, Бач, Беочин, Бечеј, Чока, Инђија, Ириг, Кањижа, Ковин, Мали Иђош, Нова Црња, Нови Бечеј, Нови Кнежевац, Оџаци, Опово, Панчево, Пећинци, Пландиште, Рума, Сомбор, Србобран, Стара Пазова, Суботица, Шид, Вршац, Жабал, Житиште.

²³⁷ Алибунар, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Бачка Топола, Бечеј, Кула, Сента, Сомбор, Србобран, Сремски Карловци, Суботица, Врбас.

²³⁸ Ада, Бела Црква, Сечањ.

²³⁹ Алибунар, Бечеј, Сомбор, Србобран, Суботица.

равноправност,²⁴⁰ 14 ЈЛС нема комисију за родну равноправност,²⁴¹ а 30 ЈЛС нема савет за родну равноправност.²⁴²

С обзиром на значај који институционални механизми родне равноправности у ЈЛС имају у процесу креирања и примене мера и активности које се предузимају ради превенирања, спречавања и борбе против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, било би неопходно прописима ЈЛС хитно регулисати и конституисати институционалне механизме родне равноправности које предвиђа Закон о родној равноправности.

5.3. Документи о родној равноправности усвојени у ЈЛС

Документи ЈЛС о родној равноправности укључују акте о усвајању Европске повеље о родној равноправности на локалном нивоу, одлуке ЈЛС о родној равноправности, као и локалне акционе планове о родној равноправности.

Од укупно 45 ЈЛС, **Европску повељу о родној равноправности** усвојило је десет ЈЛС,²⁴³ три ЈЛС нису одговориле на упитник.²⁴⁴ Било би пожељно подстаћи оне ЈЛС које то до сада нису учиниле да усвоје Европску повељу о родној равноправности.

Одлуку о родној равноправности у ЈЛС усвојило је 12 ЈЛС,²⁴⁵ а три ЈЛС нису одговориле на упитник.²⁴⁶ Одлуке су усвајане поступно у дужем периоду пре усвајања новог закона о родној равноправности, па би било неопходно ускладити их с новим законским решењима, а у ЈЛС које до сада нису имале одлуку о родној равноправности, подстаћи и убрзати процес усвајања одлука које регулишу родну равноправност на локалном нивоу.

Локални акциони планови²⁴⁷ – од укупно 45 ЈЛС у Војводини, 18 ЈЛС немају ЛАП,²⁴⁸ три ЈЛС имају ЛАП²⁴⁹, пет ЈЛС имају ЛАП који истиче 2022,²⁵⁰ у 13 ЈЛС теку активности на припреми ЛАП-а, од којих су четири ЈЛС завршиле ЛАП и чекају на усвајање,²⁵¹ док се на припреми ЛАП-а ради у девет ЈЛС. Подаци недостају за три ЈЛС²⁵² које нису одговориле на упитник. У 11 ЈЛС које немају ЛАП или је ЛАП истекао нема података о томе да ли се ради на припреми новог ЛАП-а.

²⁴⁰ Бач, Бачка Топола, Чока, Ириг, Опово, Жабаљ (услов за постављење лица за родну равноправност јесте да орган има више од педесет запослених).

²⁴¹ Бачка Паланка, Бачки Петровац, Бачка Топола, Кикинда, Ковачица, Кула, Нови Сад, Сента, Сремска Митровица, Сремски Карловци, Темерин, Тител, Врбас, Зрењанин.

²⁴² Апатин, Бач, Беочин, Чока, Инђија, Ириг, Кањижа, Ковин, Кикинда, Ковачица, Мали Иђош, Нова Црња, Нови Бечеј, Нови Кнежевац, Нови Сад, Оџаци, Опово, Панчево, Пећинци, Пландиште, Рума, Сремски Митровица, Стара Пазова, Шид, Темерин, Тител, Вршац, Зрењанин, Жабаљ, Житиште.

²⁴³ Бечеј, Зрењанин, Ковин, Кула, Нова Црња, Нови Бечеј, Нови Кнежевац, Нови Сад, Сремски Карловци, Темерин.

²⁴⁴ Ада, Бела Црква, Сечањ.

²⁴⁵ Алибунар, Житиште, Зрењанин, Кањижа, Нови Бечеј, Нови Сад, Панчево, Пећинци, Сремски Карловци, Стара Пазова, Темерин.

²⁴⁶ Ада, Бела Црква, Сечањ.

²⁴⁷ Извор: Завод за равноправност полова; податке доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

²⁴⁸ Алибунар, Бач, Бачка Топола, Бачки Петровац, Беочин, Вршац, Жабаљ, Инђија, Ириг, Кањижа, Кикинда, Нови Сад, Нова Црња, Оџаци, Пландиште, Сремска Митровица, Темерин, Тител, Шид.

²⁴⁹ Апатин, Сента и Сомбор.

²⁵⁰ Бечеј, Мали Иђош, Панчево.

²⁵¹ Ковин, Нови Бечеј, Чока, Шид.

²⁵² Ада, Бела Црква, Сечањ.

Према подацима из посебног документа о ЛАП-у,²⁵³ од укупно 45 ЈЛС у Војводини ЛАП има 12 ЈЛС,²⁵⁴ од којих у пет ЈЛС ЛАП истиче 2022. године. Од пет ЈЛС у којима план истиче, у четири ЈЛС нема информација да ли се планира рад на новом ЛАП-у,²⁵⁵ а само у једној ЈЛС планира се рад на новом ЛАП-у.²⁵⁶ У 27 ЈЛС у овом часу нема ЛАП,²⁵⁷ од којих се у седам ЈЛС²⁵⁸ ради на припреми ЛАП-а или очекује се његово усвајање,²⁵⁹ а у три ЈЛС²⁶⁰ планира се припрема ЛАП-а. У преосталих 17 ЈЛС²⁶¹ које немају ЛАП, он није планиран, нити је у току његова припрема. Завод за равноправност полова финансијски је подржао финансирање рада на ЛАП-у у десет ЈЛС,²⁶² од којих је у седам ЈЛС²⁶³ усвојен ЛАП, а у преостале три ЈЛС²⁶⁴ у току је његова припрема. Податке нису доставиле три ЈЛС.

Потребно је интензивирати рад на припреми ЛАП-а у ЈЛС у којима се тек планира рад на припреми ЛАП-а и убрзати активности у ЈЛС у којима је процес припреме ЛАП-а започео или је документ припремљен и чека се на његово усвајање. Приликом израде ЛАП-а, требало би укључити нова законска решења и ускладити документ с новинама које доноси Закон о родној равноправности.

Од укупно 45 ЈЛС, у 15 ЈЛС²⁶⁵ издвојена су буџетска средства за активности у области родне равноправности. Износи средстава варирају у распону од 20.000 до 100.000 динара у шест ЈЛС,²⁶⁶ у распону од 100.000 до 500.000 динара у пет ЈЛС²⁶⁷ и преко 500.000 до чак 6.850.000 динара у три ЈЛС.²⁶⁸

²⁵³ Извор: Завод за равноправност полова; податке доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

²⁵⁴ Апатин, Чока, Ковин, Нови Бечеј, Нови Кнежевац, Шид, Житиште, Бачка Паланка, Бечеј, Мали Иђош, Сремски Карловци, Панчево.

²⁵⁵ Бечеј, Мали Иђош, Сремски Карловци, Панчево.

²⁵⁶ Бачка Паланка.

²⁵⁷ Алибунар, Бач, Бачки Петровац, Бачка Топола, Беочин, Врбас, Вршац, Инђија, Ириг, Кањижа, Кикинда, Ковачица, Кула, Нова Црња, Нови Сад, Оџаци, Пећинци, Пландиште, Рума, Сомбор, Србобран, Сремска Митровица, Стара Пазова, Суботица, Зрењанин, Темерин, Тител.

²⁵⁸ Инђија, Кикинда, Пећинци, Сомбор, Кула, Суботица, Зрењанин.

²⁵⁹ Нови Кнежевац, Кула, Опово, Суботица, Зрењанин.

²⁶⁰ Ириг, Србобран, Стара Пазова.

²⁶¹ Алибунар, Бач, Бачки Петровац, Бачка Топола, Беочин, Врбас, Вршац, Кањижа, Ковачица, Нова Црња, Нови Сад, Оџаци, Пландиште, Рума, Сремска Митровица, Темерин, Тител.

²⁶² Апатин, Чока, Кула, Нови Бечеј, Нови Кнежевац, Опово, Сента, Шид, Зрењанин, Житиште.

²⁶³ Апатин, Чока, Нови Бечеј, Нови Кнежевац, Сента, Шид, Житиште.

²⁶⁴ Кула, Опово, Зрењанин.

²⁶⁵ Беочин, Врбас, Инђија, Кањижа, Кикинда, Нови Бечеј, Нови Кнежевац, Панчево, Пећинци, Пландиште, Рума, Сента, Суботица, Чока, Шид.

²⁶⁶ Чока, Кањижа, Врбас, Нови Бечеј, Шид.

²⁶⁷ Беочин, Инђија, Пећинци, Пландиште, Сента.

²⁶⁸ Рума 620.000 динара – средства су намењена за Помоћ незапосленим породиљама. Бесплатан вртић за сву децу с територије Општине Рума. Бесплатни уџбеници за све ученике основних школа на територији Општине Рума. Финансијска подршка породици за прворођено дете. Финансијска помоћ трудницама. Новчана средства за трошкове четврте вантелесне оплодње. Србобран – 660.000 динара за обуке, едукације и тренинге. Кикинда – 6.850.000 динара средства су намењена за популациону политику и родну равноправност.

5.4. Пројекти и активности ЈЛС у области родне равноправности

Од укупно 45 ЈЛС, у 15 ЈЛС²⁶⁹ одвијају се различите активности (на пример, едукација, трибине, тренизи, обележавање датума важних за родну равноправност) у областима значајним за остваривање родне равноправности (на пример економско оснаживање, женско предузетништво, запошљавање, насиље према женама, родно одговорно буџетирање, унапређивање положаја Ромкиња, брига о старима, популациона политика). Ове активности део су програма које подржавају донатори (нпр. *UN WOMEN* у оквиру пројекта „Кључни кораци ка родној равноправности“) или су за њих планирана средства из буџета ЈЛС. У осам ЈЛС²⁷⁰ забележене су активности иако оне нису имале финансијску подршку ни донатора нити ЈЛС. У ЈЛС у којима до сада није примењено родно одговорно буџетирање, потребно је подстаћи ове активности и користити искуства ЈЛС које су то већ примениле.

5.5. Превенција

На плану превенције насиља према женама и насиља у породици остварени су уочљиви резултати, али постоје и изазови на које указујемо.

5.5.1. Принцип родне равноправности и недискриминације

У домену општих принципа, односно, поштовања принципа једнакости, недискриминације, поштовања и заштите људских права, препозната је и потреба за интензивнијом и боље организованом подршком жртвама из вишеструко дискриминисаних група, као што су Ромкиње, жене са инвалидитетом, сеоске жене, итд. У оквиру претходног програма, као саставни део, представнице организација које заступају права жена из вишеструко дискриминисаних група припремиле су Програм за унапређење превенције и заштите жена из маргинализованих група од насиља у породици и партнерским односима.²⁷¹

Када је Законом о планском систему РС²⁷² уведено родно одговорно буџетирање за све буџетске кориснике, реализован је едукативни програм, спровођењем активности „Израда и увођење модела родно осетљивог буџета за локалне самоуправе“, с циљем подизања капацитета локалних родних механизма за буџетирање женског предузетништва. Обуке су обухватиле фонд знања усмерен на анализу и припрему локалног програмског буџета из родне перспективе, по окрузима на територији АПВ.²⁷³

5.5.2. Подизање свести и информисање

Подизање свести јавности о свим облицима насиља према женама и насиља у породици један је од најзначајнијих задатака на плану превенције насиља. Истанбулска конвенција обавезује државе чланице да редовно спроводе кампање или програме подизања свести у јавности о различитим манифестацијама свих видова насиља обухваћених конвенцијом, њиховим последицама по децу и потребе да се такво насиље спречи у сарадњи са државним институцијама за људска права и телима за равноправност, цивилним друштвом и невладиним организацијама,

²⁶⁹ Апатин, Бачка Паланка, Бечеј, Житиште Кањижа, Кикинда, Ковин, Панчево, Нови Бечеј, Пефинци, Рума, Сремски Карловци, Темерин, Шид.

²⁷⁰ Апатин, Бачка Паланка, Бечеј, Житиште, Ковин, Српска Црња, Темерин, Сремски Карловци.

²⁷¹ Исто.

²⁷² „Службени гласник РС”, број 30/2018.

²⁷³ Програмска активност спроведена је 2015. године, у сарадњи с Центром за подршку женама из Кикинде, као имплементационим партнером.

посебно женским, кад год је то потребно, с циљем подизања свести и разумевања шире јавности. Поред тога, државе чланице имају обавезу да обезбеде ширење информација у општој јавности о расположивим мерама за спречавање дела насиља обухваћених конвенцијом (члан 13).²⁷⁴

У протеклом периоду, спроведене су многобројне кампање за подизање свести и боље информисање јавности о проблему родно заснованог насиља и насиља у породици, његовој неприхватљивости и потреби да се спречи. Кампање спроводе: покрајински органи управе, Завод за равноправност полова, Покрајински омбудсман, као и организације цивилног друштва, односно невладине организације (НВО).

Покрајински омбудсман је оснивач и већ шеснаест година подстиче рад мреже „Живот без насиља” размену искустава и добре праксе између институција које поступају у случајевима родно заснованог и насиља у породици. Као координатор ове мреже која окупља професионалце/професионалке у области родно заснованог насиља и насиља у породици, редовно организује различите промотивне и информативне активности у оквиру кампање „16 дана активизма против насиља над женама и у породици”. Ова кампања је редовно повод за заједничке конференције за новинаре на којима покрајински родни механизми – Одбор Скупштине АПВ за равноправност полова, Женска парламентарна мрежа, Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Завод за равноправност полова и Покрајински омбудсман представљају своје активности у области родно заснованог насиља.

Завод за равноправност полова, као један од носилаца специјализованих мера подршке у оквиру Програма за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима у АПВ за период 2015–2020, усмерио је своје активности на бољу информисаност јавности о проблему насиља над женама и на повећање нивоа знања и разумевања маргинализованих група жена о надлежним установама, организацијама и механизмима заштите. Спроведено је више десетина различитих врста активности као што су трибине, округли столови, предавања и информативне сесије. Трибине су одржане у 44 ЈЛС, а информисано је близу 2.500 жена и мушкараца. Успостављена је сарадња с локалним самоуправама и родним локалним механизмима који су обезбедили подршку институција укључених у заштиту жена од насиља, пре свега, представника/представница полиције, тужилаштва, центара за социјални рад, домова здравља и других установа. Две године за редом, у средишту пажње били су медији.

У 2015. години спроведен је програм обуке „Ефикасније информисање жена о феномену насиља” за 15 новинара/новинарки и уредника/уредница војвођанских медија²⁷⁵ с намером да реализују медијске активности за подизање нивоа свести јавности о распрострањености, узроцима и последицама насиља, затим информисања маргинализованих група жена о реаговању у случајевима насиља, као и о расположивим мерама за спречавање насиља.²⁷⁶ Наредне, 2016. године Завод је подржао медијске куће на територији АПВ да примењују Кодекс родно осетљивог

²⁷⁴ Стратегија за спречавање и брбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период од 2021. до 2025. године.

²⁷⁵ Радио-телевизија Војводина, портал Кикиндске новине, портал Аутономија, недељник „Кикиндске”, портал МојВећеј.rs, портал мојновисад.com, русинска редакција РТВ-а, „М новине” из Сремске Митровице, портал VršacMOJKRAJ.rs, Radio Active из Бечеја.

²⁷⁶ Извештај о пословању Завода за равноправност полова за 2015. <https://ravnopravnost.org.rs/dokument-lat/#poslovanje>, Приступ: 20.06.2022.

извештавања, са циљем да се афирмише култура ненасиља и родне равноправности,²⁷⁷ након чега је спроведена квантитативно-квалитативна „Анализа медија о усвајању кодекса о родно осетљивом извештавању”.²⁷⁸

Током међународне кампање „16 дана активизма против насиља према женама”, 2016. године у седам општина и градова²⁷⁹ спроведена је локална кампања „Насиље је ЗЛОчин – пријави га!”, а дистрибуиран је и едукативни материјал и промовисан јединствени бесплатан СОС број за жене у ситуацији насиља – 0800 10 10 10.

У 2017. години организована су предавања о вршњачком насиљу, а у шест локалних самоуправа Сремског округа²⁸⁰ одржане су трибине о родно заснованом насиљу, правном оквиру заштите од насиља и о Закону о спречавању насиља у породици. Исте године у Новом Саду је организовано више различитих скупова: конференција „Заштита жртава сексуалног насиља у Републици Србији – могућности и изазови”, округли сто „Сигурне женске куће – више од склоништа” и конференција „Сигурна околина за сексуалне раднице”.²⁸¹

У осам банатских општина,²⁸² тачније у двадесет села, у 2018. години организовани су сусрети са женама с темом родно заснованог насиља и мерама заштите. Током кампање, спроведена је анкета која ја показала да је насиље у породици и родно засновано насиље веома распрострањено у сеоским срединама. Више од половине испитаних жена преживело је неки облик насиља у породици и у браку, ванбрачној заједници или у љубавној вези.²⁸³ Након спроведене анкете, у 24 војвођанске општине одржане су трибине, а информисано је близу 1.800 жена и мушкараца.²⁸⁴ Исте активности настављене су и током 2019. године. Завод је реализовао и програм „Информисање жена о механизмима заштите у ситуацији породичног и партнерског насиља” с посебним акцентом на жене и девојчице из осетљивих група (од 2018. до 2020. године за овај програм издвојено је 3.779.000 динара).

У оквиру програма, 2020. године реализоване су две активности: Инфо-сесије за жене у десет места на територији Баната²⁸⁵ и пет округлих столова о теми „Насиље у доба короне” у складу са

²⁷⁷ Средства из буџета је добило седам медијских кућа и ОЦД: РТВ Сантос (Зрењанин), продукција „Boomerang” (Нови Сад), УГ „Малин” (Суботица), „Мађар Со” (Нови Сад), НВУ „Хлас људу” (Нови Сад), НС медија (Нови Сад), Новосадска ТВ, Бечејско удружење младих БУМ (Бечеј), Медија арт контент (Нови Сад) и Партизанска штампа – новине и магазини д.о.о. / „Кикиндске новине” (Кикинда).

²⁷⁸ Новосадска новинарска школа је анализирао медијске производе који су добили средства по конкурсима с циљем утрђивања ефеката обуке, а као најуспешнији је оцењен пројекат „Живети без насиља” локалног недељника „Кикиндске”.

²⁷⁹ Темерин, Врбас, Жабаљ, Бач, Бачки Петровац, Бачка Паланка и Нови Сад.

²⁸⁰ Сремска Митровица, Рума, Стара Пазова, Ириг, Инђија и Нови Сад.

²⁸¹ Исто.

²⁸² Житиште, Сечањ, Пландиште, Нови Кнежевац, Нови Бечеј, Мали Иђош, Чока и Сента

²⁸³ На основу сведочења испитаница, може се закључити да су претњама физичким насиљем, физичком насиљу и психичком злостављању изложене жене од 35 до 54/ 55 и више година, док су психичким нападима и уценама изложене девојке и жене од 19 година до 34 године, које се налазе у љубавним везама и браковима до пет година. Девојчице и девојке до 18 година старости најчешће су мета сексуалног насиља. Физичко насиље највише примењују супружници и партнери.

²⁸⁴ Током 2016. и 2017. Године, у 16 општина у Војводини на трибинама је информисано скоро 1.300 жена и девојчица о превенцији и начинима заштите од родно заснованог насиља.

²⁸⁵ Велика Греда, Бока, Јаша Томић, Ново Милошево, Банатско Карађорђево, Нови Карловци, Падеј, Кумане, Бочар и Сутјеска.

смерницама Програма Уједињених нација за развој (УНДП) о спречавању пораста насиља према женама и девојчицама током кризе изазване пандемијом *COVID-19*.²⁸⁶

Покрајински завод за социјалну заштиту (ПЗСЗ) у 2017. години реализовао је четири округла стола под називом: „Модели рада и искуства ЦСР у поступању у случајевима насиља у породици”, у којима су учествовали руководиоци и чланови интерних тимова у ЦСР за заштиту од насиља у породици с циљем размене искуства када је реч о организацији рада ЦСР и поступању по пријави насиља у породици.²⁸⁷ Саветнице ПЗСЗ учествовале су на састанку новосадске Оперативне мреже за заштиту жена и деце од насиља у породици „ЗОРА”, када је представљен Закон о спречавању насиља у породици. Потом, на трибини „Улога ЦСР у примени закона о спречавању насиља у породици”, коју је организовала НВО Центар з а подршку женама (ЦПЖ) у Кикинди,²⁸⁸ као и на састанку о теми „Насиље над женама са инвалидитетом у резиденцијалним установама”, који је организовала НВО МДРИ – Србија у сарадњи са *UN Women*.

Покрајински секретаријат надлежан за равноправност полова, ради унапређивања информисаности јавности о насиљу у породици, мерама заштите и контактима надлежних служби, одштампао је и дистрибуирао педесет хиљада летака са информацијама на српском, мађарском, русинском, словачком и ромском језику. На српском језику и језицима националних мањина штампана је и подељена брошура „Стоп насиљу над женама” са информацијама о врстама насиља, тактикама за преживљавање, законској регулативи и о улози институција. Такође, одштампано је и подељено петнаест хиљада промотивних флајера на српском, мађарском, словачком и ромском језику са информацијама о јединственом СОС телефону за Војводину.

Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама од 2015. до 2020. године подржао је медијске активности у вези с родно заснованим насиљем путем суфинансирања девет пројеката²⁸⁹ у износу од 2.664.000 динара. Пројекте је реализовало три удружења и шест медијских организација.²⁹⁰

У 2017. години организована је конференција на којој је представљена „Студија о облицима реаговања и ставовима стручњака о поступању са женама жртвама насиља”, коју је припремио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова у оквиру пројекта „Заустави–заштити–помози”.

У организацији Центра за промоцију здравља Института за јавно здравље Војводине (ИЗЈЗВ), у школској 2015/2016. години реализован је трећи циклус у оквиру пројекта „Ваннаставна

²⁸⁶ Округли столови одржани су у пет општина: у Темерину, Бачу, Жабљу, Оџацима и Врбасу, а учествовале су 92 особе (90 жена и два мушкарца). Округле столове организовало је „Удружење интернет портала” из Новог Сада.

²⁸⁷ Извор: Покрајински завод за социјалну заштиту; информацију је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

²⁸⁸ Исто.

²⁸⁹ Извор: Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама; информацију је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

²⁹⁰ Пројекти: Унапређење праксе извештавања о родно заснованом насиљу у медијима на територији АПВ – ЦПЖ Кикинда. Ватрено оружје и родно засновано насиље: у сусрет култури одговорног поседовања оружја, *Playground produkcija* Нови Сад; Насиље у породици – узроци и последице, Еликсир плус, Нови Сад; „Да будемо јаче”, Канал 9, Нови Сад; Пројекат „Хиљаду лица наше жене”, „Сремске новине”, Сремска Митровица; „Отворено о дискриминацији и насиљу над адолесценткињама”, Аксиос медиа, Нови Сад; Ћутња прави модрице – Кажу: не насиљу! ТВ Санотс, Зрењанин; „Он за њу”, Удружење „Ја волим Сомбор”; Како против стереотипа у извештавању о проблемима непланираних трудноћа”, Удружење новинара Србије.

едукација, Здравствено васпитање о репродуктивном здрављу средњошколаца у Војводини” (финансиран средствима Покрајинског секретаријата за спорт и омладину АПВ).²⁹¹ Стандарди и међународни водичи, на којима је заснован програм, потврђују да је он погодан да спречи партнерско насиље и дискриминацију засновану на полу. У школској 2016/2017. години урађена је екстерна евалуација садржаја програма (курикулума) едукације путем инструмента *SERAT (UNESCO)*, која је показала да су теме које су у вези с вештинама асертивности за одбијање нежељеног сексуалног односа биле адекватно заступљене у све три године примене програма.²⁹²

Центар за промоцију здравља је и 2019. 2020. и 2021. године спроводио активности ради унапређивања менталног здравља становништа и унапређивања здравствене писмености којима су обухваћене теме које посредно имају значај за превенцију породичног насиља и насиља према женама, односно родно заснованог насиља.²⁹³

Од 2015. до 2021. објављено је 178 медијских прилога о насиљу према женама са инвалидитетом на Порталу о инвалидности,²⁹⁴ регистрованој интернет медију организације „Из круга – Војводина”, а сви су промовисани посредством друштвених мрежа Фејсбук и Инстаграм. Сваком прилогу је приступило више стотина особа, а неким медијским прилозима и више хиљада читалаца. Објављени медијски прилози често су једини извор на српском језику о тој теми. Осим тога, организација је у оквиру кампање „Потписујем” на територији Војводине организовала догађаје и охрабривала грађане/грађанке и кључне актере да потпишу разгледнице с порукама и упуте их доносиоцима одлука онлајн или поштом и на тај начин да подстакну државу да примењује Истанбулску конвенцију. Ова организација је од 2015. до 2018. године у Новом Саду организовала тродневне обуке за 118 средњошколки и средњошколаца о родно заснованом насиљу.²⁹⁵

У оквиру пројекта за унапређивање политика и капацитета пружалаца услуга у десет општина (Дољевац, Нови Кнежевац, Мионица, Неготин, Крагујевац, Рашка, Ужице, Ваљево, Врање, Жабал), с циљем да се осигура приступачност, доступност и квалитет опшних и специјализованих услуга за жене са инвалидитетом изложене насиљу, организација „Из круга – Војводина” снимила је два кратка филма (Подршка женама са инвалидитетом које су преживеле насиље и „Приступачност услуга заштите од насиља за жене са инвалидитетом”)²⁹⁶ у којима је документовано тренутно стање заштите од насиља у породици и поступање у случајевима насиља у породици у општинама Жабал и Нови Кнежевац. Ова активност је допринела усвајању Анекса споразума о поступању и сарадњи институција у случајевима насиља над женама у породици и у партнерским

²⁹¹ Извор: Институт за јавно здравље Војводине – информацију је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

²⁹² Исто.

²⁹³ Пројекти: „Растимо уз лепе речи – Позитивно родитељство: Стварамо окружење без насиља” – Превенција насиља и занемаривања или „Фестивал менталног здравља” – Предавање: „Партнерски однос – где је граница између насиља и конфликта” (<http://izjzv.org.rs/?lng=lat&cir=&link=3-18-2671>, Приступ: 21.06.2022), трибина о превенцији сексуалног злостављања „Градимо сигуран простор за ментално и сексуално здравље” (Омладински центар ОПЕНС), Наградни конкурс за „Етичко извештавање о родно заснованом насиљу” (<http://izjzv.org.rs/?lng=lat&cir=&link=3-18-2831>, Приступ: 21.06.2022) и он-лајн конференција о репродуктивном и сексуалном здрављу, родној равноправности и превенцији сексуалног насиља – „Ка друштву без сексуалног узнемиравања – актуелно стање и решења”.

²⁹⁴ <http://portaloinvalidnosti.net>, Приступ: 21.06.2022.

²⁹⁵ Обуке су одржане у Дому ученика средњих школа „Бранково коло”, Медицинској школи „7. април” и Гимназија „Јован Јовановић Змај”.

²⁹⁶ Извор: „Из круга – Војводина”, информацију је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

односима на територији општина Нови Кнежевац, којим се формализује поступање са женама са инвалидитетом.

Све организације из Мреже СОС Војводина спроводиле су кампање за подизање свести јавности о распрострањености и последицама насиља према женама, а нарочито током светске кампање „Шеснаест дана активизма против насиља према женама“, од 25. новембра до 10. децембра.

Удружење Рома Нови Бечеј (УРНБ) организовало је десет маршева против насиља и дискриминације о којима је за време пандемије *COVID-19* у 2020. години, на Фејсбук и Инстаграм профилу, објављена ретроспектива, а у 2021. години је одржана онлајн конференција на Међународни дан људских права. Удружење је одржало дванаест округлих столова о активностима у области насиља у породици, 120 информативних радионица у заједници о превенцији насиља, двадесет радионица у школама о превенцији вршњачког насиља у Војводини и шездесет трибина у ромским насељима о последицама насиља и раних бракова. Превентивне активности су употпуњене акцијама информисања грађана/грађанки, поделом промотивног материјала о насиљу (петнаест акција), постављањем билборда (пет билборда) и путем он-лајн кампање (двадесет кампања) против фемцида и родно заснованог насиља са истакнутим бројевима СОС телефона за пријаву насиља, а дељени су памфлети у електронском и штампаном облику (педесет памфлета) о корацима изласка из насиља, о раним браковима и поступцима пријаве.

5.6. Истраживања и прикупљање података

Покрајински омбудсман прикупљао је и анализирао податке о пракси институција у борби против насиља у породици на територији АПВ, закључно са 2019. годином.²⁹⁷ Ову праксу Покрајински омбудсман је успоставио²⁹⁸ полазећи од својих искустава у поступању по притужбама грађанки и грађана. Прикупљање података имало је велики значај за увид у стање и поступање органа и установа у случајевима родно заснованог насиља и насиља у породици на територији АПВ. За потребе прикупљања података креирани су упитници о евидентираним случајевима насиља и о поступању органа и установа који су последњи пут ревидирани 2017. године, након што је на снагу ступио Закон о спречавању насиља у породици. Подаци које је Покрајински омбудсман прикупљао након тога показали су да су се неке од промена одмах одразиле на праксу поступања институција. Најочљивија промена огледа се у већем ангажовању полиције и тужилаштва у спречавању насиља у породици, што се одражава и на веће захтеве за поступањем од центара за социјални рад.

Покрајински омбудсман је 2019. године прекинуо праксу прикупљања података сваке календарске године због ограничених људских ресурса неопходних за обраду података. Осим тога, истраживања су непотпуна будући да институције нису редовно достављале тражене податке, а евиденције институција недовољно усаглашене и систематичне. Ипак, прикупљање и објављивање података неће бити прекинуто, јер омогућава континуирани увид и праћење саме појаве насиља у породици,

²⁹⁷ Годишњи извештаји Покрајинског омбудсмана. Доступно на: <https://www.ombudsmanapv.org/riv/index.php/dokumenti/godisnji-izvestaj.html>, Приступ: 22.06.2022.

²⁹⁸ Прикупљање података почело је 2006. године, након што је годину дана раније успостављена Мрежа „Живот без насиља“, која је подстакла повезивање институција које делују у области заштите и подршке жртава родно заснованог насиља. Промене у кривичноправној и грађанскоправној регулативи погодиле су стварању услова за бољу сарадњу надлежних институција, а кампања за повезивање установа, коју је Покрајински омбудсман покренуо, допринела је формирању локалних тимова које су чинили представници центара за социјални рад, полиције, органа за прекршаје, тужилаштва, судова, домовна здравља, образовних установа, локалних органа власти у више од половине ЈЛС. Оформљен је и покрајински координациони тим који још функционише и чине га представници покрајинских органа, а сарадња се огледа у размени података и организовању саветодавних и образовних састанака.

мера и активности институција, а неопходно је, што је Покрајински омбудсман у више наврата предложио, успостављање јединствене евиденције случајева насиља у породици. То подразумева груписање података имајући у виду узраст и пол жртава и починилаца насиља у породици и њихову личну/сродничку релацију, као и податке о томе да ли су жртве и учиниоци особе са инвалидитетом или припадници других маргинализованих група. Потребно је евидентирати децу као индиректне жртве и сведоке насиља у породици и за њих обезбедити подршку и заштиту од насиља. Такође, потребно је доношење додатних инструкција за поступајуће професионалце ради уједначеног приступа процени ризика и поступања у случајевима кршења мера заштите. Покрајински омбудсман је 2019. године препоручио и измене унутрашње организације у ЦСР, ради обезбеђивања квалитетније подршке и заштите од насиља у породици, спровођење континуиране обуке запослених у институцијама и спровођење саветовања и стручног рада с починиоцима насиља у породици.²⁹⁹

Покрајински завод за социјалну заштиту (ПЗСЗ) израђује синтетизоване годишње анализе о раду ЦСР с територије АПВ, које укључују број жртава породичног насиља пријављених у ЦСР и евидентираних у установама за смештај корисника с територије АПВ. По налогу министарства надлежног за социјалну политику, од 2016. прикупљају се два пута месечно подаци о пријављеним случајевима насиља у породици и предузетим мерама интервенције и припремају збирни месечни извештаји који се достављају секретаријату надлежном за социјалну заштиту и равноправност полова. У сарадњи с Републичким заводом за социјалну заштиту, ПЗСЗ је осмислио упитник у којем ЦСР извештавају о пријавама насиља у породици и партнерским односима. Такође, урађена је матрица у SPSS програму у коју се уноси сваки појединачни упитник, који се након тога обрађује и служи као база података о свим пријавама насиља у породици на територији АПВ. На основу ове базе, ПЗСЗ израђује статистичке извештаје о насиљу у породици и поступању ЦСР. Унапређивање методологије за извештавање о пријавама насиља подразумевало је и континуирано заступање код доносилаца одлука на покрајинском нивоу, ради обезбеђивања средстава за увођење софтверског решења за потребе извештавања, не само у области насиља у породици, него и извештавања о раду установа за смештај корисника и ЦСР с територије АПВ, што треба да омогући мапирање услуга социјалне заштите које се пружају на локалном нивоу.³⁰⁰ Током 2017. године, ПЗСЗ је припремио извештаје: 1. Број жртава насиља у породици евидентираних у центрима за социјални рад у АПВ, према полу, узрасту жртве и извештајним периодима; 2. Извештај о броју жена жртава насиља у породици евидентираних у центрима за социјални рад у АПВ, по општинама; 3. Посебан извештај о праћењу пријава насиља у породици и женама у партнерским односима на основу података центара за социјални рад у АПВ; 4. Извештај „Трговина људима“; 5. Посебан извештај о жртвама сексуалног насиља на основу података ЦСР у периоду од августа 2016. до јула 2017; 6. Извештај о броју и врсти локалних услуга по општинама за секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; 7. Подаци о женама жртвама насиља у породици на основу евиденције центара за социјални рад у АПВ, по појединачним општинама.³⁰¹

²⁹⁹ Извор: Покрајински омбудсман – информацију је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

³⁰⁰ Захваљујући сарадњи Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова и удружења Подршка одрживим заједницама, ПЗСЗ је у склопу донације добио могућност електронског вођење података, доступно на: <http://www.pzs.gov.rs/wp-content/uploads/2018/09/Izvestaj-o-radu-2017.pdf>, Приступ: 22.06.2022.

³⁰¹ <http://www.pzs.gov.rs/wp-content/uploads/2018/09/Izvestaj-o-radu-2017.pdf>, Приступ: 22.06.2022.

Према подацима из базе ПЗСЗ од 2016. до 2020. године, пријављено је 7.619 случајева насиља у породици према деци као жртвама, а најчешћи облик насиља према деци јесте психичко насиље. Број евидентираних случајева по годинама, према полу и најчешћем облику насиља (Табела 1).

Табела 1: Насиље у породици према деци као жртвама

Година	Број пријава насиља	Број дечака	Број девојчица	Број случајева психичког насиља (најчешће евидентирано)
2016.	1.262	554	708	598
2017.	1.431	677	754	675
2018.	1.466	675	785	587
2019.	1.720	781	939	693
2020.	1.740	814	926	753
Укупно	7.619	3.501	4.112	3.306

Извор: Евиденција ПЗСЗ

Када је насиље према женама у породици и партнерским односима у питању, подаци ПЗСЗ показују да је од 2016. до 2019. године било пријављивано по хиљаду случајева више него претходне године, а након тога број случајева стагнира. За пет година евидентирано је укупно 23.435 пријава насиља (Табела 2).

Табела 2: Пријаве насиља према женама од 2016. до 2020. године

Година	Број пријава насиља
2016. година	3.300
2017. година	4.395
2018. година	5.227
2019. година	5.277
2020. година	5.236
Укупно:	23.435

Извор: Евиденција ПЗСЗ

Према доминантној врсти насиља, 2016. године највише пријава било је за психичко насиље. У 2017. највише пријава било је за физичко насиље (2.127), у 2018. такође је највише пријава било

за физичко насиље (2.631), док је у 2019. највише пријава поднето за психичко насиље (2.783), а пријава за ово насиље највише је било и у 2020. години (2.914).

Од укупно 23.435 случајева насиља према женама, жртве су у 17.446 случајева биле одрасле жене (74,44%), у 3.163 случаја су биле младе жене (13,49%), док су у 2.827 случаја жртве биле старије жене (12,06%).

Од укупног броја, 506 случајева јесу пријаве за сексуално насиље (2,15%) и то највише према одраслим женама – 395 случајева (78,06%). Најмање пријава се односило на економско насиље, 407 (1,73%), и то највише према одраслим женама у 327 случајева (80,34%).

Израђена је 2017. године „Студија о облицима реаговања и ставовима стручњака и стручњакиња у поступању са женама жртвама насиља”³⁰² с циљем утврђивања ставова, начина реаговања и разумевања релевантних актера у рад са женама жртвама насиља из рањивих група.

Организација „Из круга – Војводина” (2017–2019) путем пројекта подршке НВО у пружању услуга женама и девојчицама које су преживеле насиље, посебно женама из маргинализованих група, као што су жене са инвалидитетом и жене жртве силовања и сексуалног насиља, прикупила је податке о броју жена са различитим врстама инвалидитета које доживљавају родно засновано насиље и о њиховом искуству са службама подршке у системима здравства, социјалне заштите, безбедности и правосуђа.³⁰³ Такође, у оквиру овог пројекта, реализовано је истраживање о приступачности институција и услуга заштите од насиља у породици у седам општина АПВ;³⁰⁴ а израђени су елаборати за примену стандарда приступачности сигурне куће у Сремској Митровици и Центра за социјални рад у Новом Саду.³⁰⁵

Истраживање „Мапирање ресурса подршке женама у сеоским срединама које трпе насиље” спровео је Завод за равноправност полова током 2014. и 2015. године с циљем прикупљања података на основу којих би се креирали програми информисања сеоских жена и за јачање локалних капацитета за пружање адекватније подршке женама које трпе насиље.³⁰⁶ Завод је 2016. године спровео анализу програмских садржаја о насиљу према женама релевантних институција за образовање будућих професионалаца, као и образовних институција на свим нивоима који су увели или намеравају да уведу програмски садржај о насиљу према женама у складу с „Програмом за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима у АПВ за период од 2015. до 2020.

³⁰² Студија је резултат пројекта „Интегрисани одговор на насиље над женама у Србији – фаза 2”, Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Координационог тела за родну равноправност Владе РС и UN Women. Доступно на: <http://www.socijalnapolitika.vojvodina.gov.rs/%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8-%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%9A%D0%B0-%D0%BE-%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BC-%D1%81%D1%82%D0%B0/>, Приступ: 02.07.2022.

³⁰³ Извор: „Из круга – Војводина”. Информацију је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

³⁰⁴ Извор: „Из круга – Војводина”. Информацију је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

³⁰⁵ Извор: „Из круга – Војводина”. Информацију је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

³⁰⁶ Истраживање „Мапирање ресурса подршке женама у сеоским срединама које трпе насиље” спровео је Завод за равноправност полова током 2014. и 2015. године, с циљем прикупљања података на основу којих би се креирали програми информисања сеоских жена и за јачање локалних капацитета за пружање адекватније подршке женама које трпе насиље. Доступно на: <https://ravnopravnost.org.rs>. Приступ: 22.06.2022.

године”, с посебним акцентом на „Програм за унапређивање превенције и заштите жена из маргинализованих група од насиља у породици и партнерским односима”.

Покрајински Завод за социјалну заштиту 2015. године урадио је две анализе о програмима за учиниоце насиља.³⁰⁷ Циљ прве анализе јесте приказ теоријских разматрања о примени програма за рад с починиоцима насиља у породици. Анализиран је законодавни оквир РС као претпоставка за примену психосоцијалних третмана за починиоце које треба третирати као део политике заштите жена и интегрисаног одговора на насиље које, осим жена, погађа и децу. У другој анализи³⁰⁸ дат је приказ неких модела интервенције за рад с починиоцима насиља у породици који се примењују у свету и код нас.

У 2016. години, покрајински секретаријат надлежан за равноправност полова објавио је и дистрибуирао публикацију „Збирка конференција случаја насиља над женама у породици и у партнерским односима”,³⁰⁹ у којој су анализирани случајеви у којима је спроведена конференција случаја током реализације подршке мултисекторској сарадњи институција у десет општина/градова.³¹⁰ Методологију по којој је 2019. године одржано двадесет конференција случаја насиља над женама из рањивих група, као и женама жртвама специфичних облика насиља над женама (сексуално насиље, сексуално узнемиравање, злочини почињени у име части, генитално сакаћење жена, принудни брак) израдило је и тестирало Удружење Рома Нови Бечеј.³¹¹

5.7. Обука стручњака/стручњакиња

Област едукације и стручног усавршавања запослених у институцијама надлежним за превенцију, сузбијање и заштиту жена од насиља још није довољно уређена. Институције и организатори појединих обука нису успоставили адекватне евиденције о обукама, њиховом садржају и циљевима, нити о броју запослених који су обуке похађали. Такође, нема увек јасних разлика између програма почетне обуке и/или стручног усавршавања и обука за развој професионалних компетенција у току рада.³¹²

Покрајински секретаријат надлежан за равноправност полова током 2015. године спровео је различите обуке које су биле предвиђене Програмом за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима АПВ: 1) Обука за организовање конференција случаја; 2) Обука за

³⁰⁷ Извор: Извештај о раду ПЗСЗ за 2015. годину, стр. 12. Доступно на: <http://www.pzsz.gov.rs/wp-content/uploads/2018/09/Izvestaj-o-rad-u-2015.pdf>. Приступ: 23.06.2022.

³⁰⁸ Исто.

³⁰⁹ Недељков, Ј. и Банаух Брусин, М. „Збирка конференција случаја насиља над женама у породици и у партнерским односима”. Доступно на: https://www.womenngo.org.rs/images/publikacije-dp/2016/Zbirka_konferencija_slucaja_nasilja_nad_zenama_u_porodici_i_partnerskim_odnosima.pdf. Приступ: 22.06.2022.

³¹⁰ У оквиру пројекта „Интегрисани одговор на насиље над женама у Војводини – фаза II”, који је спровео Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова у десет општина/градова (Бачка Паланка, Бач, Нови Бечеј, Субротица, Панчево, Алибунар, Сремска Митровица, Зрењанин, Вршац и Кикинда), поред основне обуке представника/представница институција које пружају заштиту женама и деци из маргинализованих и рањивих група, а који су жртве насиља у породици и у партнерским односима, као други део циклуса организоване су конференције случајева које представљају међусекторски специјалистичко саветодавни терапијски рад са жртвама насиља у породици. Доступно на: <http://hocudaznas.com/konferencije-slucaja/> Приступ: 1.07.2022.

³¹¹ Извор: Удружење Рома из Новог Бечеја – информацију је доставило Удружење за потребе израде Програма.

³¹² <https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sites/default/files/2018-08/%D0%93%D0%A0%D0%95%D0%92%D0%98%D0%9E%20%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%98.pdf>, Приступ: 23.06.2022.

координисани одговор заједнице на насиље; 3) Обука и менторске подршке за организовање и спровођење конференција случаја насиља над женама у породици и партнерским односима; 4) Обука за консултативни рад са женама које су преживеле насиље у породици и партнерским односима с циљем њиховог оснаживања; 5) Обука за стицање вештина у препознавању и усвајању кључних принципа, правила и техника за примену социјалних интервенција у функцији контроле насилног понашања и 6) Обука за превладавање професионалног стреса професионалаца ангажованих у директном раду са жртвама насиља или у координацији акција превенције и заштите од насиља у породици у заједници. Одржано је петнаест обука за запослене у полицији, ЦСР, у локалним службама бесплатне правне помоћи и специјализованим женским НВО.³¹³ У 2015. години, реализовао је петнаест обука за 292 учесника/учеснице (226 жена, 66 мушкараца), док је током 2018/19. реализовано двадесет обука за 383 полазника/полазнице.

Обука запослених у сектору образовања и васпитања спроведена је и у оквиру пројеката и програма које реализују поједине институције. Покрајински секретаријат надлежан за равноправност полова, у сарадњи с Покрајинским секретаријатом надлежним за образовање, 2015. организовао је едукацију „Знањем против насиља” намењену наставницима грађанског васпитања у средњим техничким школама о темама родно заснованог насиља и насиља у породици.³¹⁴ Уз подршку Покрајинског секретаријата за спорт и омладину, 2016. године Центар за подршку женама, у оквиру пројекта: „Спречимо насиље у партнерским односима међу младима у Војводини” спровео је обуку просветних радника и ученика основних и средњих школа.³¹⁵

У оквиру програма „Интегрисани одговор на насиље над женама у Војводини” (две пројектне фазе) и пројекта „Заустави–заштити–помози – Снажнији институционални одговор на родно засновано насиље у АПВ” реализован је велики број различитих обука које су усмерене на сензибилизацију, подизања нивоа свести о неприхватљивости родно заснованог насиља и знања о практичним техникама и вештинама за подршку и заштиту жртава. У овим обукама учествовало је око две и по хиљаде професионалаца из свих сектора, који учествују у процесу заштите и подршке жртава родно заснованог насиља.

Покрајински секретаријат за здравство, у партнерству с НВО „Центар за подршку женама” из Кикинде, у оквиру пројекта „Заустави–заштити–помози”, спровео је тродневне обуке „Ефикасан одговор здравственог система у заштити жена жртава породичног и родно заснованог насиља”, коју је акредитовао и реализовао Медицински факултет у Новом Саду у 14 градова и општина на територији АПВ.³¹⁶

У оквиру истог пројекта, Центар за подршку женама креирао је и спровео обуку за унапређивање мултисекторске сарадње у раду на случајевима сексуалног и родно заснованог насиља под називом: „Институционална заштита од насиља у породици и партнерским односима

³¹³ Обуке је реализовао тренерски тим НВО Аутономни женски центар из Београда. Доступно на: <https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sites/default/files/2018-08/%D0%93%D0%A0%D0%95%D0%92%D0%98%D0%9E%20%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%98.pdf>. Приступ: 23.06.2022.

³¹⁴ Доступно на: <https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sites/default/files/2018-08/%D0%93%D0%A0%D0%95%D0%92%D0%98%D0%9E%20%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%98.pdf>. Приступ: 23.06.2022.

³¹⁵ Доступно на: <http://www.cpz.rs/realizovani-projekti/>, Приступ: 17.06.2022.

³¹⁶ „Заустави–заштити–помози”. Доступно на: <http://projekti.zdravstvo.vojvodina.gov.rs/o-projektu/>, Приступ: 23.06.2022. и <http://www.cpz.rs/realizovani-projekti/> Приступ: 25.06.2022.

на локалном нивоу – у сусрет примени новог закона о спречавању насиља у породици”. Наведеном обуком у седам градова обухваћени су професионалци/професионалке који учествују у заштити жена од насиља из здравства, полиције, центара за социјални рад, правосуђа и цивилног сектора у оквиру мултисекторске сарадње. Центар за подршку женама, 2020. године – у сарадњи са Универзитетом у Новом Саду, Медицински факултет, Центар за континуирану медицинску едукацију – у Здравственом савету Србије акредитовао је он-лајн програм учења за професионалце повезане с центрима за жртве сексуалног насиља (ЦЈСН) у Новом Саду, Зрењанину и Кикинди, али су обуку могли да заврше запослених из свих здравствених установа на територији РС.³¹⁷

Центар за производњу знања и вештина, 2017/2018. године, у оквиру пројекта „Интегрисани одговор на насиље над женама у Војводини – 2. фаза” осмислио је и спровео два програма едукације стручњака који раде на заштити жена од насиља у породици и партнерским односима ради унапређивања знања и разумевања потреба жртава ради пружања ефикасних услуга. Обуке под називом „Поступање професионалаца у раду са женама из вишеструко маргинализованог група са искуством насиља” и „Поступање професионалаца/професионалки у раду са женама жртвама сексуалног и других специфичних облика насиља” спроведене су у десет ЈЛС у АПВ,³¹⁸ а учествовало је 173 запослена из седам сектора у систему заштите жена жртва насиља.³¹⁹ Обе обуке су 2020. године акредитоване у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања РС.

Покрајински завод за социјалну заштиту, током 2017. године, организовао је за све запослене у ПЗСЗ акредитовану обуку „Насиље у породици и институционална заштита”, коју је реализовао Аутономни женски центар.³²⁰

Покрајински омбудсман редовно одржава годишње конференције мреже „Живот без насиља”, чији је циљ да подстиче размену искустава и добре праксе институција и установа које се у АПВ баве проблемом насиља у породици и родно заснованог насиља.³²¹ Едукативне активности спроводи и координациони тим Мреже „Живот без насиља”, коју чине представници и представнице покрајинских родних механизма,³²² покрајинских секретаријата,³²³ као и ПЗСЗ, а координатор је Покрајински омбудсман. Осим образовних активности, овај тим спроводи и кампање за подизање свести опште и стручне јавности о насиљу према женама, а крајњи циљ јесте да се повезивањем институција и установа побољша приступ проблему насиља у породици, успостави партнерство и размењују добре праксе. Ради унапређивања постојећих знања, размене

³¹⁷ Пројекат је подржала Мисија ОЕБС у Србији. Доступно на: <https://edukacije.cpz.rs/o-programu/> Приступ: 20.06.2022.

³¹⁸ Нови Сад – Беоцин, Пландиште, Ириг, Сента, Нови Кнежевац, Житиште, Рума, Темерин, Вршац и Стара Пазова.

³¹⁹ Извор: Извештај о реализованим обукама са професионалцима из система заштите жена жртва насиља – кључни налази.

³²⁰ Доступно на: <http://www.pzs.gov.rs/wp-content/uploads/2018/09/Izvestaj-o-radu-2017.pdf> Приступ: 20.06.2022.

³²¹ Теме конференција по годинама су: „Истанбулска конвенција - Одговорност и обавезе институција” - 2016. година; „Шест месеци од примене Закона о спречавању насиља у породици” – 2017. година; „Истанбулска конвенција – од закона до праксе” – 2018. година; Први национални извештај и извештаји „из сенке” о примени Истанбулске конвенције биле су 2019. године теме годишње конференције Мреже под називом „Заједно против насиља – напредак, препреке и изазови”. У децембру 2020. године одржана онлајн годишњау конференција „15 година од формирања мреже Живот без насиља - насиље у контексту епидемије”.

³²² Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Одбор за равноправност полова, Женска парламентарна мрежа Скупштине АПВ, Завод за равноправност полова и Покрајински омбудсман.

³²³ Покрајински секретаријат за здравство, Покрајински секретаријат за образовање прописе управу и националне мањине-националне заједнице, Покрајински секретаријат за финансије, Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност и Покрајински секретаријат за спорт и омладину.

искустава и стварања основа за активности Координационог тима мреже, одржавају се семинари за чланове и чланице тима, као и стручни састанци с представницима институција.

Један од специфичних циљева Акционог плана политике за младе у АПВ за период 2015–2020. године³²⁴ јесте развијање програма за превенцију свих облика злостављања, насиља и експлоатације, а активности су усмерене на подршку програма едукације и информисања младих и њихових организација о законској регулативи и стратешком оквиру у области превенције насиља, развијање различитих саветодавних програма и умрежавање у локалној заједници у области превенције насиља, посебно младих из маргинализованих група.³²⁵ Активности су реализоване путем конкурса и обезбеђивањем средстава из буџета АПВ. У 2018. години за ове активности издвојено је око шест и по милиона динара.

Током 2015. године Завод за равноправност полова, у сарадњи с Центром за подршку женама из Кикинде, реализовао је едукативни програм „Израда и увођење модела родно осетљивог буџета за локалне самоуправе”, који је био усмерен на подизање капацитета механизма за родну равноправност на локалном нивоу за буџетирање женског предузетништва.³²⁶ Исте године, Завод и Центар, у оквиру програма „Ефикасније информисање жена о феномену насиља”, спровели су обуку намењену уредницима и новинарима, ради њихове сензибилизације и оспособљавања за родно осетљиво медијско извештавање, унапређивања стандарда професионалног извештавања о насиљу према женама у породици из родне перспективе и сузбијања родно заснованих стереотипа.³²⁷

Родно засновано насиље и дискриминација према женама биле су теме радионица о социјалним и економским правима жена у оквиру пројекта „Активно укључивање сеоских жена у процесе доношења одлука – ка локалним политикама по мери жена”, које је 2015. године реализовао Зрењанински едукативни центар (ЗЕЦ). На обукама је учествовало шездесет жена из сеоских средина из општина Зрењанин, Сечањ и Нова Црња, а одржана су и три округла стола о унапређивању положаја сеоских жена на којима су учествовали и представници локалне самоуправе.³²⁸ ЗЕЦ је исте године, уз подршку Покрајинског секретаријата за привреду, запошљавање и равноправност полова, реализовао пројекат „Сарадња са институцијама у превенцији и сузбијању насиља према женама и пружање ефикасне помоћи женама жртвама насиља у Зрењанину”.³²⁹ Организовани су и дводневни семинари о улози васпитно-образовних установа у превенцији родно заснованог насиља и насиља у породици на којима је учествовало 45 стручних сарадника и наставника из основних и средњих школа и предшколских установа.

Пројекат „Јачање интерсекторске сарадње у пружању ефективне и ефикасне подршке и помоћи женама жртвама породичног насиља”, ЗЕЦ је реализовао од септембра 2016. до фебруара 2017. Организована је обука „Ефикасна примена у пракси локалног споразума о интерсекторској

³²⁴ „Службени лист АП Војводине”, број 42/2015. Доступно на: sio.vojvodina.gov.rs/images/Dokumenta/Omladina/AkcioniPlan/AKCIONI%20PLAN%20za%20mlade%202015-2020.pdf Приступ: 9.04.2022.

³²⁵ Један општи циљ је у вези са унапређивањем услова и оснаживањем младих за развијање безбедносне културе, који има неколико специфичних циљева који су, између осталог, усмерени на превенцију електронског насиља, вршњачког насиља и насиља у породици.

³²⁶ Доступно на: https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/02/Izvestaj_o_poslovanju_Pokrajinskog_zavoda_za_2015_godinu.pdf, Приступ: 20.06.2022.

³²⁷ Исто.

³²⁸ Извор – извештај доставио Зрењанински едукативни центар за потребе израде Програма.

³²⁹ Исто.

сарадњи”, а учествовало је педесет професионалаца из институција и активисткиње женских НВО. Такође, од 2018/2019. године реализован је пројекат „Увођење родне перспективе у сектор безбедности на локалном нивоу” с циљем повећања осетљивости представника локалних савета за безбедност у вези с проблемима с којима се суочавају жене из осетљивих група и успостављања сарадње између локалних савета за безбедност и локалних савета за родну равноправност. Организовани су тродневни тренинзи за представнице сеоских удружења жена на којима је присуствовало 166 учесника/учесница из ЈЛС Нова Црња, Сечањ и Зрењанин.

Организација „Из круга – Војводина” од јануара 2015. до децембра 2021. године организовала је 26 едукативних догађаја (обуке, трибине, радионице, предавања), којима је унапређено знање о насиљу над женама са инвалидитетом и/или поступање са женама са инвалидитетом укупно 674 особа, и то:

- унапређено је поступање са женама са инвалидитетом 229 професионалаца запослених у институцијама заштите од насиља у породици у социјалном, здравственом, безбедносном и правосудном систему и организацијама чланицама Мреже – жене против насиља, које пружају саветодавно-терапијске услуге у АПВ;
- унапређено знање о архитектонској и комуникацијској приступачности институција заштите од насиља 52 професионалца запослена у институцијама заштите од насиља у породици у социјалном, здравственом, безбедносном и правосудном систему;
- унапређено знање о насиљу над женама са сензорним инвалидитетом и поступање 15 тумачица за знаковни језик током тумачења у поступцима жена са оштећеним слухом у ситуацији насиља;
- унапређено знање о насиљу над женама са инвалидитетом (у редовним околностима и током пандемије) и постојећим службама подршке 250 особа из Новог Сада и других градова АПВ (средњошколци, студенти и студенткиње, волонтерке, суграђанке, активисткиње и активисти организација особа са инвалидитетом и женских организација, представници институција заштите од насиља у породици и релевантних владиних тела);
- сто жена с различитим врстама инвалидитета оспособљено је да препозна родно засновано насиље и обрати се постојећим службама за заштиту од насиља у својим локалним заједницама;
- унапређено је знање о медијској слици насиља над женама 28 студената и студенткиња, који су научили како да постојећу праксу мењају.

Удружење Рома Нови Бечеј спровело је две лиценциране инструктаже за рад на СОС телефону за жртве насиља, затим, три обуке за рад са осетљивим групама које су преживеле насиље у породици и четири обуке о сексуалном насиљу и раним браковима.

5.8. Заштита и подршка

Пружање ефикасне заштите и подршке жртвама насиља према женама и насиља у породици проистиче из принципа дужне пажње, који је утврђен Истанбулском конвенцијом, као битан искорак у досадашњем тумачењу обавезе и одговорности државе у случајевима насиља према женама.³³⁰ Осим што има одговорност за заштиту од било којег облика насиља према женама и

³³⁰ Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период од 2021. до 2025. године, стр. 38.

кршења људских права, држава и њени органи дужни су да делују проактивно и предузму све неопходне радње како би се спречило кршење људских права, истражили случајеви насиља према женама, казнили учиниоци и надокнадила материјална и нематеријална штета жртвама. Овај принцип захтева од држава да – с дужном пажњом и потпуном посвећеношћу – узму у обзир потребе жена које се суочавају с вишеструком и интерсекционалном дискриминацијом и угрожавањем.

Област услуга подршке за жене са искуством насиља у РС није усклађена са обавезујућим међународним стандардима, нити су услуге подршке у довољној мери доступне женама жртвама насиља, а број услуга је недовољан, што се поготово односи на специјализоване услуге. Општи програми подршке не узимају у довољној мери у обзир специфичне потребе жена жртва насиља, а подаци показују да ове жене чине јако мали удео у укупном броју корисника мера и услуга опште намене.³³¹

5.9. Хитне мере заштите

У РС 2017. године, усвајањем Закона о спречавању насиља у породици (ЗСНП),³³² уведене су хитне мере заштите и на општи и јединствен начин регулисано је поступање државних органа на плану спречавања и заштите од насиља у породици. Према ЗСНП, ако утврди да постоји непосредна опасност од насиља, односно од понављања насиља, надлежни полицијски службеник³³³ изриче хитне мере заштите жртве у трајању од 48 сати (привремено удаљења учиниоца из стана и привремена забрана учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој), након чега је у обавези да основном јавном тужиоцу достави обавештење с проценом ризика и наређење, а јавни тужилац је дужан да достављену документацију проучи и процени ризик, те да основном суду поднесе предлог да се хитна мера продужи за тридесет дана, уколико је утврдио да постоји непосредна опасност од насиља у породици. Суд продужава хитну меру ако после вредновања процене ризика надлежног полицијског службеника, вредновања процене ризика које је учинио основни јавни тужилац, оцене приложених доказа и тврдњи из предлога основног јавног тужиоца и оцене изјашњења лица коме је хитна мера изречена, установи непосредну опасност од насиља у породици, иначе одбија предлог као неоснован.³³⁴ Свако кршење изречене или продужене хитне мере санкционирано је као прекршај, за који се изриче казна затвора у трајању од шездесет дана.³³⁵

Према подацима ПУ Нови Сад,³³⁶ од почетка примене ЗСНП до 31. 12. 2021. године³³⁷ пријављен је 9.271 инцидент насиља у породици, а против 7.757 лица изречене су хитне мере заштите (Табела 3).

³³¹ Пешић, Д, Заштита и подршка за жене жртве са искуством насиља – анализа локалних политика, Београд, Аутономни женски центар, 2016. Доступно на: <https://www.womenngo.org.rs/publikacije/razvoj-dobrih-praksi/904-zastita-i-podraska-za-zene-sa-iskustvom-nasilja-analiza-lokalnih-politika-u-republici-srbiji-2016>, Приступ: 20.05.2022.

³³² Доступно на: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_sprecavanju_nasilja_u_porodici.html. Приступ: 23.06.2022.

³³³ То је полицијски службеник у подручној полицијској управи који је завршио специјализовану обуку за поступање у случајевима насиља у породици и других дела родно заснованог насиља на која се ЗСНП примењује (члан 8. ЗСНП).

³³⁴ Члан 19. ст. 3. ЗСНП.

³³⁵ Члан 36. ст 1. ЗСНП.

³³⁶ Подаци о поступању ПУ на територији АПВ биће употпуњени након достављања извештаја преосталих шест ПУ.

³³⁷ У апликацији „Спречавање насиља у породици” коју МУП Србије користи за период од 01.06. до 31.12.2017. године, не постоји податак о укупном броју пријављених догађаја насиља у породици, као ни податак о броју учинилаца којима је изречена хитна мера.

Табела 3: Догађаји, хитне мере изречене од надлежног полицијског службеника

Период	Број догађаја	Хитне мере	Привремено удаљење учиниоца из стана	Привремена забрана учиниоцу да контактира жртву	Број учинилаца којима је изречена хитна мера
01.06.2017–31.12.2017.	/	1.211	466	745	/
2018.	2.173	2.578	841	1.737	1.732
2019.	2.501	3.170	1.130	2.040	2.041
2020.	2.264	2.942	1.012	1.930	1.930
2021.	2.333	3.072	1.020	2.052	2.054
01.01.2018–31.12.2021.	9.271	11.762	4.003	7.759	7.757

Извор: Службена евиденција ПУ Нови Сад

И подаци Апелационог јавног тужилаштва (АЈТ) у Новом Саду о изреченим хитним мерама заштите на територији АПВ показују да је у периоду 2017–2021. број ових мера у перманентном порасту. У највећем броју случајева, тражено је продужење изречених хитних мера заштите. Ипак, примећује се извесно смањивање броја случајева у којима је тражено продужење мере. Тако су, на пример, у 2018. години изречене 3.083 мере, а у погледу 3.033 мера тражено је продужење, што значи да продужење није тражено за само педесет мера; у 2021. години изречено је 6.386 мера, а продужење је тражено за 6.249 мера, што је разлика од 137 мера за које није тражено продужење.

Предлози за продужење мера углавном се усвајају. У периоду 2017–2021. године продужене су 7.402 хитне мере привремено удаљење из стана и 19.443 мере забрана контакта и прилажења жртви. Ова разлика у броју продужених мера упућује на закључак да је доминантна хитна мера заштите забрана контакта и прилажења жртви, док се мера удаљења из стана знатно ређе изриче. Нема података о томе да ли се у свим случајевима изрицања мере удаљења из стана истовремено изриче и мера забрана контакта и прилажења жртви, што је неопходно из аспекта делотворног спречавања насиља у породици (Табела 4).

Табела 4: Број изречених и продужених хитних мера заштите

Период	Број изречених хитних мера	Број поднетих предлога за продужење хитних мера	Број усвојених предлога за продужење хитних мера	Број продужених мера – привремено удаљење из стана	Број продужених мера – забрана контакта и прилажења жртви
2017.	3.083	3.033	2.446	719	2.132
2018.	5.291	5.211	4.758	1.555	3.869
2019.	6.390	6.108	5.278	1.621	4.335
2020.	6.346	6.088	5.461	1.812	4.510
2021.	6.386	6.249	5.539	1.695	4.597
Укупно	27.496	26.689	23.482	7.402	19.443

Извор: Службена евиденција АЈТ у Новом Саду³³⁸

5.10. Опште и специјализоване услуге

Већина социјалних услуга финансира се из буџета локалних самоуправа. Ниво развијености ЈЛС изразито је неравномеран, а различити су и њихови институционални и људски капацитети за планирање и развој услуга, тако да постоје велике разлике у врсти и доступности социјалних услуга у локалним заједницама.

Поједине ЈЛС својим одлукама о правима и услугама у социјалној заштити предвиђају пружање разноврсних услуга жртвама насиља у породици (као што су продужено становање за жене и децу жртве насиља у породици и жртве трговине људима, социјално становање у заштићеним условима, право на материјалну подршку у виду потпуног или делимичног ослобађања од плаћања стамбено-комуналних услуга). Иако се у систему социјалне заштите прикупљају подаци о броју и облицима насиља у породици, нема расположивих података о програмима за превенцију насиља према женама и насиља у породици у локалним самоуправама у АПВ.

Ефекати мера и услуга које пружају ЦСР, у сарадњи с другим институцијама и организацијама, прате се и процењују праћењем реализације индивидуалних планова мера и услуга за кориснице, као и интерном евалуацијом постигнутих ефеката.

Лиценцирани пружаоци социјалних услуга имају обавезу спровођења интерне евалуације квалитета пружених услуга, најмање једном годишње, како је дефинисано Правилником о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите.³³⁹ Од 2018. године, ПЗСЗ ради на подстицању пружалаца услуга да своје обавезе спроводе. Лиценцирани пружаоци социјалних услуга на територији АПВ јесу Мрежа СОС Војводина и Сигурна кућа у Панчеву, које спроводе интерне евалуације својих услуга, вреднују резултате, а извештаје о свом раду достављају ПЗСЗ.

³³⁸ Подаци АЈТ у Новом Саду достављени за потребе израде програма.

³³⁹ „Службени гласник РС”, бр. 42/2013,89/2018, 73/2019.

5.11. Опште услуге

Истанбулском конвенцијом предвиђена је обавеза држава да обезбеде опште услуге подршке ради опоравка од насиља, а када је то неопходно, услуге правног и психолошког саветовалишта, финансијску помоћ, становање, образовање, обуку и помоћ приликом запошљавања, као и да обезбеде непосредне краткорочне и дугорочне специјализоване услуге подршке за све жене жртве насиља према женама и насиља у породици, као и за њихову децу.³⁴⁰

Опште услуге социјалне заштите за жртве насиља у породици подразумевају, пре свега, новчану социјалну помоћ, која је за незапослене жене жртве насиља важан економски ослонац да би могле напустити ситуацију насиља. Ова помоћ је веома важна у контексту у коме су процедуре развода и одређивања издржавања споре, а не постоји алиментациони фонд.

Према подацима ПЗСЗ 2019–2020 године, предузето је 2.016 издвајања жртве из породице, покренуто је 445 поступака пред судом, поднето је 130 кривичних пријава, пружене су 9.228 материјалне, правне или стручно саветодавне услуге подршке жртвама насиља у ЦСР, а 1.315 упућивања жртава насиља на услуге других одговарајућих установа и организација. Укупно је евидентирано 374 других услуга.³⁴¹

Подаци о женама жртвама насиља које су користиле подршку у виду новчане социјалне помоћи нису доступни. ЦСР достављају у оквиру годишњих извештаја о раду податке о броју поднетих захтева и донетих решења/закључака о остваривању права на материјалну подршку – новчана социјална помоћ, додаток за помоћ и негу другог лица, увећани додаток за помоћ и негу другог лица, једнократна новчана помоћ, помоћ за оспособљавање за рад. Ови подаци нису разврстани ни према полу, нити према циљној групи којој припадају корисници/кориснице.

Према Закону о бесплатној правној помоћи³⁴², бесплатну правну помоћ пружају службе бесплатне правне помоћи у ЈЛС и адвокати, на основу решења о одобравању бесплатне правне помоћи органа управе.³⁴³ Међутим, није прописана обавеза да пружаоци правне помоћи буду специјализовани за рад са жртвама насиља. До доношења ЗБПП, бесплатну правну помоћ прилагођену потребама жртава родно заснованог насиља и насиља у породици најчешће су пружале организације цивилног друштва у виду правног информисања, саветовања и заступања. Међутим, по овом закону, оне могу пружати само бесплатну правну подршку (пружање општих правних информација и попуњавање формулара), а не и бесплатну правну помоћ (на пример пружање правних савета, заступање).

Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу – у оквиру израде *Програма за заштиту жена од насиља у породици и партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АП Војводини, за период од 2023. до 2026. године*, прикупио је податке о стању у области пружања бесплатне правне помоћи у периоду од

³⁴⁰ Стратегија оп. цит. стр. 44.

³⁴¹ Извор – Покрајински завод за социјалну заштиту; информацију је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

³⁴² „Службени гласник РС”, број 87/2018.

³⁴³ Корисници остварују без накнаде бесплатну правну помоћ, сагласно одредбама члана 3. овог закона. Захтев за одобравање бесплатне правне помоћи подноси се искључиво органу општинске/градске управе надлежном према месту пребивалишта или боравишта подносиоца захтева или месту пружања бесплатне правне помоћи.

2015. до 2021. године у ЈЛС. Анализа је припремљена на основу одговора из упитника који је упућен свим ЈЛС на територији АПВ.

Служба правне помоћи као самостална, на основу Закона о бесплатној правној помоћи³⁴⁴ постоји у седам општина/градова и то: Мали Иђош, Нови Кнежевац, Нови Сад³⁴⁵, Озаци, Панчево, Сента и Сремски Карловци. Тренутно општине Нова Црња и Тител немају формирану службу, а све остале ЈЛС (њих је 35), имају систематизовано радно место³⁴⁶ на којима извршилац, уз остале послове, обавља и пружање бесплатне правне помоћи. Од 2015. до 2021. године број запослених се повећава, осим у Новом Саду у којем је на тим пословима запослено пет особа.

Највећи скок у броју запослених забележен је 2019. године што се види у табели 5.

Табела 5: Број запослених у службама, односно на пословима систематизованим и за обављање послова бесплатне правне помоћи од 2015. до 2021. године

Година	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Број запослених	18	19	20	23	65	73	73

Број захтева за бесплатну правну помоћ непрекидно се повећава, са изузетком 2020. и 2021. године, када је смањен број захтева, на шта је највероватније утицала пандемија *COVID-19*. У овом периоду, знатно већи број захтева у односу на остале ЈЛС поднето је у Кикинди, Бачкој Тополи, Ковину, Сенти, Сомбору, Врбасу, а највише захтева било је у Новом Саду (две трећине од укупног броја захтева у свим ЈЛС), што се види у следећој табели 6.

Табела 6: Укупан број примљених захтева за бесплатну правну помоћ од 2015. до 2021. године

Година	Укупан број захтева	Захтеви поднети у Новом Саду
2015.	6.309	4.142
2016.	7.303	4.686
2017.	7.684	5.089
2018.	7.846	5.543
2019.	7.515	5.558

³⁴⁴ „Службени гласник РС”, број 87/2018.

³⁴⁵ Нови Сад има најдужу традицију пружања бесплатне правне помоћи. Биро за пружање правне помоћи у овом граду постоји још од 1961. године.

³⁴⁶ Најчешће је то место систематизовано у оквиру градске/општинске управе у одељењима за опште послове, а у свакој општини постоји контакт особа за пружање бесплатне правне помоћи (изузев Врбаса и Ирига), док у Граду Новом Саду постоје две контакт особе – једна у Бироу за пружање БПП, а друга у Градској управи за опште послове.

2020.	6.924	4.677
2021.	6.188	3.923
Укупно	49.769	33.618

У периоду који је анализиран било је укупно 657 захтева у вези с родно заснованим насиљем, од којих је 125 случајева насиља у партнерским односима и 59 других облика родно заснованог насиља према женама.

Табела 7: Број жена и мушкараца који су поднели захтев за БПП у вези с насиљем

Година	Жене	Мушкарци
2015.	63	1
2016.	141	0
2017.	163	2
2018.	131	1
2019.	94	1
2020.	93	4
2021.	109	9
Укупно	794	18

Од укупног броја поднетих захтева у Новом Саду, у вези с родно заснованим насиљем било је само 206 које су поднеле жене и ниједан мушкарац. У многим општинама/градовима нема подносилаца захтева за бесплатну правну помоћ у вези с насиљем у породици (Бач, Чока, Ириг, Нови Бечеј, Нови Кнежавац, Озаци, Пећинци, Рума, Сомбор, Сремски Карловци, Суботица, Шид, Вршац и Житиште) или је тај број врло мали – један подносилац до два подносиоца захтева (Ада, Алибунар, Бачка Паланка, Бачки Петровац, Бела Црква, Беочин, Бечеј, Ковин, Кула, Мали Иђош, Опово, Пландиште, Србобран, Стара Пазова, Жабалъ).

Према налазима Покрајинског омбудсмана³⁴⁷ у ЈЛС које пружају бесплатну правну помоћ, ова помоћ се углавном пружа лицима које остварују право на материјално обезбеђење, пензионерима с минималним износом пензије, лицима која остварују права из борачко-инвалидске заштите, лицима која према процесним законима испуњавају услове за ослобађање од трошкова поступка, избеглим и прогнаним лицима. Закон о бесплатној правној помоћи признаје право на бесплатну правну помоћ сваком лицу које остварује право на заштиту од насиља у

³⁴⁷ Остваривање права на бесплатну правну помоћ у АПВ 2017. године, стр. 9–10.

Доступно на: <https://www.ombudsmanapv.org/riv/attachments/article/1991/Besplatna-pravna-pomoc-istrzivanje.pdf>, Приступ: 23.04.2022.

породици и правну заштиту од тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања или трговине људима, независно од општих услова.³⁴⁸ Међутим, у одлукама ЈЛС о пружању услуга правне помоћи то се не наводи. Једино је Град Сомбор својом одлуком о пружању услуга правне помоћи прописао да право на бесплатну правну помоћ имају жртве породичног насиља и родно заснованог насиља, као и деца без родитељског старања, жртве трговине људима, лица погођена елементарним непогодама и др.³⁴⁹

Организације цивилног друштва пружају и неке од општих услуга подршке женама жртвама родно заснованог насиља (као што су правно информисање и упућивање, оснаживање, економско оснаживање и запошљавање), али је реч о услугама малог обима, које нису довољне да задовоље потребе циљне групе.

5.12. Специјализоване услуге

Специјализоване услуге подршке женама са искуством родно заснованог насиља, као што су услуге сигурних кућа/прихватилишта и СОС телефона, пружају државни органи и службе. Специјализоване услуге пружају и поједине женске НВО, у складу са феминистичким принципима рада.³⁵⁰

Јединице локалне самоуправе на територији АПВ не обезбеђују континуирану финансијску подршку НВО које делују на њиховој територији и пружају специјализоване услуге подршке женама жртвама родно заснованог насиља,³⁵¹ укључујући и жене из осетљивих друштвених група, као што су, на пример, Ромкиње, старије жене, жене са инвалидитетом, мигранткиње.

5.13. Сигурне куће

Специјализована услуга подршке жртвама родно заснованог насиља склониште/сигурна кућа, као ни друге специјализоване услуге, нису довољне, али ни доступне у довољној мери, пре свега због њихове неодговарајуће географске распоређености и чињенице да жене у сигурну кућу упућује центар за социјални рад³⁵² што отежава приступ услузи, посебно у хитним ситуацијама, имајући у виду то да услуге неодложне интервенције не функционишу у свим ЈЛС. Такође, јављају се и тешкоће у смештају у сигурне куће жена с подручја других ЈЛС у којима не постоји сигурна кућа, јер је то повезано с плаћањем услуге. Ипак, у пракси нису уочени проблеми ЦСР да сместе жртве насиља у сигурне куће.³⁵³

³⁴⁸ Члан 4. став 3. т. 4. Закона о бесплатној правној помоћи.

³⁴⁹ Остваривање права на бесплатну правну помоћ у АПВ 2017. године, стр. 9–10. Доступно на: <https://www.ombudsmanapv.org/riv/attachments/article/1991/Besplatna-pravna-pomoc-istrazivanje.pdf>. Приступ: 23.04.2022.

³⁵⁰ Видети: <https://www.zeneprotivnasilja.net/o-nama/spisak-organizacija>, Приступ: 20.04.2022.

³⁵¹ Аутономни женски центар је анализирао локалне одлуке о правима и услугама у социјалној заштити, стратешке документе, извештаје центара за социјални рад за 2014. и 2015. годину, те извршење буџета и друге јавно доступне податке о политикама подршке за жене са искуством насиља у шест ЈСЛ (Врање, Кикинда, Крушевац, Нови Сад, Ниш и Ужице) и утврдио да се из локалних буџета у већини не издвајају финансијска средства за специјализоване услуге подршке за жене жртве насиља.

³⁵² Пешић, Д, Заштита и подршка за жене са искуством насиља – анализа локалних политика у Републици Србији, 2016, Београд, доступно на: <https://www.womenngo.org.rs/publikacije/razvoj-dobrih-praksi/904-zastita-i-podrska-za-zene-sa-iskustvom-nasilja-analiza-lokalnih-politika-u-republici-srbiji-2016> Приступ: 20.05.2022.

³⁵³ *The Advocates for Human Rights & Autonomous Women's Center (2017). Implementation of Serbia's Domestic Violence Legislation, A Human Rights Report*, доступно: https://www.womenngo.org.rs/images/publikacije-dp/2017/Implementation_of_Serbia_Domestic_Violence_Legislation.pdf, Приступ: 24.06.2022.

Препреке и изазови у пружању ове услуге огледају се у недостатку средстава, јер се осим из буџета ЈЛС, финансирају и из донаторских средстава, док недостају друге услуге подршке.³⁵⁴ Нису прописани стандарди рада сигурне куће него се примењују општи стандарди за пружање услуга социјалне заштите,³⁵⁵ који нису специфични за пружање специјализованих услуга, у складу са стандардима Истанбулске конвенције.

Постоје тешкоће да се сачува анонимност и приватност жена које користе услуге сигурне куће, уочени су изазови у осигурању безбедности корисница, а има случајева одбијања пријема Ромкиња, жена са инвалидитетом, укључујући и жене с менталним и психосоцијалним инвалидитетом.

У Србији је 2020. године било 13 сигурних кућа/прихватилишта за жртве насиља у породици,³⁵⁶ од којих је девет било специјализовано и опремљено за пријем жена и деце жртава насиља у породици.

У АПВ функционише пет сигурних кућа – у Новом Саду, Зрењанину, Сомбору, Панчеву и Сремској Митровици. Сигурне куће у Новом Саду, Панчеву и Сремској Митровици функционишу у оквиру ЦСР, а сигурне куће у Сомбору и Зрењанину – у оквиру Центра за пружања услуга социјалне заштите. Укупан капацитет је 67 места, док Минимални стандарди Савета Европе за услуге подршке сигурне куће³⁵⁷ подразумевају да је потребно једно породично место – за мајку и просечан број деце на десет хиљада становника,³⁵⁸ што значи да би у АПВ требало обезбедити око 190 места.

Свих пет сигурних кућа јесу специјализоване и опремљене за пријем жена и деце жртава насиља у породици. Једино сигурна кућа (Прихватилиште за жене и децу жртве насиља у породици – Сигурна кућа) у Панчеву испуњава услове у складу с Правилником о минималним стандардима за пружање услуга социјалне заштите³⁵⁹ и лиценциран је од Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.³⁶⁰

Главни разлог због којег сигурне куће немају лиценцу за рад јесте недовољан број стручних радника, односно сигурне куће не испуњавају услове о броју запослених из члана 59. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите, због тога што је ограничено запошљавање. Овакво стање отежава рад сигурних кућа, пружање услуга подршке и приступ овој услузи, поготово женама из вишеструко дискриминисаних група.³⁶¹

³⁵⁴ Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период од 2021. до 2025. године „Службени гласник РС”, број 47/2021.

³⁵⁵ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Службени гласник РС”, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019).

³⁵⁶ Бекер, К, Милошевић, Т. и Човић, А. Сигурне куће – капацитети за пружање приступачне и доступне услуге женама са инвалидитетом, Стање у Србији, полазна анализа, 2020, МДРИ-С и FemPlatz. Доступно на: <https://www.mdri-s.org/wp-content/uploads/2021/01/Sigurne-kuce.pdf>, Приступ: 20.05.2022.

³⁵⁷ Исто.

³⁵⁸ Исто.

³⁵⁹ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Службени гласник РС”, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019).

³⁶⁰ Извор – Покрајински завод за социјалну заштиту; информацију је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

³⁶¹ Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период од 2021. до 2025. године.

Током 2019. 2020. и 2021. године, у свих пет сигурних кућа било је смештено око 350 жена и око 400 њихове деце.³⁶² Просечно време боравка у кући је од једног до три месеца, а проценат жена упућених у сигурну кућу с територије других локалних самоуправа креће се између 10% и 30%. Само у Новом Саду, Зрењанину и Сремској Митровици услугу сигурне куће је користило 15 жена са инвалидитетом. За три године у три сигурне куће било је смештено 65 Ромкиња (у Новом Саду – 13, у Сремској Митровици – осам (8), а у Зрењанину – 44 Ромкиње, укључујући и њихову децу).

Осим услуге смештаја, сигурне куће пружају услугу психолошке помоћи и подршке, индивидуално и групно саветовање корисница, правно саветовање, економско оснаживање, а организују и едукативне програме за кориснице, као и програме за децу која су у сигурној кући с мајком.³⁶³ Нажалост, сигурне куће не располажу евиденцијама о броју пружених услуга психолошке подршке, организовања и обезбеђивања здравствене заштите и лечења, педагошке подршке деци и мајкама, правне помоћи, заступања на суду и организовања учешћа у судским поступцима, новчаних помоћи, израде личних и обезбеђивања других докумената и саветодавних разговора.³⁶⁴

Услуга продуженог становања након напуштања сигурне куће није развијена. Такву могућност имају једино кориснице Сигурне куће у Зрењанину.³⁶⁵

Свих пет сигурних кућа на територији АПВ финансирају се из буџета локалне самоуправе на чијој се територији налазе, али све користе и донаторска средства за унапређивање задовољавања потреба корисница, а неке програме реализују путем пројектних активности.³⁶⁶ Због тога, већа финансијска подршка из буџета ЈЛС олакшала би функционисање сигурних кућа. Ово је један од закључака Покрајинског омбудсмана који је 2018. године спровео истраживање о раду и пружању услуге у пет сигурних кућа / прихватилишта на територији АПВ.³⁶⁷ У овом истраживању констатовано је то да је недовољан број запослених професионалаца, као и то да је неопходно обезбедити приступачност особама са инвалидитетом и специјализован простор за адекватно збрињавање мајки с малом децом. Покрајински омбудсман препоручио је унапређивање сарадње и координације сигурне куће са установама здравства, образовања и васпитања ради обезбеђивања континуиране здравствене и психосоцијалне подршке женама и деци корисницама сигурних кућа, као и с националном службом за запошљавање ради економског оснаживања и осамостаљивања корисница. Покрајински омбудсман сматра да центри за социјални рад и домови здравља треба да пружају континуирану психосоцијалну подршку, психотерапију и саветовање корисницама сигурне куће, те да заједно са сигурним кућама, превентивно прате кориснице и након напуштања сигурне куће.

³⁶² Према подацима Сигурне женске куће у Новом Саду, у 2021. години, месечно је у кући боравило просечно 27 корисника/корисница. Извор: Прихватилиште за жене и децу угрожене породичним насиљем „Сигурна женска кућа” – информација коју је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

³⁶³ Исто.

³⁶⁴ Извор: Сигурна женска кућа Нови Сад – информацију је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

³⁶⁵ Исто: Специјализована услуга – сигурне куће у Србији, 2022. година, *UN Women*.

³⁶⁶ Исто.

³⁶⁷ Извор: Покрајински заштитник грађана – омбудсман; извештај је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

На основу годишњих извештаја сигурних кућа, Удружење Рома Нови Бечеј 2017. године, уз подршку Европског центра Рома, спровело је истраживање о доступности сигурних кућа за Ромкиње.³⁶⁸

5.14. СОС телефон

На нивоу државе још није успостављена услуга националног СОС телефона за жене жртве насиља, који испуњава стандарде у погледу доступности, анонимности и друге критеријуме у складу са Истанбулском конвенцијом. Током пружања услуге националног СОС телефона региструју / снимају се разговори с корисницама / женама које позивају, а снимци свих позива се чувају за случај да суд наложи њихово коришћење,³⁶⁹ што би, према оцени женских НВО, могло да угрози анонимност позивалаца и одврати жене од позивања.³⁷⁰ Национална СОС линија за жене жртве насиља ради у оквиру Центра за заштиту одојчади, деце и омладине у Београду од 2018. године.³⁷¹ При Министарству унутрашњих послова постоји бесплатна телефонска линија за пријављивање насиља у породици (0800/100-600). Може се пријавити сваки облик насиља у породици, независно од пола и узраста жртве и учиниоца.

У АПВ од 2012. функционише јединствени СОС телефон (0800/101010), којим управља Савез удружења – Мрежа „СОС Војводина”. Ову мрежу чине организације: Центар за подршку женама – Кикинда, Зрењанински едукативни центар – Зрењанин, Удружење Рома Нови Бечеј, Из круга – Војводина, Нови Сад и СОС Женски центар, Нови Сад. Удружења су равномерно територијално распоређена, тако да свако удружење прима позиве (за позиваоце бесплатне) с територије која му је најближа, а у случају да је телефонска линија заузета, позив се преусмерава на следећи слободан број.³⁷² Телефон је доступан радним данима од 10.00 до 20.00 часова.³⁷³ Мрежа СОС Војводина има лиценцу за пружање услуге СОС телефона за жртве родно заснованог насиља.³⁷⁴

У току седам година (2015–2021. године) организације у Мрежи пружиле су укупно 20.915 услуга (услуге СОС телефона, правно саветовање и информисање и психосоцијалне услуге). Укупан број услуга по годинама (Табела 8).

³⁶⁸ Извор: Удружење Рома Нови Бечеј – информацију је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

³⁶⁹ Извор: Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период 2021–2025. године

³⁷⁰ Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности у току поступка надзора утврдио је да се позиви снимају без законског овлашћења или пристанка лица на давање података. Извештај повереника доступан на: https://www.womenngo.org.rs/images/vesti-19/Obavestenje_o_sprovedenom_nadzoru.pdf, Приступ: 12.07.2022.

³⁷¹ Доступно на: <https://www.minrzs.gov.rs/sr/projekti/prioriteti/sos-telefon>, приступ: 1.07.2022.

³⁷² Доступно на: <https://sosvojvodina.org/> Приступ: 20.06.2022.

³⁷³ Извор: Мрежа СОС Војводина – информацију је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

³⁷⁴ Важан облик подршке јесте и психолошка подршка, коју на различите начине пријају ОЦД. Најчешће је организована као индивидуална психолошка подршка, али и у виду група за самопомоћ.

Табела 8: Број услуга Мреже СОС Војводина по годинама

Година	Број услуга (СОС телефон, правно саветовање, информисање и психосоцијална подршка)
2015.	2.780
2016.	2.510
2017.	2.914
2018.	2.287
2019.	4.219
2020.	3.084
2021.	3.121
Укупно:	20.915

Извор: Мрежа СОС Војводина

Од укупног броја жена које су потражиле подршку СОС телефона, 40% је упућено на услуге индивидуалног психолошког саветовања,³⁷⁵ које се најчешће финансирају пројектно, ретко комбиновано из локалног и покрајинског буџета и од донатора, због чега нису трајног карактера. Нема ни ажурираних података о томе шта се са женама које добију ову врсту подршке дешава након завршетка услуге.

Мрежа СОС Војводина је 2020. године, уз подршку Агенције УН за родну равноправност и оснаживање жена (*UN Women*), развила мобилну апликацију за пријаву насиља која је доступна на Андроид и на ИОС платформи свим женама у Србији. Апликацију прати и Интегрисани информациони систем за евидентирање пријава насиља који омогућава прикупљање и обраду података о насиљу, како на територији АПВ, тако и целе Србије.

Од 2015. до децембра 2021. године стручни тим Службе за подршку и заштиту од родно заснованог насиља „Из круга – Војводина” јесте информативно, емотивно, психосоцијално и правно оснажила 1.003 жена (516 са инвалидитетом и 487 без инвалидитета) изложених породичном насиљу.³⁷⁶ Женама са инвалидитетом и без инвалидитета које су преживеле насиље пружено је 1.918 бесплатних специјализованих услуга подршке.³⁷⁷ Највише је специјализованих консултантских услуга путем СОС телефона, а најмање услуга групне психолошке подршке. Приметно је повећан број пружених услуга, али највећи скок у броју пружених услуга догодио се

³⁷⁵ Ове, бесплатне услуге за кориснице, пружају обучене терапеуткиње у непосредном контакту с корисницама.

³⁷⁶ Извор: „Из круга – Војводина”. Информацију је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

³⁷⁷ Пружено је 765 услуга специјализованих консултантских услуга путем СОС телефона за 426 жена, 589 услуга индивидуалне психолошке подршке за 184 жена, 476 услуга адвокаткиња за 285 жена, 83 услуга групне психолошке подршке за 108 жена. Извор: „Из круга – Војводина”, информација коју је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

2020. године, као последица пандемије. Иначе, рад Службе за подршку и заштиту од родно заснованог насиља „Из круга – Војводина”, од 2015. године подржавали су различити актери.³⁷⁸ Међутим, подршка државних органа стално се смањивала, а од 2021. године је потпуно престала. Упркос повећању броја услуга коју пружа ова, једина специјализована служба за подршку женама са инвалидитетом изложених насиљу, њен рад зависи искључиво од подршке донатора.

Удружење Рома Нови Бечеј за пет година рада пружило је више од хиљаду услуга. Психосоцијалну подршку добило је 545 жена, услугу правног саветовања добило је 750 жена, а 320 жена је добило услугу заступања на суду. Регистровано је 981 жена која је упутила 2.856 позива СОС телефону.³⁷⁹ Од 2016. до 2018. године, уз подршку УН фонда за елиминацију насиља над женама и девојчицама, реализован је пројекат „Не више жртве – ромске жене и девојчице одговарају на насиље”, с циљем подршке раду СОС телефона. У оквиру Ромске женске мреже, УРНБ учествује у реализацији пројекта (2018–2022) подршке раду СОС телефона под називом „Један позив чини промену”, уз подршку ОАК и Траг фондације.

5.15. Услуге за жене жртве сексуалног насиља

У оквиру пројекта „Заустави–заштити–помози”³⁸⁰ Покрајинског секретаријата за здравство, у партнерству с НВО Центар за подршку женама из Кикинде, уз подршку Повереничког фонда УН за елиминацију насиља према женама (УНТФ) на подручју АПВ, у седам здравствених установа (Клиничком центру Војводине и шест општих болница) од 2016. до 2019. године, успостављено је седам пилот-центра за жртве сексуалног насиља. Пројекат је реализован у партнерству с женском организацијом Центар за подршку женама из Кикинде.³⁸¹

Успостављањем ових центара створени су услови за пружање унапређиваних и нових услуга за жене и девојке које су преживеле сексуално насиље. Услугу здравственог збрињавања и судско-медицинских прегледа тренутно пружају запослени у три опште болнице (Зрењанин, Кикинда и Сремска Митровица) и у Клиници за гинекологију и акушерство КЦВ у Новом Саду, а стручњакиње Центра за подршку женама, психосоцијалну и правну подршку. Услуге су доступне 24 часа, седам дана у недељи, у складу са Истанбулском конвенцијом.³⁸²

Током реализације пројекта обезбеђени су неопходни предуслови за пружање услуга Центара за жртве сексуалног насиља (ЦЖСН): просторије у здравственим установама, опремљене одговарајућим материјалом и опремом; стручни кадрови; више од двадесет догађаја је организовано ради унапређивања компетенција особља ангажованог у ЦЖСН, као и ради

³⁷⁸ Услугу подршке и заштите подржали су: Министарство рада и социјалне политике (2015), Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију (2015–2016), Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова (2015 и 2017), Градска управа за социјалну и дечију заштиту Града Новог Сада (2015–2020), међународне агенције (УНДП – 2017, 2018, 2020, 2021 и *UN Women* – 2020), фондација Реконструкција женски фонд (2015–2021), међународни донатори – Мама Кеш (2015–2021), *Women Have Wings Fund of Tides Foundation* (2015–2016), АВОН фондација (2020), Фондација *Kvinna till Kvinna* (2020), Траг фондација /2019–2021/; домаће компаније и друштва (д.о.о. ГОМЕКС, Зрењанин – 2015 и Планинарско-смучарско друштво „Железничар” Нови Сад – 2017).

³⁷⁹ Извор: Удружење Рома Нови Бечеј – информација коју је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

³⁸⁰ Доступно на: <http://projekti.zdravstvo.vojvodina.gov.rs/o-projektu/>. Приступ: 23.06.2022.

³⁸¹ Доступно на: <http://projekti.zdravstvo.vojvodina.gov.rs/pilot-centri/>. Приступ: 23.06.2022.

³⁸² Конвенција СЕ о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици у чл. 25 обавезује државу потписницу да предузме законодавне и друге мере ради омогућавања „отварања одговарајућих, лако доступних кризних центара за случајеве силовања, односно центара за жртве сексуалног насиља, који у довољно великом броју жртава обезбеђују услугу лекарског и лабораториског прегледа, подршку у случају трауме и саветовање.“

успостављања стручних процедура, документације и евиденција потребних за њихов рад. ЦЖСН поступају у складу с Посебним протоколом Министарства здравља за заштиту и поступање са женама које су изложене насиљу, као и с посебним *Водичем за поступање у случајевима сексуалног насиља у Центрима за жртве сексуалног насиља у АП Војводини*.³⁸³

ЦЖСН постоје само на територији АПВ, а њихов рад је карактеристичан и по томе што је психосоцијална подршка усмерена на опоравак од трауматског искуства жртава. Кључна новина јесте то што у здравственим установама у којима су основани ЦЖСН, наведену услугу пружа лиценцирана организација цивилног друштва.

Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова организовао је кампању информисања и подизања свести шире и стручне јавности о проблему родно заснованог и сексуалног насиља и на информисање о новим услугама које су успостављене Пројектом за жртве сексуалног насиља.³⁸⁴ Реализоване су различите активности,³⁸⁵ а припремљен је и дистрибуиран промотивни и едукативни материјал.³⁸⁶ Организовано је десет конференција за новинаре, три у Новом Саду и по једна у Зрењанину, Суботици, Сомбору, Руми, Вршцу, Кикинди. Активностима кампање обухваћена је територија АПВ, али је кампања била видљива и у другим деловима РС.

Информисање о услугама које пружају ЦЖСН утицало је на повећање броја жена које пријављују сексуално насиље. Током прве половине 2018. године, пријављивање је повећано за 37% у односу на прву половину 2017. године.³⁸⁷ До краја Пројекта евидентирано је око сто жена које су добиле подршку, а највише њих у ЦЖСН у Новом Саду.

Резултати Пројекта, а пре свега, рад пилот-центара за жртве сексуалног насиља (ЦЖСН) презентовани су стручној јавности и на пет регионалних конференција, у оквиру три посете страних делегација, као и на два међународна скупа.

Покрајински секретаријат за здравство – у партнерству с НВО „Центар за подршку женама” из Кикинде, у оквиру пројекта „Заустави–заштити–помози” – спровео је тродневне обуке „Ефикасан одговор здравственог система у заштити жена жртава породичног и родно заснованог насиља”. Обука је организована у пет циклуса и обухватила је укупно 1.547 здравствених радника/радница из 73 здравствене установе с територије АПВ (домови здравља, болнице, заводи и институти). Обуку је акредитовао и реализовао Медицински факултет у Новом Саду у 14 градова и општина (52 групе учесника/учесница) на територији АПВ.³⁸⁸ Истовремено, партнерска организација ЦПЖ спровела је

³⁸³ Водич је креиран у оквиру пројекта „Заустави–заштити–помози”, 2017. Доступно на:

<https://edukacije.cpz.rs/vodic-za-postupanje-u-slucajevima-seksualnog-nasilja-u-centrima-za-zrtve-seksualnog-nasilja-i-ap-vojvodina/>, Приступ: 28.06.2022.

³⁸⁴ Извор – Покрајински секретаријат за здравство – информацију је доставио Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова за потребе израде Програма.

³⁸⁵ Израђен лого и визуелни дизајн пројекта, реализоване три конференције, три ТВ емисије и пет радио-емисија на најмање десет ТВ станица и десет радио-станица у АПВ, креирани су ТВ спот и радијски спот, више од три стотине различитих објава путем писане штампе, информисање путем друштвених мрежа фејсбука и јутјуб канала.

³⁸⁶ Одштампано је 1.700 примерака Протокола Министарства здравља за здравствене раднике, 1.600 брошура за здравствене раднике, 750 водича за Центре за жртве сексуалног насиља, лифлети, плакати, 2.000 промотивних артикала (беџева, привезака, фасцикли и огледалаца).

³⁸⁷ Доступно на: <http://projekti.zdravstvo.vojvodina.gov.rs/category/promocije/>, Приступ: 23.06.2022.

³⁸⁸ „Заустави–заштити–помози”. Доступно на: <http://projekti.zdravstvo.vojvodina.gov.rs/o-projektu/>. Приступ: 23.06.2022. и <http://www.cpz.rs/realizovani-projekti/> Приступ: 25.06.2022.

обуку за унапређивање мултисекторске сарадње у раду на случајевима сексуалног и родно заснованог насиља, а урађен је приручник „Ка бољој заштити – приручник за унапређивање координисаног одговора надлежних служби на насиље према женама”.³⁸⁹

Функционисање Центра за жртве сексуалног насиља, као специјализоване услуге подршке, од јануара 2019. године до данас, подразумева да се жртвама обезбеђује здравствена заштита, психосоцијална и правна подршка. Финансирање психосоцијалне и правне подршке, као и координације рада ЦЖСН обезбеђено је из донаторских средстава ОАК фондације, Агенције УН за родну равноправност и оснаживање жена (*UN Women*), а од 2022. и УНТФ – у четири града: Новом Саду, Кикинди, Зрењанину и Сремској Митровици.³⁹⁰

5.16. Економско оснаживање жена са искуством насиља

У оквиру Програма за заштиту жена од насиља у породици и у партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АПВ за период 2015–2020³⁹¹ сачињен је Програм за економско оснаживање жена са искуством насиља у породици и у партнерском односу. Овим документом дефинисане су смернице и предложени су модели за економско оснаживање ових жена, у складу с њиховим потребама. Прва је мера субвенционисаног запошљавања жена које су најмање конкурентне на тржишту рада и којима је најтеже да остваре економску независност.³⁹² Мера се реализује у виду конкурса за послодавце који су спремни да запосле жену са искуством насиља. Мера, уз запошљавање, предвиђа обезбеђивање психосоцијалне подршке, професионалну обуку и стицање нових вештина, социјалног становања и услуге бриге о деци, као и праћење напретка кориснице и ефеката саме мере која је саставни део индивидуалног плана интегрисаних услуга за заустављање насиља центара за социјални рад на територији АПВ.

Средства се одобравају послодавцу који заснује радни однос на одређено време у трајању од 12 месеци са женом која је претрпела насиље или је у ситуацији насиља. Конкурсом је планирано рефундирање укупних бруто трошкова зараде у трајању од 12 месеци, као и трошкова превоза (уколико постоје). Износ зараде није ограничен, него она треба да одговара квалификацијама и радном месту, а избор кандидаткиња обавља се на основу потреба послодавца и корисница евидентираних у центру за социјални рад. Од почетка реализације ове мере подржано је четрдесет послодаваца који су запослили 44 жене. У реализацију мере уложено је 40.500.000 динара.

На основу досадашњег искуства у реализацији, у наредном периоду потребно је: размотрити могућност продужења субвенције са 12 месеци на 24 месеца; наставити обезбеђивање психосоцијалне подршке женама током целог трајања субвенционисаног запослења и јачати специјализоване женске организације које реализују ову услугу (нема јавно доступних података о томе ко је пружао ову услугу); остварити активну сарадњу са ЦСР, како би се унапредио избор корисница и праћење њиховог напретка; спроводити едукације послодаваца – учесника конкурса о феномену насиља у породично-партнерском насиљу; остварити ближу сарадњу са Унијом послодаваца Војводине (УНВ) с циљем промовисања овог програма и едукације послодаваца и мотивисања за учешће на конкурс; активно упућивати кориснице на обуке за стицање вештина,

³⁸⁹ Приручник је креиран у оквиру пројекта „Заустави–заштити–помози” 2016. године. Доступно на: http://www.cpz.rs/wp-content/uploads/2022/09/KORAK-KA-BOLJOJ-ZA%20C5%A0TITI_web.pdf, Приступ: 12.10.2022.

³⁹⁰ Доступно на: <http://www.cpz.rs/service/centar-za-zrtve-seksualnog-nasilja/>, Приступ: 23.06.2022.

³⁹¹ „Службени лист АПВ”, број 54/2014.

³⁹² Извор: Информација Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност сачињена за потребе израде Програма.

преквалификацију и доквалификације, с циљем повећања њихове запошљивости након истека субвенционисаног запослења.³⁹³

У оквиру пројекта „Улога социјално одговорног пословања у подршци женама са искуством породичног и партнерског насиља”, који је спроведен од 2015. до 2016. године, потписан је споразум о сарадњи УНВ и Мреже СОС Војводина. Сачињен је и припручник „Модел сарадње организација цивилног друштва, институција и послодаваца у борби против насиља према женама”.³⁹⁴

У периоду од 2015. до 2016. године, ЦПЖ реализовао је пројекат „Успостављање инклузивне радионице за израду играчака намењених женама са искуством насиља,” који је подржан путем Програма јавних радова у АПВ 2015. и путем „Траг фондације”. Такође, поменути центар је током 2020. године реализовао пројекат „Подршка економском оснаживању самохраних мајки на територији АПВ”, који је подржало Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања РС.

5.17. Пријављивање насиља

Од почетка примене Закона о спречавању насиља у породици 2017. године, полицијске управе на територији АПВ, према запажањима Покрајинског омбудсмана константно бележе повећање броја пријава, а насиље пријављују махом жртве (чак 87 одсто од укупног броја случајева).³⁹⁵

Табела 9: Број пријава насиља у породици полицијским управама на територији АПВ

Година	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Укупан број пријава	6.612	9.739	7.144	7.132	6.046
Број полицијских управа које су доставиле податке	6	7	6	7	5

Извор: Покрајински омбудсман

У структури насиља које је извршено у породичном контексту, тј. у оквиру породице и партнерских односа, најзаступљеније је насиље у породици. То потврђују подаци о броју кривичних пријава која се односе на дела извршена према интимним партнерима или члановима породице, које су евидентирани у ПУ Нови Сад, највећој полицијској управи на подручју АПВ у петогодишњем периоду 2017–2021. године. Као што се може видети из Табеле 6, укупан број ових пријава јесте 2.851, а највише их је поднето 2020. године (815), што је у односу на број пријава 2017. године (85) повећање за 731 пријаву. Највећи број поднетих кривичних пријава односи се на кривично дело насиља у породици, који је у 2017. било 80, док је навећи број поднет 2020. године (787), да би током 2021. њихов број био смањен на 687. У наведеном периоду, број пријава за кривично дело прогањања углавном је растао, с тим што је нешто мање пријава поднето 2020. године, што је вероватно последица ограничења слободе кретања током ванредног стања. Такође, већи је и број

³⁹³ Исто.

³⁹⁴ Доступно на: http://sosvojvodina.org/wp-content/uploads/2015/10/SOS-Vojvodina-Unija-Poslodavaca-MODELI-saradnje-Publikacija_A5.pdf. Приступ: 20.05.2022.

³⁹⁵ Извор: Информација Покрајинског омбудсмана сачињена за потребе израде Програма.

пријава за полно узнемиравање, које се гони по приватној тужби – у 2017. поднете су три пријаве, а у 2021. укупно пет.

Табела 10: Број и структура кривичних дела

Број кривичних дела извршених у оквиру породице и партнерских односа на територији ПУ на подручју АПВ у периоду од 01.01.2018. до 31.8.2022. године							
ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА НОВИ САД							
		2018.	2019.	2020.	2021.	I–VIII 2022	Укупно
Члан 113. КЗ-а (убиство)	Свршено дело	1	2	2	2		7
	Дело у покушају	4	2		2		8
Члан 114. КЗ-а (тешко убиство)	Свршено дело		2	1	2	2	7
	Дело у покушају				1		1
Члан 121. КЗ-а (тешка тел. повреда)		13	6	4	6	2	31
Члан 138а КЗ-а (прогањање)		23	21	20	24	12	100
Члан 178. КЗ-а (силовање)	Свршено дело	1	3	2	1		7
	Дело у покушају				2	1	3
Члан 179. КЗ-а (обљуба над немоћним лицем)			1	1			2
Члан 180. КЗ-а (обљуба над дететом)		1	2		1	1	5
Члан 181. КЗ-а (обљуба злоупотребом службеног положаја)				1	1	1	3
Члан 182. КЗ-а (недозвољене полне радње)		2	1	2	3	1	9
Члан 182а КЗ-а (полно узнемиравање)		3	1	3	5	5	17
Члан 185. КЗ-а (приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију)				2		1	3
Члан 185а КЗ-а (навођење детета на присуствовање полним радњама)							

Члан 193. КЗ-а (запуштање и злостављање малолетног лица)		6	4	7	1	1	19
Члан 194. КЗ-а (насиље у породици)		524	611	787	687	417	3.026
Члан 195. КЗ-а (недавање издржавања)		9	8	11	6	4	38
Члан 196. КЗ-а (кршење породичних обавеза)							
Члан 197. КЗ-а (родоскрвнуће)							
Члан 388. КЗ-а (трговина људима)						1	1
КРИВИЧНА ДЕЛА У ОКВИРУ ПОРОДИЦЕ И ПАРТНЕРСКИХ ОДНОСА		887	664	843	744	449	3.287
ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА СОМБОР							
		2018.	2019.	2020.	2021.	I–VIII 2022.	Укупно
Члан 113. КЗ-а (убиство)	Свршено дело			1			1
	Дело у покушају	1	2	1			4
Члан 114. КЗ-а (тешко убиство)	Свршено дело						
	Дело у покушају						
Члан 121. КЗ-а (тешка тел. повреда)		10	1	5		1	17
Члан 138а КЗ-а (прогањање)		5	3	3	4	3	18
Члан 178. КЗ-а (силовање)	Свршено дело						
	Дело у покушају						
Члан 179. КЗ-а (обљуба над немоћним лицем)							
Члан 180. КЗ-а (обљуба над дететом)		2					2
Члан 181. КЗ-а (обљуба злоупотребом службеног положаја)							
Члан 182. КЗ (недозвољене полне радње)				1			1

Члан 182а КЗ-а (полно узнемиравање)		3	1				4
Члан 185. КЗ-а (приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију)							
Члан 185а КЗ-а (навођење детета на присуствовање полним радњама)							
Члан 193. КЗ-а (запуштање и злостављање малолетног лица)							
Члан 194. КЗ-а (насиље у породици)		208	217	201	178	114	918
Члан 195. КЗ-а (недавање издржавања)							
Члан 196. КЗ-а (кршење породичних обавеза)							
Члан 197. КЗ-а (родоскрвнуће)							
Члан 388. КЗ-а (трговина људима)							
КРИВИЧНА ДЕЛА У ОКВИРУ ПОРОДИЦЕ И ПАРТНЕРСКИХ ОДНОСА		229	224	212	182	118	965

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА СУБОТИЦА

		2018.	2019.	2020.	2021.	I–VIII 2022.	Укупно
Члан 113. КЗ-а (убиство)	Свршено дело					1	1
	Дело у покушају	1	2	2	1		6
Члан 114. КЗ-а (тешко убиство)	Свршено дело						
	Дело у покушају			1			2
Члан 121. КЗ-а (тешка тел. повреда)		1			2	1	4
Члан 138а КЗ-а (прогањање)		5	12	4	6	2	29
Члан 178. КЗ-а (силовање)	Свршено дело	2	1		1		4
	Дело у покушају						

Члан 179. КЗ-а (обљуба над немоћним лицем)						1	1
Члан 180. КЗ-а (обљуба над дететом)		1					1
Члан 181. КЗ-а (обљуба злоупотребом службеног положаја)					1		1
Члан 182. КЗ-а (недозвољене полне радње)		1		2	1		4
Члан 182а КЗ-а (полно узнемиравање)		1			2		3
Члан 183. КЗ-а (подвођење и омогућавање вршења полног односа)							
Члан 184. КЗ-а (посредовање у вршењу проституције)			1	1			2
Члан 185. КЗ-а (приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију)							
Члан 185а КЗ-а (навођење детета на присуствовање полним радњама)							
Члан 193. КЗ-а (запуштање и злостављање малолетног лица)			1		2		3
Члан 194. КЗ-а (насиље у породици)		84	132	108	88	49	461
Члан 195. КЗ-а (недавање издржавања)			1				1
Члан 196. КЗ-а (кршење породичних обавеза)							
Члан 197. КЗ-а (родоскрвнуће)							
Члан 388. КЗ-а (трговина људима)			1	3			4
КРИВИЧНА ДЕЛА У ОКВИРУ ПОРОДИЦЕ И ПАРТНЕРСКИХ ОДНОСА		96	151	121	104	54	526
ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА ЗРЕЊАНИН							
		2018.	2019.	2020.	2021.	I–VIII 2022.	Укупно

Члан 113. КЗ-а (убиство)	Свршено дело		2	1	1		4
	Дело у покушају		6	1		2	9
Члан 114. КЗ-а (тешко убиство)	Свршено дело					1	1
	Дело у покушају						
Члан 121. КЗ-а (тешка тел. повреда)						1	1
Члан 138а КЗ-а (прогањање)		6	10	6	6	2	30
Члан 178. КЗ-а (силовање)	Свршено дело	1	5	2	1	2	11
	Дело у покушају	1				1	2
Члан 179. КЗ-а (обљуба над немоћним лицем)							
Члан 180. КЗ-а (обљуба над дететом)		1	2		3	2	8
Члан 181. КЗ-а (обљуба злоупотребом службеног положаја)					1		1
Члан 182. КЗ-а (недозвољене полне радње)			1	1	5	1	8
Члан 182а КЗ-а (полно узнемиравање)			1		2		3
Члан 183. КЗ-а (подвођење и омогућавање вршења полног односа)							
Члан 184. КЗ-а (посредовање у вршењу проституције)							
Члан 185. КЗ-а (приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију)							
Члан 185. КЗ-а (приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију)							

Члан 185а КЗ-а (навођење детета на присуствовање полним радњама)							
Члан 193. КЗ-а (запуштање и злостављање малолетног лица)		1	5	9	13	3	31
Члан 194. КЗ-а (насиље у породици)		339	397	375	318	197	1.626
Члан 195. КЗ-а (недавање издржавања)		1	2		2		5
Члан 196. КЗ-а (кршење породичних обавеза)						1	1
Члан 197. КЗ-а (родоскрвнуће)					1		1
Члан 388. КЗ-а (трговина људима)			3	1		1	5
КРИВИЧНА ДЕЛА У ОКВИРУ ПОРОДИЦЕ И ПАРТНЕРСКИХ ОДНОСА		350	434	396	353	214	1.747

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА КИКИНДА

		2018.	2019.	2020.	2021.	I–VIII 2022.	Укупно
Члан 113. КЗ-а (убиство)	Свршено дело				1		1
	Дело у покушају			1	1		2
Члан 114. КЗ-а (тешко убиство)	Свршено дело		1				1
	Дело у покушају		1				1
Члан 121. КЗ-а (тешка тел. повреда)		4	1	2	3	2	12
Члан 138а КЗ-а (прогањање)		6	2	5	1	2	16
Члан 178. КЗ-а (силовање)	Свршено дело	1	1		1		3
	Дело у покушају		1				1
Члан 179. КЗ-а (обљуба над немоћним лицем)							
Члан 180. КЗ-а (обљуба над дететом)		2	3		1	3	9
Члан 181. КЗ-а (обљуба злоупотребом службеног положаја)							

Члан 182. КЗ-а (недозвољене полне радње)			1	3	1		5
Члан 182а КЗ-а (полно узнемиравање)							
Члан 183. КЗ-а (подвођење и омогућавање вршења полног односа)							
Члан 184. КЗ-а (посредовање у вршењу проституције)							
Члан 185. КЗ-а (приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију)							
Члан 185а КЗ-а (навођење детета на присуствовање полним радњама)							
Члан 193. КЗ-а (запуштање и зостављање малолетног лица)		8	2	3	1		14
Члан 194. КЗ-а (насиље у породици)		186	207	185	140	73	791
Члан 195. КЗ (недавање издржавања)					2		2
Члан 196. КЗ-а (кршење породичних обавеза)							
Члан 197. КЗ-а (родоскрвнуће)							
Члан 388. КЗ-а (трговина људима)		2			1		3
КРИВИЧНА ДЕЛА У ОКВИРУ ПОРОДИЦЕ И ПАРТНЕРСКИХ ОДНОСА		209	221	200	153	80	863
ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА ПАНЧЕВО							
		2018.	2019.	2020.	2021.	I–VIII 2022.	Укупно
Члан 113. КЗ-а (убиство)	Свршено дело		5				5
	Дело у покушају	3	1	2			6
Члан 114. КЗ-а (тешко убиство)	Свршено дело	1		1	1		3
	Дело у покушају						

Члан 121. КЗ-а (тешка тел. повреда)		6	4	1	2		13
Члан 138а КЗ-а (прогањање)		5	3	15	7	1	31
Члан 178. КЗ-а (силовање)	Свршено дело	1	1	3	4		9
	Дело у покушају	1			1		2
Члан 179. КЗ-а (обљуба над немоћним лицем)							
Члан 180. КЗ-а (обљуба над дететом)		2		2	3		7
Члан 181. КЗ-а (обљуба злоупотребом службеног положаја)			1	1			2
Члан 182. КЗ-а (недозвољене полне радње)		2	4	1	1		8
Члан 182а КЗ-а (полно узнемиравање)		1	4				5
Члан 183. КЗ-а (подвођење и омогућавање вршења полног односа)							
Члан 184. КЗ-а (посредовање у вршењу проституције)							
Члан 185. КЗ-а (приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију)		1	1	2	2	1	7
Члан 185а КЗ-а (навођење детета на присуствовање полним радњама)							
Члан 193. КЗ-а (запуштање и злостављање малолетног лица)			1				1
Члан 194. КЗ-а (насиље у породици)		264	301	318	225	133	1.241
Члан 195. КЗ-а (недавање издржавања)				1	1		2
Члан 196. КЗ-а (кршење породичних обавеза)							
Члан 197. КЗ-а (родоскрвнуће)							
Члан 388. КЗ-а (трговина људима)		3		1			4

КРИВИЧНА ДЕЛА У ОКВИРУ ПОРОДИЦЕ И ПАРТНЕРСКИХ ОДНОСА		214	325	204	216	190	1.149
ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА СРЕМСКА МИТРОВИЦА							
		2018.	2019.	2020.	2021.	I–VIII 2022.	Укупно
Члан 113. КЗ-а (убиство)	Свршено дело		5				5
	Дело у покушају	3	1	2			6
Члан 114. КЗ-а (тешко убиство)	Свршено дело	1		1	1		3
	Дело у покушају						
Члан 121. КЗ-а (тешка тел. повреда)		6	4	1	2		13
Члан 138а КЗ-а (прогањање)		5	3	15	7	1	31
Члан 178. КЗ-а (силовање)	Свршено дело	1	1	3	4		9
	Дело у покушају	1			1		2
Члан 179. КЗ-а (обљуба над немоћним лицем)		2		2	3		7
Члан 180. КЗ-а (обљуба над дететом)							
Члан 181. КЗ-а (обљуба злоупотребом службеног положаја)			1	1			2
Члан 182. КЗ-а (недозвољене полне радње)		2	4	1	1		8
Члан 182а КЗ (полно узнемиравање)		1	4				5
Члан 183. КЗ-а (подвођење и омогућавање вршења полног односа)							
Члан 184. КЗ-а (посредовање у вршењу проституције)							
Члан 185. КЗ-а (приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и		1	1	2	2	1	7

искоришћавање малолетног лица за порнографију)							
Члан 185а КЗ-а (навођење детета на присуствовање полним радњама)							
Члан 193. КЗ-а (запуштање и злостављање малолетног лица)			1				1
Члан 194. КЗ-а (насиље у породици)		264	301	318	225	133	1.241
Члан 195. КЗ-а (недавање издржавања)				1	1		2
Члан 196. КЗ-а (кршење породичних обавеза)							
Члан 197. КЗ-а (родоскрвнуће)							
Члан 388. КЗ-а (трговина људима)		3		1			4
КРИВИЧНА ДЕЛА У ОКВИРУ ПОРОДИЦЕ И ПАРТНЕРСКИХ ОДНОСА		290	326	348	247	135	1.346
АП ВОЈВОДИНА							
		2018.	2019.	2020.	2021.	I–VIII 2022.	Укупно
Члан 113. КЗ-а (убиство)	Свршено дело	3	9	4	4	2	22
	Дело у покушају	10	13	7	4	2	36
Члан 114. КЗ-а (тешко убиство)	Свршено дело	1	4	2	4	3	14
	Дело у покушају		1	1	1		3
Члан 121. КЗ-а (тешка тел. повреда)		41	14	17	19	12	103
Члан 138а КЗ-а (прогањање)		60	68	57	50	25	260
Члан 178. КЗ-а (силовање)	Свршено дело	8	11	7	9	3	38
	Дело у покушају	2	1		3	2	8
Члан 179. КЗ-а (обљуба над немоћним лицем)			1	1		3	5
Члан 180. КЗ (обљуба над дететом)		13	8	3	13	8	45

Члан 181. КЗ-а (обљуба злоупотребом службеног положаја)			1	2	3	2	8
Члан 182. КЗ-а (недозвољене полне радње)		5	8	13	12	5	43
Члан 182а КЗ-а (полно узнемиравање)		9	10	4	13	6	42
Члан 183. КЗ-а (подвођење и омогућавање вршења полног односа)							
Члан 184. КЗ-а (посредовање у вршењу проституције)			1	1			2
Члан 185. КЗ-а (приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију)		2	1	5	2	2	12
Члан 185а КЗ-а (навођење детета на присуствовање полним радњама)							
Члан 193. КЗ-а (запуштање и злостављање малолетног лица)		16	13	20	17	6	72
Члан 194. КЗ-а (насиље у породици)		1.790	2.164	2.160	1.829	1.152	9.095
Члан 195. КЗ-а (недавање издржавања)		10	13	14	13	4	54
Члан 196. КЗ-а (кршење породичних обавеза)						1	1
Члан 197. КЗ-а (родоскрвнуће)				1	1		2
Члан 388. КЗ-а (трговина људима)		5	4	5	2	2	18
КРИВИЧНА ДЕЛА У ОКВИРУ ПОРОДИЦЕ И ПАРТНЕРСКИХ ОДНОСА		1.975	2.345	2.324	1.999	1.240	9.883

Извор: Службена евиденција МУП-а³⁹⁶

У периоду од 2018. до августа 2022. године на територији АПВ поднето је укупно 9.684 кривичних пријава за кривична дела у оквиру породице и партнерских односа.³⁹⁷ Највећи је број кривичних пријава за кривично дело насиље у породици и то 8.929, док је најмање за кривично

³⁹⁶ Подаци достављени за потребе израде Програма.

³⁹⁷ Статистика Министарства унутрашњих послова достављена радној групи у оквиру процеса израде овог програма.

дело кршење породичних обавеза, родоскрвнуће и посредовање у вршењу проституције. Ова статистика, према наводима надлежног министарства, обухвата сва кривична дела за која су евидентирани брачни/ванбрачни однос или сродство између учиниоца и оштећеног лица.

Табела 11: Број кривичних пријава за кривично дело насиља у породици и остала дела у оквиру породице и партнерских односа, по полицијској управи и укупно на територији АПВ.

Подручна полицијска управа	година	Укупни број КП	Кривичне пријаве за кривично дело насиље у породици	Остало
НОВИ САД	2018.	575	513	62
	2019.	649	598	51
	2020.	817	762	55
	2021.	730	674	56
	I–VIII 2022.	439	408	31
	УКУПНО	3.210	2.955	255
СОМБОР	2018.	227	207	20
	2019.	224	217	7
	2020.	209	198	11
	2021.	180	176	4
	I–VIII 2022.	117	114	3
	УКУПНО	957	912	45
СУБОТИЦА	2018.	95	83	12
	2019.	147	129	18
	2020.	114	101	13
	2021.	96	81	15
	I–VIII 2022.	53	48	5
	УКУПНО	505	442	63
ЗРЕЊАНИН	2018.	346	336	10
	2019.	426	394	32
	2020.	388	369	19
	2021.	340	307	33
	I–VIII 2022.	206	192	14
	УКУПНО	1.706	1.598	108

КИКИНДА	2018.	206	184	22
	2019.	213	199	14
	2020.	192	177	15
	2021.	149	136	13
	I–VIII 2022.	80	73	7
	УКУПНО	840	769	71
ПАНЧЕВО	2018.	209	182	27
	2019.	323	297	26
	2020.	199	183	16
	2021.	213	191	22
	I–VIII 2022.	183	163	20
	УКУПНО	1.127	1.016	111
СРЕМСКА МИТРОВИЦА	2018.	288	262	26
	2019.	325	300	25
	2020.	346	317	29
	2021.	245	225	20
	I–VIII 2022.	135	133	2
	УКУПНО	1.339	1.237	102
АПВ – укупни	2018.	1.946	1.767	179
	2019.	2.307	2.134	173
	2020.	2.265	2.107	158
	2021.	1.953	1.790	163
	I–VIII 2022.	1.213	1.131	82
	УКУПНО	9.684	8.929	755

Мера задржавања је у истом периоду изречена 3.709 пута, док је хапшење спроведено у 554 случаја. Такође, и у случају ових мера, највише мера изречено је за кривично дело насиље у породици и то 92,8%.

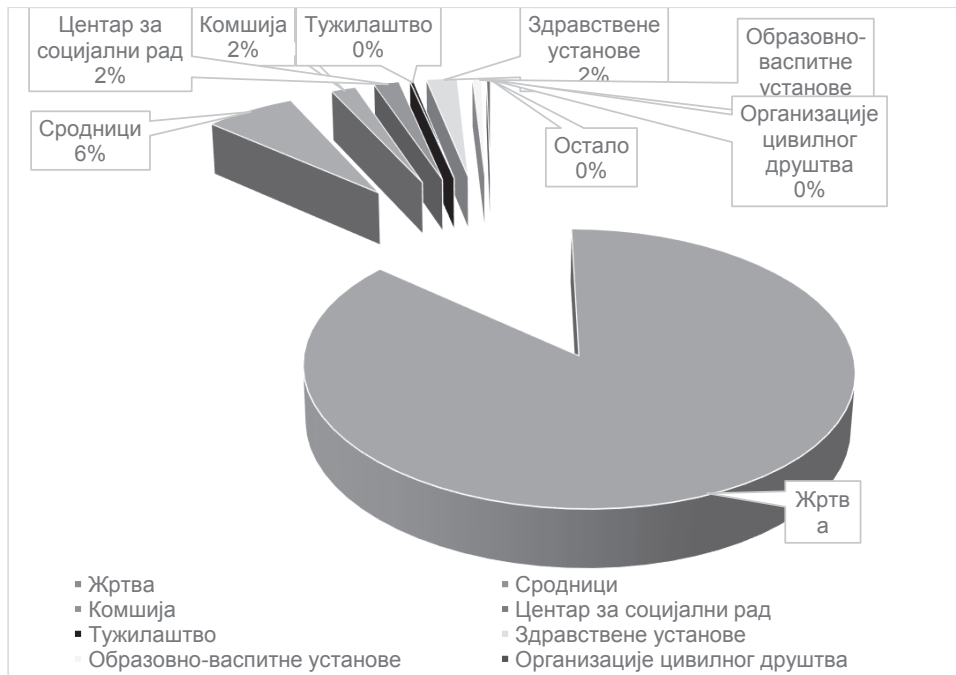
Када је у питању поступање у складу са Законом о спречавању насиља у породици, изречено је укупно 43.118 хитних мера, од којих је продужено 29.349. Прекршено је 1.889 мера. У сличном проценту крше се обе мере и то од укупно продужених шест до седам процената мера се прекрши, односно мало више од 4% укупног броја изречених мера. Углавном се изриче мера привремене забране контактирања са жртвом и прилажења, које чине 67,3% од укупног броја изречених мера.

Табела 12: Број хитних мера по мерама и годинама

		Врста мере					
		Привремено удаљење учиниоца из стана			Привремена забрана учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој		
		Број изречених мера	Продужена мера	Прекршена мера	Број изречених мера	Продужена мера	Прекршена мера
АПВ – укупно	2018.	2.519	1.592	157	5.138	3.354	281
	2019.	3.183	2.062	159	6.307	4.261	301
	2020.	3.222	2.053	124	6.517	4.550	251
	2021.	3.076	2.065	131	6.554	4.848	266
	I–VIII 2022.	2.119	1.375	72	4.483	3.189	147
	УКУПНО	14.119	9.147	643	28.999	20.202	1.246

Када је реч о кривичним пријавама за насиље у породици, највећи број ових пријава подносе саме жртве. Према подацима које је прикупио Покрајински омбудсман, у 2019. години 87% кривичних пријава поднеле су саме жртве (Графикон 1).

Графикон 1: Подносиоци пријава за кривично дело насиља у породици

Извор: Извештај Покрајинског омбудсмана³⁹⁸

³⁹⁸ Подаци Покрајинског омбудсмана достављени за потребе израде Програма.

Поводом пријављених кривичних дела извршених према интимним партнерима и члановима породице, полиција релативно често примењује законска овлашћења – задржавање и полицијско хапшење. Задржано је укупно 341 лице, а 33 лица полиција је ухапсила. Број ухапшених лица био је највећи током 2020. године (157). Највише мера задржавања и полицијских хапшења изречено је према учиниоцима кривичног дела насиља у породици (укупно 325 мера задржавања и 29 полицијских хапшења). Број ових мера био је највећи у 2020. години, а најмањи у 2018. години (Табела 13).

Табела 13: Број изречених мера задржавања и полицијског хапшења

Број изречених мера према учиниоцима за кривична дела извршена у оквиру породице и партнерских односа евидентираних у Полицијској управи Нови Сад у периоду од 01.06.2017. до 31.12.2021. године								
Број учинилаца с мером за сродство		ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА У НОВОМ САДУ						
		2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	УКУПНО	
Број учинилаца којима је изречена мера	задржавање		15	53	157	116	341	
	полицијско хапшење		1	19	10	3	33	
Члан 113. КЗ-а (убиство)	свршено дело	задржавање		1	1		2	
		полицијско хапшење				1	1	
	дело у покушају	задржавање					1	1
		полицијско хапшење			1			1
Члан 114. КЗ-а (тешко убиство)	свршено дело	задржавање				1	1	
Члан 121. КЗ-а (тешка телесна повреда)		задржавање				1	1	
Члан 138а КЗ-а (прогањање)	задржавање			1	1	1	3	
	полицијско хапшење			1			1	
Члан 178. КЗ-а (силовање)	Свршено дело	задржавање			2		1	3
		полицијско хапшење			1			1
Члан 180. КЗ-а (обљуба над дететом)		задржавање			1		1	
Члан 181. КЗ-а (обљуба злоупотребом положаја)		задржавање				1	1	2
Члан 182. КЗ-а (недозвољене полне радње)		задржавање				1		1

Члан 182а КЗ-а (полно узнемиравање)	задржавање				1		1
	полицејско хапшење			1			1
Члан 185. КЗ-а (приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију)	задржавање				2		2
Члан 193. КЗ-а (запуштање и злостављање малолетног лица)	задржавање				1		1
Члан 194. КЗ-а (насиље у породици)	задржавање	14	49	150	112		325
	полицејско хапшење		1	16	9	3	29

Извор: Службена евиденција ПУ Нови Сад³⁹⁹

5.18. Породичноправне мере заштите

Породичним законом (ПЗ)⁴⁰⁰ прописано је да суд против члана породице који врши насиље може одредити једну или више мера заштите од насиља у породици: издавање налога за исељење из породичног стана или куће, без обзира на право својине односно закупа непокретности; издавање налога за усељење у породични стан или кућу, без обзира на право својине односно закупа непокретности; забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености; забрана приступа у простор око места становања или места рада члана породице; забрана даљег узнемиравања члана породице. Мере заштите могу трајати најдуже годину дана, али могу бити продужаване све док постоје разлози за њихово изрицање (члан 198. ПЗ-а).

У пракси основних судова с подручја АПВ, примећује се тенденција повећања броја поступака за одређивање мера заштите након доношења ЗСНП-а. У скоро свим основним судовима највећи број поступака покренут је 2018. и 2019. године. Међутим, током пандемије *COVID-19* стигло је мање пријава, што је донекле последица непостојања алтернативних начина подношења пријава у време ванредног стања.

У око 97% случајева, тужбе се подносе против лица мушког пола, што потврђује родну заснованост насиља у породици. Напосредно после доношења ЗСНП-а, повећан је број тужби за одређивање мера заштите које подносе јавни тужиоци. Према подацима које је прикупио Покрајински омбудсман, у првој половини 2017. године, док ЗСНП није почео да се примењује, 60% укупног броја тужби поднеле су жртве насиља, а јавни тужиоци 23% тужби. Од почетка примене ЗСНП-а, евидентирано је 32% тужби које су поднеле жртве и 51% тужби које су поднели тужиоци. Међутим, већ наредне године тужбе јавних тужилаца чиниле су само 29% од укупног броја тужби. Релативно је мали број тужби које подноси орган старатељства. Током 2019. године, поменути орган поднео је 145 поступака за одређивање породичноправних мера заштите од насиља.

³⁹⁹ Подаци ПУ Нови Сад достављени за потребе израде Програма.

⁴⁰⁰ „Службени гласник РС”, бр. 18/05, 72/11 – др. закон и 6/15.

Табела 14: Подаци о покренутих поступцима и њиховом исходу пред основним судовима с подручја АПВ

Суд	Година	Покренути поступци	Усвојен захтев	Одбијен захтев	Решено на други начин
Основни суд у Бачкој Паланци	2015.	2	2	0	0
	2016.	2	1	1	0
	2017.	20	14	0	6
	2018.	33	29	1	3
	2019.	32	27	0	5
	2020.	15	11	2	2
	2021.	3	1	0	2
Укупно		107	85	4	19
Основни суд у Бечеју	2015.	5	5	0	0
	2016.	9	9	0	0
	2017.	7	7	0	0
	2018.	7	7	0	0
	2019.	12	10	1	1
	2020.	17	13	0	4
	2021.	19	20	0	0
Укупно		76	71	1	5
Основни суд у Врбасу	2015.	0	0	0	0
	2016.	0	0	0	0
	2017.	53	43	2	8
	2018.	117	97	5	15
	2019.	129	114	3	12
	2020.	66	52	2	12
	2021.	94	77	3	14
Укупно		459	383	15	61
Основни суд у Зрењанину	2015.	53	49	3	1
	2016.	94	65	2	7
	2017.	70	59	0	11
	2018.	63	37	4	22
	2019.	92	69	5	16
	2020.	61	53	1	7

	2021.	65	58	1	6
Укупно		498	390	16	92
Основни суд у Кикинди	2015.	51	31	3	17
	2016.	73	51	5	17
	2017.	99	56	5	38
	2018.	66	36	5	25
	2019.	50	32	2	16
	2020.	31	22	0	9
	2021.	31	19	3	9
Укупно		401	247	23	111
Основни суд у Руми	2015.	14	3	1	10
	2016.	9	3	2	4
	2017.	8	7	1	0
	2018.	6	2	2	2
	2019.	8	5	2	1
	2020.	5	2	2	1
	2021.	5	0	0	5
Укупно		55	22	10	33
Основни суд у Новом Саду	2015.	22	10	2	0
	2016.	17	8	0	9
	2017.	16	6	1	9
	2018.	30	17	3	10
	2019.	26	12	1	13
	2020.	33	16	0	17
	2021.	3	6	3	
Укупно		147	75	10	62
Основни суд у Сенти	2015.	24	9	1	14
	2016.	18	8	2	8
	2017.	24	16	1	7
	2018.	18	10	1	7
	2019.	10	7	2	7
	2020.	5	4	0	1
	2021.	10	5	0	5
Укупно		109	59	7	43

Основни суд у Сомбору	2015.	0	0	0	0
	2016.	0	0	0	0
	2017.	0	0	0	0
	2018.	23	1	0	22
	2019.	17	6	1	10
	2020.	15	4	0	11
	2021.	15	5	1	9
Укупно		70	16	1	53
Основни суд у Сремској Митровици	2015.	19	9	1	
	2016.	18	9	0	
	2017.	23	7	3	
	2018.	50	31	1	
	2019.	18	15	1	
	2020.	26	23	2	
	2021.	16	10	1	
Укупно		170	104	9	60
Основни суд у Старој Пазови	2015.	39	21	6	
	2016.	49	14	6	
	2017.	34	19	15	
	2018.	88	50	8	
	2019.	45	25	11	
	2020.	28	27	1	
	2021.	32	29	2	
Укупно		315	185	40	90
Основни суд у Суботици	2015.	30	15	1	24
	2016.	20	14	1	5
	2017.	17	11	1	5
	2018.	22	14	2	6
	2019.	32	20	1	11
	2020.	35	25	3	7
	2021.	26	18	2	6
Укупно		182	117	11	64

Основни суд у Шиду	2015.	2	1	0	1
	2016.	2	2	0	0
	2017.	3	3	0	0
	2018.	4	4	0	0
	2019.	0	0	0	0
	2020.	2	2	0	0
	2021.	4	2	0	2
Укупно		17	14	0	3
УКУПНО		2.606	1.768	147	696

Збирно посматрано, у периоду 2015–2021. године пред основним судовима на територији АПВ покренуто је укупно 2814 поступка за одређивање породичноправних мера заштите. У већини предмета захтеви су усвојени (1907), док су у мањем броју предмета (151) захтеви одбијени: скоро 13 пута је више предмета у којима су захтеви усвојени у поређењу с оним предметима у којима су захтеви одбијени. Иако – из аспекта делотворности заштите од насиља – охрабрује чињеница да број предмета у којима су захтеви усвојени далеко надмашује број предмета у којима су захтеви одбијени, овако велики број усвојених захтева сведочи о броју жртава насиља које су имале потребу за овим ургентним видом заштите.

С друге стране, много је парничних предмета у којима није мериторно одлучено о захтеву за одређивање мера (756), што је симптоматично, што сведочи о томе да жртве насиља нису добиле тражену заштиту. Међу овим предметима свакако је највише оних у којима је поступак обустављен због повлачења тужбе. Мада не постоји тачна евиденција о броју повучених тужби, према подацима које је прикупио Покрајински омбудсман, повлачење тужбе је честа појава (око 15% свих тужби бива повучено), што указује на то да су многе жртве одустале од тражења заштите, јер нису имале довољну подршку током трајања поступка.

У пракси још увек не постоји јединствен став о томе ко је надлежан да контролише поштовање породичноправних мера заштите. Иако је ЗСНП-ом унапређен правни оквир за сарадњу институција, размена информација и сарадња институција још увек нису на задовољавајућем нивоу на плану контроле извршења породичноправних мера заштите, на шта – у својим извештајима – указује Покрајински омбудсман.

5.19. Кривичноправна заштита од родно заснованог насиља: правосудна статистика

Различити видови родно заснованог насиља инкриминисани Кривичним закоником, наведени су и у члану 4. ЗСНП-а, као кривична дела у погледу којих се у кривичним поступцима примењују одредбе ЗСНП-а о сарадњи у спречавању насиља у породици (чл. 24–27. ЗСНП-а).⁴⁰¹

⁴⁰¹ У питању су следећа кривична дела: 1) прогањање (члан 138а КЗ-а); 2) силовање (члан 178. КЗ-а); 3) обљуба над немоћним лицем (члан 179. КЗ-а); 4) обљуба над дететом (члан 180. КЗ-а); 5) обљуба злоупотребом положаја (члан 181. КЗ-а); 6) недозвољене полне радње (члан 182. КЗ-а); 7) полно узнемиравање (члан 182а КЗ-а); 8) подвођење и омогућавање вршења полног односа (члан 183. КЗ-а); 9) посредовање у вршењу проституције (члан 184. КЗ-а); 10) приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетних лица за порнографију (члан 185. КЗ-а); 11) навођење детета на присуствовање полним радњама (члан 185а КЗ-а); 12) запуштање

У периоду 2015–2021. године, за наведена кривична дела поднето је 24.057 кривичних пријава, 8.452 пријава је одбачено, истрага је обустављена у 291 случају, поднета су 11.394 оптужна акта, донето је 112 ослобађајућих пресуда, 291 пресуда којима су оптужбе одбијене, а правноснажно су осуђена 9.674 лица. Посматрано по годинама, најмање пријава поднето је 2015. године (2.835), а највише 2019. године (3.931) – Табела 15.

Табела 15: Кривична дела из члана 4. ЗСНП-а – број пријава и осуђујућих пресуда

Година	Број пријава	Број осуђујућих пресуда
2015.	2.835	1.311
2016.	3.368	1.411
2017.	3.805	1.365
2018.	3.931	1.571
2019.	3.586	1.750
2020.	3.383	1308
2021.	3.149	919
Укупно	2.457	9.674

Извор: Службена евиденција АЈТ у Новом Саду

У периоду 2015–2021. године, највише кривичних пријава за кривична дела родно заснованог насиља утврђена у члану 4. ЗСНП-а, на годишњем нивоу и збирно, поднето је због кривичног дела насиља у породици. Број кривичних пријава за ово дело био је у великом порасту у периоду 2015–2019, да би се током 2020. и 2021. смањео број, на шта је вероватно утицала пандемија *COVID-19*. Међутим, број осуђујућих пресуда далеко је мањи, мада је у периоду 2015–2009. из године у годину био све већи. На основу приказаних статистичких података који се односе на сва остала кривична дела из члана 4. ЗСНУП-а, осим кривичног дела – насиље у породици из члана 194 КЗ-а, не може се утврдити да ли се пријављени учиниоци ових кривичних дела налазе у сродничком односу са жртвама, односно да ли су пријављена кривична дела извршена према члану породице.

Велики је број одбачених кривичних пријава за кривично дело насиља у породици, скоро свака трећа. Тако је у току 2020. године, одбачено 866 од укупно 2.363 кривичних прајава, односно скоро свака трећа пријава. Број ослобађајућих пресуда релативно је мали, као и број одбијених оптужби – највећи број оптужених је правноснажно осуђен (Табела 16).

Табела 16: Процесуирање кривичног дела насиља у породици из члана 194. Кривичног законика

и злостављање малолетног лица (члан 193. КЗ-а); 13) насиље у породици (члан 194. КЗ-а); 14) недавање издржавања (члан 195. КЗ-а); 15) кршење породичних обавеза (члан 196. КЗ-а); 16) родоскврнуће (члан 197. КЗ-а); 17) трговина људима (члан 388. КЗ-а); 18) друга кривична дела, ако је кривично дело последица насиља у породици.

Година	Број к. пријава	Број одбачених к.пријава	Број наредби о спровођењу у истраге	Број обустава истрага	Број оптужених акта	Број ослобађајућих пресуда	Број одбијених оптужби	Број осуђујућих пресуда
2015.	1.916	887	115	35	877	12	18	847
2016.	2.273	892	115	30	1.007	11	27	912
2017.	2.695	830	129	16	1.282	11	22	1.010
2018.	2.703	930	100	22	1.283	17	19	1.128
2019.	2.503	1.024	128	28	1.421	12	21	1.274
2020.	2.363	866	115	17	1.155	8	44	949
2021.	2.077	731	122	25	901	8	56	699
Укупно	14.227	6.160	824	173	7.926	79	207	5.803

Извор: Службена евиденција АЈТ у Новом Саду

Иако нема прецизних података о томе колико у случајевима кривичног дела насиља у породици јавни тужиоци користе овлашћење о одлагању кривичног гоњења из члана 283. Законика о кривичном поступку, према подацима Покрајинског омбудсмана, ово овлашћење поједина јавна тужилаштва (у Сенти, Вршцу, Панчеву, Новом Саду и Суботици) и даље примењују, а након почетка примена ЗСНП нека јавна тужилаштва примењују га још чешће. Несумњиво је да институт одлагања кривичног гоњења у случајевима насиља у породици супротан начелима заштите жртве и политици нулте толеранције на насиље, на шта је у више наврата у својим извештајима указивао Покрајински омбудсман.

Када је реч о казнама, у структури изречених кривичних санкција и даље доминира условна осуда, која је изречена у 70% случајева. У већини случајева изречена је казна затвора од једне до две године. Само један учинилац кажњен је казном затвора дужом од пет година (Табела 17). Изречене казне указују на постојање тенденције благог кажњавања.

Табела 17: Казне за кривично дело насиља у породици

Година	Условна осуда	Казна затвора до једне године	Казна затвора од једне до две године	Казна затвора од три до пет година	Казна затвора од пет до десет година	Казна затвора преко десет година
2015.	616	162	21	10	0	0
2016.	577	175	34	11	1	0
2017.	678	233	58	10	0	0
2018.	678	226	65	11	0	0
2019.	798	227	83	12	0	0
2020.	620	214	71	9	0	0

2021.	365	162	50	3	0	0
Укупно	4.332	1.399	1.619	66	1	0

Извор: Службена евиденција АЈТ у Новом Саду

Према расположивим подацима, у случајевима насиља у породици који су окончани осуђујућом пресудом, већину жртава чиниле су жене, а посматрано према старости, жртве су у 95% случајева биле пунолетне.

Током 2015–2021. године, процесуирано је укупно 53 случаја убиства и 30 случајева тешког убиства. За кривично дело убиства правноснажно је осуђено 40 лица, а за кривично дело тешког убиства – 18 лица. Казнена политика судова релативно је блага за ова најтежа кривична дела. За кривично дело убиства из члана 113. КЗ-а три лица правноснажно су осуђена казном затвора од једне до две године, осам лица осуђено је казном затвора од три године до пет година, а 17 лица казном затвора од пет до десет година, а само три лица казном затвора изнад десет година. За квалификоване облике убиства из члана 114. КЗ-а, два лица осуђена су казном затвора од три године до пет година, четири лица казном затвора од пет до десет година, а 11 лица казном затвора изнад десет година.

Број пријављених и процесуираних случајева сексуалног насиља веома је велики, али је релативно велики и број одбачених пријава и обустављених истрага, што се може видети из Табеле 18, која садржи податке о процесуирању кривичног дела силовања (члан 178. КЗ-а).

Табела 18: Процесуирање кривичног дела силовања

Година	Број к. пријава	Број одбачених к.пријава	Број наредби о спровођењу истраге	Број обустава истрага	Број оптужених акта	Број ослобађајућих пресуда	Број одбијених оптужби	Број осуђујућих пресуда
2015.	12	2	9	3	6	0	0	3
2016.	9	3	6	2	3	1	0	2
2017.	9	4	5	0	4	0	0	2
2018.	6	3	3	2	4	0	0	2
2019.	13	0	13	2	8	0	0	7
2020.	11	2	8	1	7	0	3	
2021.	17	6	10	5	6	0	0	1
Укупно	77	20	54	15	38	1	3	17

Извор: Службена евиденција АЈТ у Новом Саду

Највећи број лица учинилаца кривичног дела силовања осуђен је казном затвора изнад десет година, али је исто толики број лица којима је изречена казна затвора мања од десет година (Табела 19).

Табела 19: Казне за кривично дело силовања

Година	Условна осуда	Казна затвора до 1 године	Казна затвора 1–2 године	Казна затвора 3–5 година	Казна затвора 5–10 година	Казна затвора преко 10 година
2015.	0	0	0	1	1	1
2016.	1	0	0	1	0	0
2017.	0	0	0	1	0	1
2018.	0	0	0	0	0	2
2019.	0	0	0	1	3	3
2020.	0	0	0	0	0	3
2021.	0	0	0	0	1	0
Укупно	1	0	0	4	5	10

Извор: Службена евиденција АЈТ у Новом Саду

Пораст бележи и број процесуираних кривичних дела недозвољене полне радње из члана 182. КЗ-а. У периоду 2015–2021. године, за ово дело поднето је укупно 255 пријава, а правноснажно осуђено 91 лице, и то највише 2018. године, када су поднете 53 кривичне пријаве, а осуђено 19 лица.

Од увођења кривичног дела прогањања у кривичноправни систем (члан 138а КЗ-а), број пријављених и процесуираних дела у сталном је порасту. Док је 2015. године била поднета само једна кривична пријава, у 2018. поднете су 142 кривичне пријаве, а у току 2021. године 132 пријаве. У периоду од 2015. до 2021. године, судови у АПВ највише осуђујућих пресуда донели су 2019. године – 45. (Табела 20).

Табела 20: Процесуирање кривичног дела прогањања

Година	Број к. пријава	Број одбачених к.пријава	Број наредби о спровођењу у истраге	Број обустава истрага	Број оптужених акта	Број ослобађајућих пресуда	Број одбијених оптужби	Број осуђујућих пресуда
2015.	1	1	0	0	0	0	0	0
2016.	0	0	0	0	0	0	0	0
2017.	45	8	0	0	12	0	0	9
2018.	142	32	0	0	40	0	0	26
2019.	124	43	0	0	66	2	0	45
2020.	101	29	0	0	25	0	1	10

2017.	26	2	0	0	13	0	0	9
2018.	40	9	1	0	16	0	1	11
2019.	35	15	0	0	17	0	0	9
2020.	55	15	0	0	24	1	0	15
2021.	74	16	1	0	21	1	1	17
Укупно	230	57	2	0	91	2	2	61

Извор: Службена евиденција АЈТ у Новом Саду

Казнена политика судова у случајевима полног узнемиравања релативно је блага, што потврђује чињеница да је највећем броју учинилаца изречена условна осуда, која представља самосталну кривичну санкцију чија је сврха, према одредбама КЗ-а, да се према учиниоцу лакшег кривичног дела не примени казна кад се може очекивати да ће се упозорењем, уз претњу казне, довољно утицати на учиниоца да више не врши кривична дела. У периоду од 2018. до 2021. године, међу осудама за кривично дело полног узнемиравања, перманентно се повећавао број условних осуда у односу на број безусловних осуда. Док је 2017. године скоро изједначен број условних и безусловних осуда, у 2021. безусловне осуде чине 23,07%, а условне осуде – 76,93% од укупног броја осуда на казну затвора (Табела 23).

Табела 23: Казне за кривично дело полног узнемиравања

Година	Условна осуда	Казна затвора до једне године
2015.	0	0
2016.	0	0
2017.	5	4
2018.	4	1
2019.	6	4
2020.	6	3
2021.	59	12
Укупно	80	24

Извор: Службена евиденција АЈТ у Новом Саду

Недавање издржавања, инкриминисано чл. 195. КЗ-а, једно од веома учесталих кривичних дела, има родну димензију, имајући у виду то што жене чине само 4–5% у укупном броју учинилаца овог дела. У периоду од 2015. до 2021. године, укупно је поднета 4.281 кривична пријава, скоро свака трећа пријава је одбачена (1.443), а правноснажно је осуђено 1.954 лица (Табела 24).

Табела 24: Процесуирање кривичног дела недавање издржавања

Година	Број к. пријава	Број одбачених к. пријава	Број наредби о спровођењу истраге	Број обустава истрага	Број оптужених акта	Број ослобађајућих пресуда	Број одбијајућих пресуда	Број осуђујућих пресуда
2015.	584	231	0	0	297	4	5	282
2016.	732	225	0	0	438	2	7	380
2017.	651	219	0	0	366	2	7	269
2018.	608	258	9	2	385	2	7	343
2019.	587	198	0	0	292	0	6	253
2020.	555	158	0	0	294	0	5	272
2021.	564	154	0	0	229	0	1	155
Укупно	4.281	1.443	0	0		10	38	1.954

Извор: Службена евиденција АЈТ у Новом Саду

За кривично дело недавања издржавања, за чији је основни облик у чл. 195. КЗ-а прописана новчана казна или казна затвора до три године, изречено је укупно 1.473 условних осуда, док је ефективном казном затвора кажњено само 18 учинилаца (Табела 25). Ови подаци указују на то да судови недовољно сагледавају друштвену опасност овог дела, као и чињеницу да је недавањем издржавања често угрожена егзистенција члана породице.

Табела 25: Казне за кривично дело надавања издржавања

Година	Условна осуда	Казна затвора до једне године	Казна затвора од једне до три године
2015.	235	36	0
2016.	233	64	0
2017.	194	23	0
2018.	278	33	1
2019.	220	20	1
2020.	218	28	0
2021.	95	16	2
Укупно	1.473	220	4

6. ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА И МЕРЕ ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

Општи циљ: Обезбеђена ефикасна превенција и заштита од свих облика родно заснованог насиља према женама и девојчицама и насиља у породици, као и развијен родно одговоран систем услуга подршке жртвама насиља.

Општи циљ програма дефинисан је у складу с циљем који је постављен у Стратегији за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период 2021–2025. године и представља инструмент примене мера којима се остварује нулта толеранција на насиље према женама и насиље у породици у АПВ.

Поред примене одредаба домаћег законодавства, општи циљ доприноси и свеобухватној примени ратификованих међународних уговора, првенствено одредаба које прописују Истанбулска конвенција и *CEDAW* конвенција.

Спровођењем програма, унапредиће се ниво квалитета и делотворности заштите људских права жртава свих облика родно заснованог насиља према женама и насиља у породици на територији АПВ.

Циљеви програма усаглашени су с циљевима и мерама обухваћеним другим националним стратешким и покрајинским програмским документима, првенствено у области унапређивања људских права и заштите жртава насиља. Сагледана је њихова међузависност, те су примена и испуњење постављених циљева и мера повезани са испуњавањем других реформских циљева који су дефинисани важећим документима јавних политика, који се односе на приступање ЕУ и унапређивање људских права у АПВ.

Праћење испуњености општег циља спроводиће се путем праћења и вредновања учинка и ефеката примене плана имплементације програма, као и путем извештавања о постигнутим резултатима.

Пошто у РС, па ни у АПВ, тренутно не постоји развијен јединствени систем праћења услуга подршке жртвама насиља, као ни централна евиденција података о случајевима родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, на основу које би могле да се утврде тачне почетне вредности за АПВ, за основну почетну вредност биће узети подаци о распрострањености родно заснованог насиља према женама и насиља у породици добијени од институција, установа и независних органа у процесу припреме овог документа.⁴⁰²

Укупан број евидентираних пријава кривичних дела у оквиру породице на територији АПВ у 2018. години био је 1.946, 2019. године – 2.307, док је забележен пад броја пријава, када поредимо 2020. и 2021. годину (2.265 – у 2020. и 1953 – у 2021. години), и то у свим полицијским управама на територији АПВ.

У 2019. години, од укупно 14 основних тужилаштава у АПВ, једанаест је доставило податке. Ова тужилаштва евидентирала су 3.255 пријава насиља у породици, а 89% пријава поднела је полиција. Тужилаштва су у око 90% укупног броја хитних мера које је изрекла полиција, поднела

⁴⁰² Подаци нису уједначени, а изостају подаци и информације за поједине године које су обухваћене овим документом, што је последица непостојања уједначеног вођења евиденција, односно јединственог система евидентирања и јединствене базе података о случајевима насиља родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, које би омогућиле бољи увид у сâм проблем насиља и његове размере, као и у праксу институција.

предлог суду да се хитна мера продужи. Међутим, према подацима МУП-а од 2018. године, продужено је око 68% од укупног броја изречених мера.

У кривичном поступку 2019. године евидентирано је 1.507 оптужница (укључујући и оптужне предлоге, исто као 2018. године, када је податке доставило 13 судова) и 1.172 изречене пресуде. Осуђујуће пресуде чине 94% укупног броја пресуда, а условне осуде чине 65% укупног броја казни. Казне затвора чине 31% укупног броја изречених казни. **У грађанском поступку** забележене су 753 тужбе у вези с насиљем у породици (750 у 2017. години). Највећи број тужби поднеле су саме жртве – 57% укупног броја тужби, док су 29% тужби поднели јавни тужиоци, 11% – орган старатељства, а 2% – законски заступници жртве. Поднета је укупно 1.061 тужба за одређивање мера заштите (највећи број тужби за забрану даљег узнемиравања члана породице и забрана приближавања члану на одређеној удаљености), а изречено је 706 мера (највише забрана даљег узнемиравања и забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености).

Податке је доставило 11 од 12 прекршајних судова на територији АПВ. Забележено је 589 захтева за покретање прекршајног поступка због ремећења јавног реда и мира са елементима насиља у породици, а исто толико поступака је и покренуто. Све пријаве поднела је полиција. Од укупно 562 изречене пресуде, осуђујуће чине 95%.

Центри за социјални рад забележили су укупно 7.350 обраћања због насиља у породици (2018. године евидентирано је 5.848 обраћања због насиља у породици; 4.834 – у 2017; 3.338 – у 2016. години). У евиденцијама органа старатељства, 2019. године било је 6.743 жртве насиља у породици (у 2018. години било је укупно 5.604 жртве насиља у породици, а 2017. забележена је 5.021 жртва).

Ефекти примене јавне политике у области насиља према женама мериће се на основу података институција, установа и независних органа с територије АПВ, података РЗС, других јавно доступних података о преваленци родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, те на основу извештаја међународних референтних тела која прате стање у области насиља према женама (*CEDAW*, *ГРЕВИО*), као и на основу испуњености показатеља на нивоу мера и активности, дефинисаних овим програмским документом.

Као извори верификације за постигнуте резултате и ефекте примене мера из овог документа, служиће званичне информације и подаци институција и установа, подаци академске заједнице, подаци из истраживања, као и друге јавно доступне информације и подаци НВО које пружају услуге жртвама насиља.

За постизање општег циља, у тренутку утврђивања стања и проблема у области родно заснованог насиља према женама и насиља у породици у АПВ, као и разлога услед којих се приступило изради овог програмског документа, сагледане су три алтернативне опције које су посматране из угла капацитета покрајинских органа и невладиног сектора за испуњење општег циља.

Разматране опције:

1. STATUS QUO ОПЦИЈА – подразумева да се општи циљ овог програма остварује у мери односно обиму који одговара затеченом стању у погледу примене постојећег законодавног и стратешког оквира заштите и подршке женама жртвама родно заснованог насиља и насиља у породици на територији АПВ, а да се сагледава путем примене законских одредаба и посебних протокола који су усвојени у овој области.

2. ОПЦИЈА 1 – подразумева усвајање измена и допуна постојећих закона и прописа, као и измене и допуне општег и посебних протокола у овој области, што би омогућило унапређивање и усаглашавање низа материјалноправних и процесноправних законских одредаба, чиме би се побољшале заштита и подршка жртвама свих облика родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, на целој територији РС и АПВ. За анализу ове опције, поред наведеног, потребно је имати у виду измене Закона о финансијској подршци породицама са децом, измене Закона о социјалној заштити (новог), Закона о малолетним починиоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица и закона о правима детета (у случају његовог усвајања). Такође, потребно је узети у обзир Стратегију превенције и заштите од дискриминације⁴⁰³ и рад на стратегији развоја социјалне заштите. Све измене и допуне постојећих, те усвајање нових законских и стратешких докумената, морају бити усаглашени с прихваћеним међународним стандардима и прописима у области превенције и заштите од насиља према женама, као и феминистичким принципима рада са женама са искуством родно заснованог насиља. Поред измена закона и прописа на националном нивоу, посебно је важно имати у виду прописе, програме и мере, које су усвојили покрајински органи, а којима се детаљније дефинишу надлежности и обавезе покрајинских институција за поступање у овој области. У оквиру ове опције, морају се сагледати и ниво финансијских средстава опредељених у буџету АПВ за реализацију мера и активности дефинисаних овим програмом и програмским планом, као и износ потенцијалних донаторских средстава. Ова опција обухвата постепено и делимично унапређивање стања и решавање проблема, уз довољно издвојених буџетских средства АПВ, заједничким деловањем одговорних институција и цивилног друштва на остваривању општег циља и посебних циљева овог програма.

3. ОПЦИЈА 2 – Свеобухватно испуњавање општег циља овог стратешког документа огледа се у потпуном испуњавању критеријума из АП за *Поглавља 23 – Правосуђе и основна права и Поглавља 19 – социјална политика и запошљавање*, усклађивање политика са стандардима ЕУ, ратификованим међународним уговорима у одговарајућим областима, као и закључцима и препорукама које је Република Србија добила од релевантних тела: закључци *Извештаја ЕК о напретку Србије (2018–2020)*, закључци Европског комитета за социјална права у вези с применом *Европске социјалне повеље*, закључна запажања *Комитета УН за елиминацију дискриминације жена у вези са Четвртим периодичним извештајем о примени Конвенције УН о елиминацији свих облика дискриминације жена* и препорукама *ГРЕВИО експертске групе о законодавним и другим мерама примене одредби Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици у Србији*.

Осим тога, ова опција обухвата и друге програме, пројекте и уговоре на нивоу АПВ – домаће, као и међународне, којима се усклађују надлежности и обезбеђује примена свих мера у свим областима обухваћеним Сатутом АПВ, уз примену принципа родне равносправности.

Ова опција обухвата шири и координисани обухват у односу на опцију 1, јер изискује и подразумева сарадњу свих покрајинских органа, институција, установа и организација у спречавању, заштити и подршци жртвама родно заснованог насиља према женама и насиља у породици на територији АПВ.

⁴⁰³ „Службени гласник РС”, број 12/2022.

У поређењу опција,⁴⁰⁴ коришћена је мултикритеријумска анализа,⁴⁰⁵ односно следећи критеријуми за њихову оцену:

- а) ефективност – у којој мери се постиже општи циљ;
- б) конзистентност – колико су политике којима се свеобухватно покрива област родно заснованог насиља према женама и насиља у породици конзистентне једна с другом, односно којом опцијом се постиже највиши ниво усаглашености политика на националном и покрајинском нивоу, као и ниво усаглашености с међународним стандардима у овој области;
- ц) трошкови спровођења – колики су трошкови спровођења опције;
- д) одрживост – који су изгледи да ће одабрани модел резултирати одрживим напретком;
- е) степен координације – ефикасност надзора над применом, тј. којом опцијом се обезбеђује најбољи механизам праћења примене овог стратешког документа.

У анализи је коришћен модел према ком се свака опција – имајући у виду предметни критеријум – оцењује у односу на друге опције у распону од 1 до 5 (5 – највиша оцена). Такође, одређено је који критеријуми се сматрају одлучујућим. У том смислу, ефективност, одрживост, степен координације и конзистентност одређени су као најбитнији критеријуми за оцену опције. Пондер је дефинисан у укупном износу од 10, коначно рангирање опција добије се множењем пондера са утврђеном оценом сваке опције.

Критеријуми/опције	Пондер	<i>Status quo</i>	Опција 1	Опција 2
Ефективност	3	x1	x3	x5
Конзистентност	2	x2	x1	x4
Трошкови спровођења	1	x1	x3	x3
Одрживост	2	x1	x4	x5
Степен координације	2	x3	x3	x4
Резултат	10	16	28	44

Закључци анализе опција: само свеобухватним приступом испуњавању међународно прихваћених обавеза у овој области, може се постићи највиши ниво испуњења општег циља, узимајући у обзир конзистентност јавних политика, свеобухватност и одрживост ефеката спровођења, као и ниво координације у реформском деловању и праћењу напретка на територији АПВ.

⁴⁰⁴ Опција – слободно бирање, избор.

⁴⁰⁵ Стратегија регулаторне реформе и унапређивања система управљања јавним политикама за период 2016–2020. године („Службени гласник РС”, број 8/2016).

6.1. Посебни циљеви и мере за њихово остваривање

У наставку је дат преглед посебних циљева и мера за њихово остваривање.

Посебан циљ 1: Унапређена ефикасност деловања свих актера на превенцији, сузбијању и заштити од свих облика родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, у складу с међународним стандардима.

Рад на подизању свести шире јавности и на унапређивању нивоа информисаности и знања свих друштвених актера о узроцима, распрострањености и последицама родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, затим, на смањивању предрасуда према жртвама насиља, као и на унапређивању постојећих механизма заштите од насиља, допринеће остваривању нулте толеранције на насиље према женама и на насиље у породици.

Мере за остваривање посебног циља 1:

Мера 1.1. Подизање свести и осетљивости шире јавности о родно заснованом насиљу према женама и насиљу у породици и промовисање ненасилних образаца понашања.

Опис и ефекти мере: Основни циљ ове информативно-едукативне мере јесте подизање свести грађана/ки о узроцима, обиму и учесталости родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, као и о штетним последицама које ово насиље производи када су у питању жртве, особе које присуствују насиљу, посебно деца, али и када је реч о заједници у целини. Ова информативно-едукативна мера укључује активности усмерене на превазилажење родних стереотипа и предрасуда, те заблуда о родно заснованом насиљу и промоцију ненасилног решавања сукоба у породичном контексту и ширем окружењу, као и сензибилисање и мобилисање грађана/ки за јавну осуду и борбу против свих видова родно заснованог насиља, укључујући и родно засновано насиље у дигиталном простору.

Да би се постигли планирани ефекти мере, неопходно је организовање, подржавање и финансирање кампања, трибина и других јавних скупова усмерених на развијање свести грађана/грађанки и разумевање родно заснованог насиља и насиља у породици као облика кршења људских права и родне дискриминације, као и потребе да се оно пријави и спречи његово даље испољавање.

За спровођење информативно-едукативних кампања потребно је обезбедити иновативни информативно-едукативни материјал (приручници, брошуре, лифлети у штампаном и електронском облику), на мањинским језицима и у прилагођеним форматима. Овај материјал треба широко дистрибуирати и учинити доступним различитим циљним групама, укључујући децу и младе, што подразумева и коришћење друштвених мрежа, дигиталних платформи и других савремених канала комуникације.

У реализацији мере неопходно је остварити пуну сарадњу са женским НВО, релевантним службама, покрајинским јавним медијским сервисом и другим штампаним и електронским медијима на покрајинском и локалном нивоу, како би се обезбедило да сви релевантни актери учествују у активностима на подизању свести, прилагођеним специфичним потребама различитих циљних група.

Институција надлежна за спровођење мере: Покрајински секретаријат социјалну политику, демографију и равноправност полова.

Институције које учествују у спровођењу мере: Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе с верски заједницама; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за спорт и омладину; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; женске НВО и медији.

Показатељ резултата мере 1.1.	Извори верификације мера 1.1.
<p>1.1.1. Број информативно-едукативних кампања, трибина и других јавних скупова, намењених упознавању јавности са узроцима, обимом, учесталашћу и последицама родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, механизмима заштите и доступним услугама, које су организовали покрајински органи и јавне службе, приказани према врсти, темама, територијалном обухвату и изворима финансирања.</p> <p>1.1.2. Број и врста кампања, трибина и других јавних скупова које су креирале и организовале женске НВО, а који су финансијски подржани из покрајинског и локалних буџета.</p> <p>1.1.3. Број и врста информативно-едукативног и промотивног материјала, приказан према ауторима, темама и изворима финансирања.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Извештаји о информативно-едукативним кампањама за подизање свести грађана о узроцима, обиму и учесталости и штетним последицама родно заснованог насиља према женама и насиља у породици и промоцију ненасилног решавања сукоба, које су објавили покрајински органи и службе. - Извештаји с трибина и других јавних скупова. - Информативно-едукативни и промотивни материјал. - Евалуација ефеката кампања, трибина и других јавних скупова и информативно-едукативног и промотивног материјала.

Активности за спровођење мере 1.1.

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
<p>Организовање информативно - едукативних кампања и других јавних скупова о узроцима, обиму, учесталости и последицама родно засновног насиља према женама и насиља у породици, механизмима заштите и доступним услугама.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за спорт и омладину; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; женске НВО и медији</p>	<p>Континуирано</p>		<p>Буџет АПВ</p>

<p>Организовање обука и радионица са циљем унапређивања знања о родној равноправности и спречавању насиља према женама који се финансирају из буџета АПВ.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за спорт и омладину; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; женске НВО и медији</p>	<p>2025</p>		<p>Буџет АПВ</p>
<p>Креирање и дистрибуција информативно-едукативног и промотивног материјала.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе</p>	<p>Континуирано</p>		<p>Буџет АПВ</p>

Мера 1.2. Унапређивање родно одговорног извештавања медија о насиљу према женама и насиљу у породици и правима жртава насиља.

Опис и ефекти мере: Циљ ове информативно-едукативне мере јесте подизање нивоа родне осетљивости медијских садржаја и подстицање проактивног деловања медија на плану сузбијања насиља и промовисања родне равноправности и ненасилног решавања сукоба у приватном и јавном простору. Ефекти ове мере огледају се у успостављању родно одговорног извештавања, заснованог на нултој толеранцији на насиље, уз пуно поштовање приватности жртава насиља. Ова мера ће се реализовати подстицањем и подржавањем покрајинског јавног медијског сервиса и покрајинских и локалних медија да – путем медијских прилога – афирмишу родну равноправности

и културу ненасиља, подрже акције и кампање за подизање свести јавности о родно заснованом насиљу према женама и насиља у породици и пруже информације о доступној заштити и општим и специјализованим услугама подршке.

Да би се постигли ефекти мере, потребно је да надлежни покрајински органи и органи ЈЛС-а с територије АПВ – путем пројектног суфинансирања – пруже адекватну подршку пројектима производње иновативних медијских садржаја усмерених на промовисање родне равноправности и превенцију родно заснованог насиља и насиља у породици, уз континуирано праћење и евалуацију њихових ефеката. Утврђивањем конкурских услова и критеријума, треба осигурати да медијски садржају буду доступни на језицима мањина, особама са инвалидитетом и особама из мигрантске популације, као и да део медијских садржаја буде прилагођен деци и младима. Потребно је креирати и континуирано спроводити специјализоване програме обуке за медијске посленике за родно осетљиво, недискриминаторно, етично извештавање о родно заснованом насиљу према женама и насиљу у породици, укључујући и специфичности насиља према женама из вишеструко дискриминисаних група.

Институција надлежна за спровођење мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

Институције учесници у спровођењу мере: Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Покрајински јавни медијски сервис; ЈЛС; покрајински и локални медији; удружења новинара; НВО.

Показатељ резултата мере 1.2.	Извори верификације мера 1.2.
<p>1.2.1. Број суфинансираних медијских пројеката у домену превенције родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, приказан по врсти медија, темама и изворима суфинансирања.</p> <p>1.2.2. Број медијских прилога који се на родно одговоран и етички начин баве проблемом родно заснованог насиља и насиља у породици, укључујући и насиље према женама из вишеструко дискриминисаних група, приказан по врсти медија, темама и циљним групама.</p> <p>1.2.3 Број креираних програма обуке за медијске раднике о родно одговорном извештавању о родно заснованом насиљу.</p> <p>1.2.4. Број реализованих програма обуке за медијске раднике о родно одговорном извештавању о родно заснованом насиљу према женама и насиља у породици, приказан по врстама медија, темама, територијалном обухвату и изворима финансирања.</p> <p>1.2.5. Број медијских радника који су похађали програме обуке, приказан по врстама медија и територијалном обухвату.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Извештај Координационог тела за родну равноправност Покрајинске владе; - Извештаји покрајинских органа и институција с подацима о медијским пројектима; - Извештај ПС за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама; - Медијски прилози о родно заснованом насиљу према женама и насиља у породици, укључујући и прилоге на језицима мањина и прилагођене особама са инвалидитетом и из мигрантске популације; - Извештаји о реализованим програмима обука; - Евалуација квалитета обука.

Активности за спровођење мере 1.2.

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
<p>Креирање програма и спровођење обука за новинаре/ке, уреднике/це локалних и покрајинског јавног медијског сервиса о темама родне равноправност, сузбијања стереотипа, спречавања насиља према женама и родно одговорном извештавању.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе с верским заједница; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за спорт и омладину; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; женске НВО и медији</p>	<p>2025.</p>		<p>Буџет АПВ</p>
<p>Објављени конкурси за суфинансирање медијских пројеката у домену превенције родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе са верским заједница; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за спорт и омладину; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; женске НВО и медији</p>	<p>2025.</p>		<p>Буџет АПВ</p>

Мера 1.3. Подршка спровођењу делотворних и родно одговорних програма рада са учиниоцима родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.

Опис и ефекти мере: Циљ ове информативно-едукативне мере јесте пружање подршке спровођењу делотворних и родно одговорних програма рада са учиниоцима родно заснованог насиља и насиља у породици. Ти програми треба у пуној мери да обезбеђују сигурност жртава насиља и доприносе спречавању насиља путем промене насилних образаца понашања учинилаца и бољег управљања ризиком од понављања насиља, у складу са стандардима утврђеним Истанбулском конвенцијом. Имајући у виду капацитете институција и организација, посебно поштујући правило да с починиоцем и са жртвом не може радити исти професионалац/ка, потребно је унапредити постојеће ресурсе и осигурати развој нивоа знања. Увођење програма рада са учиниоцима насиља представља једну од мера утврђених националном Стратегијом за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици (2021–2025). Програми треба да се развијају као посебна услуга у оквиру система социјалне заштите, са усвојеним стандардима и спроведеним процесом лиценцирања. Ова мера ће се реализовати креирањем програма рада са учиниоцима насиља и програма обуке професионалаца. У спровођењу ове мере, надлежни органи и женске НВО на територији АПВ пружиће пуну подршку тако што ће њихове експерткиње и њихови експерти учествовати у свим фазама креирања и спровођења ове мере.

Институција надлежна за спровођење мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

Институције учесници у спровођењу мере: Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за здравство; надлежни правосудни органи на територији АПВ; Покрајински секретаријат за спорт и омладину; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; женске НВО.

Показатељ резултата мере 1.3.	Извори верификације мера 1.3.
<p>1.3.1. Број акредитованих програма рада са учиниоцима насиља према женама и насиљу породици, које су развијале и примењивале установе, службе и НВО на територији АПВ, на годишњем нивоу.</p> <p>1.3.2. Број обука за унапређивање знања и капацитета професионалаца/ки за рад са учиниоцима насиља, спроведених на територији АПВ, приказан по територијалном обухвату.</p> <p>1.3.3. Број професионалаца/ки који су завршили обуке за рад са учиниоцима насиља, приказан по профили и територијалном обухвату.</p> <p>1.3.4.Издавање из буџета АПВ за подршку програмима рада са учиниоцима.</p> <p>1.3.5. Процент учинилаца насиља према женама и насиља у породици са подручја АПВ, који су похађали/започели/ завршили цео програм рада са учиниоцима насиља, у односу на укупан број учинилаца, на годишњем нивоу, приказан према врсти насиља.</p> <p>1.3.6. Процент осуђених учинилаца насиља према женама и насиља у породици с подручја АПВ који су похађали/започели/ завршили програм за рад са учиниоцима насиља, у односу на укупни број осуђених учинилаца за ова дела, на годишњем нивоу, приказан према врсти насиља.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Извештаји надлежних институција о акредитованим програмима рада установа и НВО с подручја АПВ са учиниоцима насиља према женама и насиља у породици. - Буџети АПВ и ЈЛС – подаци о финансирању ове услуге. - Програми за обуку професионалаца/ки – унапређивање знања и капацитета за рад са учиниоцима насиља реализовани на подручју АПВ. - Евалуација ефеката примене програма рада са учиниоцима насиља према женама и насиља у породици. - Буџет АПВ.

Активности за спровођење мере 1.3.

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
Развијање и примена програма рада са учиниоцима насиља према женама и насиља у породици.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за здравство; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО и медији	2025.		Буџет АПВ

Креирање и организовање обуке за унапређивање знања и капацитета професионалаца за рад са починиоцима насиља.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за спорт и омладину; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО и медији	2025.		Буџет АПВ
---	--	---	-------	--	-----------

Мера 1.4. Подстицање и обезбеђивање спровођења неформалних облика образовања и програма вршњачке едукације у основним и средњим школама на територији АПВ.

Опис и ефекти мере: Циљ ове информативно-едукативне мере јесте подизање свести и унапређивање информисаности и знања деце и младих о узроцима, распрострањености и последицама родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, стереотипима и предрасудама. Ефекти мере огледају се у промени родних образаца и превазилажењу родних стереотипа од раног узраста и постизању нулте толеранције на насиље према женама и девојчицама. Мера ће се спроводити путем креирања и увођења неформалних образовних програма о родној равноправности, људским правима и родно заснованом насиљу према женама и насиљу у породици у основним и средњим школама у АПВ. Програми ће бити спроведени кроз традиционалне видове неформалног образовања, али и подстицањем вршњачке едукације.

Институција надлежна за спровођење мере: Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице.

Институције учесници у спровођењу мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Покрајински секретаријат за здравство, Покрајински секретаријат за спорт и омладину; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; женске НВО.

Показатељ резултата мере 1.4.	Извори верификације мера 1.4.
1.4.1. Број развијених програма рада са децом основношколског узраста. 1.4.2. Број развијених програма рада са децом средњошколског узраста. 1.4.3. Број обука за унапређивање знања и капацитета деце, спроведених на територији АПВ, приказан по територијалном обухвату. 1.4.4. Број деце који су похађали програме, приказан по полу. 1.4.5. Процент издвајања из буџета за финансирање програма рада са децом.	- Буџети АПВ и ЈЛС – подаци о финансирању ове услуге. - Извештаји покрајинских органа о спровођењу програма рада са децом. - Евалуација ефеката примене програма рада.

Активности за спровођење мере 1.4.

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
Развијање програма рада са децом основношколског и средњошколског узраста о родној равноправност, стереотипима, насиљу према женама и девојчицама.	Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за спорт и омладину; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; женске НВО	2024.		Буџет АПВ
Организовање обуке за основне школе и средње школе.	Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за спорт и омладину; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; женске НВО	2025.		Буџет АПВ

<p>Измене програма неформалног образовања који се финансирају из буџета АПВ с циљем увођења тема о превенцији родно заснованог насиља, родно равноправности, уклањању родних стереотипа и забрани дискриминације на основу пола или рода.</p>	<p>Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>		<p>2025.</p>	<p>Буџет АПВ</p>
---	---	---	--	--------------	------------------

Мера 1.5. Развијен и укључен најмање један програм превенције, који се финансира из буџета за службенике у покрајинској администрацији, а којим се промовише принцип родне равноправности, уклањање родних стереотипа и забрана дискриминације на основу пола или рода.

Опис и ефекти мере: Циљ ове информативно-едукативне мере јесте подизање свести и унапређивање информисаности и знања покрајинских службеника о узроцима, распрострањености и последицама родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, стереотипима и предрасудама. Ефекти мере се огледају у промени родних образаца и превазилажењу родних стереотипа запослених у покрајинској администрацији. Мера ће се спроводити путем креирања и увођења програма обуке о родној равноправности, људским правима и родно заснованом насиљу према женама и насиљу у породици у покрајинским органима.

Институција надлежна за спровођење мере: Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице.

Институције учесници у спровођењу мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Покрајински секретаријат за здравство, Покрајински секретаријат за спорт и омладину; Служба за људске ресурсе у Покрајинској влади; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; женске НВО.

Показатељ резултата мере 1.5.	Извори верификације мера 1.5.
<p>1.5.1. Развијени програми обуке за службанике покрајинских органа којима се промовишу принципи родне равноправности, уклањање родних стереотипа и забрана дискриминације на основу пола или рода и насиља према женама и девојчицама.</p> <p>1.5.2. Број реализованих обука за службенике покрајинских органа, којима се промовишу принципи родне равноправности, уклањање родних стереотипа и забрана дискриминације на основу пола или рода и насиља према женама и девојчицама.</p> <p>1.5.3. Број службеника/службеница који су похађали обуке којима се промовише принцип родне равноправности, уклањање родних стереотипа и забрана дискриминације на основу пола или рода, разврстано по полу и насиља према женама и девојчицама.</p>	<p>- Извештаји покрајинских органа о спровођењу програма обуке.</p> <p>- Евалуација ефеката примене програма обуке.</p>

Активности за спровођење мере 1.5.

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
<p>Развијање програма обуке за покрајинске службеника о родној равноправности, родним стереотипима, забрани дискриминације на основу пола или рода и насиљу према женама и девојчицама.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице ; Покрајински секретаријат за здравство; Служба за људске ресурсе у Покрајинској влади; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; женске НВО</p>	<p>2023.</p>		<p>Буџет АПВ</p>

<p>Организовање обуке за службенике у покрајинским органима о родној равноправности, родним стереотипима, забрани дискриминације на основу пола или рода и насиљу према женама и девојчицама.</p>	<p>Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински секретаријат за здравство; Служба за људске ресурсе у Покрајинској влади; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; женске НВО</p>	<p>2025.</p>		<p>Буџет АПВ</p>
<p>Спровођење евалуације реализованих обука.</p>	<p>Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински секретаријат за здравство; Служба за људске ресурсе у Покрајинској влади; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; женске НВО</p>	<p>2025.</p>		<p>Буџет АПВ</p>

Мера 1.6. Унапређивање прикупљања и објављивања административних података, као и подршка истраживањима, студијама и анализама.

Опис и ефекти мере: За адекватно спречавање насиља према женама и насиља у породици, неопходно је редовно прикупљање упоредивих података из свих доступних и релевантних административних извора у АПВ. Закон о родној равноправности – у члану 65, ст. 16, 17 и 18 – прописује прикупљање следећих података:

- број и проценат пријављених случајева насиља заснованог на полу, односно роду, разврстаних по облику насиља, полу жртве насиља и полу извршиоца насиља и међусобном односу жртве и извршиоца насиља, као и о деци – као директним или индиректним жртвама насиља;

- број и проценат лица која су извршила насиље у породици разврстаних према полу и међусобном односу извршиоца насиља и жртве насиља;

- број и проценат пресуда за насиље према женама и насиље у породици, разврстаних по полу жртве насиља и по полу извршиоца насиља.

Ове податке прикупљају државни органи и институције, који су укључени у систем превенције и заштите од насиља – МУП, судови, јавна тужилаштва, на националним нивоу и Покрајински секретаријати за здравство, за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Покрајински завод за социјалну заштиту, Покрајински омбудсман и други, што значи да се подаци прикупљају по секторима, те у складу с надлежностима на нивоу АПВ.

Иако је ЗСНП-ом прописано успостављање јединствене централне евиденције о случајевима насиља у породици на националном нивоу, коју би требало да води РЈТ, а која би се састојала од евиденција ПУ, основних судова, ОЈТ и ЦСР, као и других релевантних органа, то још није учињено. Подаци о насиљу према женама и насиљу у породици евидентирани на територији АПВ прикупљају се и евидентирају неуједначено, а проблем представља и централизован и ограничен приступ евиденцијама различитих институција и приступ подацима и информацијама на националном нивоу.

Спровођење ове институционално-управљачко-организационе мере ће допринети обезбеђивању систематизованог и структурисаног прикупљања и евидентирања упоредивих и разврстаних податка (нпр. по врсти насиља, врсти односа између жртве и учиниоца, као и другим битним личним својствима жртве и учиниоца – пол, старосно доба, инвалидитет), на територији АПВ.

Спровођење истраживања о родној равноправности и родно заснованом насиљу према женама и насиљу у породици допринеће прикупљању квалитативних података који ће унапредити израду докумената и програма, а тиме и квалитет мера заштите и подршке прилагођених потребама жена које су преживеле било који облик насиља.

У оквиру ове мере, биће спроведена истраживања о ефектима обука професионалаца у образовним, социјалним и здравственим установама и правосудним органима на територији АПВ, како би се испитао њихов утицај на унапређивање праксе органа, установа и служби у превенцији и пружању заштите и подршке жртвама родно заснованог насиља и насиља у породици.

Ефекти ове мере огледају се у унапређивању и усклађивању система прикупљања података о насиљу према женама и насиљу у породици на нивоу АПВ, како би били компатибилни с централним евиденцијама на нивоу државе, као и да би се истовремено омогућили праћење, анализа и креирање политика превенције и спречавања насиља према женама и насиља у породици на нивоу АПВ, заснованих на чињеницама. То ће дугорочно омогућити бољу и ефикаснију превенцију и заштиту од насиља у породици и других облика родно заснованог насиља, као и упоредивост података с другим регионима у РС.

Институција надлежна за спровођење мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

Институције учесници у спровођењу мере: Покрајински завод за социјалну заштиту; Покрајински омбудсман; Завод за равноправност полова; Покрајински секретаријат за здравство; правосудни органи на територији АПВ; полицијске управе на територији АПВ.

Показатељ резултата мера 1.6.	Извори верификације мера 1.6.
<p>1.6.1. Број институција на покрајинском нивоу, које су измениле/успоставиле евиденције и ускладиле је с централном евиденцијом, домаћим законодавством и међународним стандардима (ИК).</p> <p>1.6.2. Број пријављених и процесуираних случајева насиља заснованог на полу, односно роду, разврстаних (по чл.4 ЗСНП-а), по облику насиља, полу жртве насиља и полу извршиоца насиља и међусобном односу жртве и извршиоца насиља за територију АПВ, на годишњем нивоу.</p> <p>1.6.3. Број и проценат лица која су извршила насиље у породици, разврстаних према полу и међусобном односу извршиоца насиља и жртве насиља за територију АПВ, на годишњем нивоу.</p> <p>1.6.4. Број и проценат пресуда за насиље према женама и насиље у породици, разврстаних по полу жртве насиља и по полу извршиоца насиља. За дела извршена на територији АПВ, на годишњем нивоу.</p> <p>1.6.5. Број истраживања о родној равноправности и родно заснованом насиљу, финансиран из буџета АПВ.</p> <p>1.6.6. Број анализа о ефектима обука професионалаца и утицају на унапређивање праксе органа, установа и служби у превенцији и пружању заштите и подршке жртвама родно заснованог насиља и насиља у породици.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Евиденција података о насиљу у породици и другим облицима родно заснованог насиља према женама – МУП, МП, ПЗСЗ. - Подаци РЗС-а. - Извештаји Покрајинског омбудсмана. - Извештаји специјализованих НВО. - Извештај CEDAW комитета и ГРЕВИО групе. - Истраживања о различитим облицима родно заснованог насиља према женама и насиља у породици – преваленца насиља.

Активности за спровођење мере 1.6.

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
Успостављање система/механизма за прикупљање података у складу с домаћим и међународним прописима и надлежностима АПВ.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за здравство; Служба за људске ресурсе у Покрајинској влади; Покрајински омбудсман; ЈЛС; женске НВО	2024.		Буџет АПВ

Континуирано прикупљање и јавно објављивање података о свим облицима насиља према женама, у складу с домаћим и међународним прописима, на полугодишњем и годишњем нивоу.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за здравство; Служба за људске ресурсе у Покрајинској влади; Покрајински омбудсман; ЈЛС; женске НВО	2025.		Буџет АПВ
Спровођење истраживања о различитим облицима родно заснованог насиља према женама и насиља у породици – преваленца насиља.	Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистражи-вачку делатност	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински завод за социјалну заштиту; Завод за равноправност полова	2025.		Буџет АПВ; донаторска средства
Спроведена анализа о ефектима обука професионалаца и утицају на унапређивање праксе органа, установа и служби у превенцији и пружању заштите и подршке жртвама родно заснованог насиља и насиља у породици.	Завод за равноправност полова	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински омбудсман; Служба за људске ресурсе у Покрајинској влади	2025.		Буџет АПВ

Посебан циљ 2: Обезбеђена ефикасна и делотворна заштита жртава и успостављене доступне и одговрајуће опште и специјализоване услуге подршке жртвама насиља.

Ефикасна и делотворна заштита жртава захтева да се унапреди систем заштите од родно заснованог насиља према женама и насиља у породици. Такође, потребно је унапредити опште и специјализоване услуге подршке жртвама насиља и ускладити их са стандардима Истанбулске конвенције, као и стандардима других ратификованих међународних уговора и домаћих прописа.

Мера 2.1. Обезбеђивање ефикасног и делотворног институционалног одговора на родно засновано насиље према женама и насиље у породици у АПВ, унапређивањем мултисекторске сарадње и интегрисани приступ.

Опис и ефекти мере: Циљ мере јесте обезбеђивање ефикасне и делотворне заштите жртава родно заснованог насиља према женама и насиља у породици у АПВ. Спровођење постојећих политика и мера, у оквиру свеобухватног и координисаног одговора надлежних институција у борби против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици у АПВ, није довољно ефикасно и делотворно. Институционални поступци, стандарди и процедуре у АПВ још не обезбеђују задовољавајући ниво безбедности жена и њихове деце, а постојеће услуге помоћи и подршке не пружају адекватан одговор на њихове сложене животне ситуације и вишедимензионалне потребе, посебно када су у питању потребе жена из вишеструко дискриминисаних друштвених група.

ЗСНП-ом прописана је дужност државних органа и установа надлежних за примену овог закона (полиција, јавна тужилаштва, судови опште надлежности, прекршајни судови и центри за социјални рад) да брзо, делотворно и координисано спречавају родно засновано насиље према женама и насиље у породици и вршење кривичних дела одређених овим законом (укључујући и трговину људима из члана 388 КЗ-а) и да пруже жртви заштиту, правну помоћ и психосоцијалну и другу подршку ради њеног опоравка, оснаживања и осамостаљивања. У те сврхе, Група за координацију и сарадњу за сваку жртву израђује индивидуални план заштите и подршке. Осим ОЈТ-а, полиције и ЦСР-а, чији су представници обавезни чланови, у раду ГКС-а могу, по потреби, да присуствују представници образовних, васпитних и здравствених установа, националне службе за запошљавање, представници других правних лица и удружења и појединци који пружају заштиту и подршку жртвама. Нажалост, рад ГКС-а у АПВ није уједначен, а пракса показује да заштиту и подршку планирају само представници ОЈТ-а, полиције и ЦСР-а, што умногоме утиче на бригу за безбедност жртве која мора бити у средишту поступања надлежних институција у свим случајевима насиља, обухваћених Истанбулском конвенцијом, која у члану 51. прописује обавезу да се делотворно процени и осмисли план за управљање безбедносним ризицима с којима се жртва суочава, а у складу са стандардизованим процедурама.

Мера ће бити примењена подстицањем делотворне сарадње свих надлежних институција, засноване на интегрисаном приступу и разумевању родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, те усмерене на заштиту људских права и безбедност жртава, посебно жртава из вишеструко дискриминисаних група. Такође, мера треба да подстекне коришћење метода конференције случаја с циљем свеобухватног деловања, пре свега, институција у локалној заједници ради унапређивања заштите и подршке жртава родно заснованог насиља и насиља у породици.

Применом мере подстиче се мултисекторска сарадња између надлежних органа, установа и НВО ради правовременог и свеобухватног одговора на насиље.

У оквиру ове мере, биће припремљени информативно-едукативни материјали намењени институцијама и грађанству о корацима у поступању и надлежностима институција у оквиру мултисекторске сарадње. Покренуће се и подстицати прикупљање података и информација о координисаном одговору на насиље (о раду ГКС-а у АПВ и одржаним конференцијама случаја), као и истраживања о степену задовољства жртава и оштећених лица поступањем институција у случајевима родно заснованог насиља према женама и насиља у породици у АПВ. Такође, у оквиру

мере биће покренуте активности које треба да допринесу превенцији и превладавању стреса запослених у установама, органима и организацијама које учествују у решавању случајева родно заснованог и насиља према женама и насиља у породици.

Ефекти ове мере огледају се у праћењу примене закона и протокола који ће довести до јединственог и уједначеног поступања надлежних институција, а самим тим до свеобухватне контроле и већег степена заштите жртава насиља у АПВ.

Институција надлежна за спровођење мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

Институције учесници у спровођењу мере: ПУ на територији АПВ / Министарство унутрашњих послова, правосудни органи / тужилаштва и судови с територије АПВ; центри за социјални рад с територије АПВ; Покрајински завод за социјалну заштиту; Покрајински омбудсман; ЈЛС; НВО; Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за спорт и омладину; Завод за равноправност полова.

Показатељ резултата мере 2.1.	Извори верификације мера 2.1.
<p>2.1.1. Број одржаних састанака ГКС-а на територији АПВ, разврстано према ОЈТ-у за све облике насиља, на годишњем нивоу у АПВ.</p> <p>2.1.2. Број одржаних конфереција случајева на територији АПВ.</p> <p>2.1.3. Број случајева у којима је обављена свеобухватна процена потреба, околности и безбедносних ризика, укључујући и ризик од секундарне виктимизације, у односу на укупни број пријављених случајева, за све облике насиља, на годишњем нивоу у АПВ.</p> <p>2.1.4. Број спроведених процена ризика од смртог исхода, озбиљности ситуације и ризика од поновљања насиља с циљем управљања ризиком, разврстано у односу на све облике насиља, у односу на укупни број пријављених случајева ових дела, на годишњем нивоу у АПВ.</p> <p>2.1.5. Процент изречених мера (изречене у складу ЗСНП-ом, ПЗ-ом, ЗП-ом, ЗКП-ом, КЗ-ом) у односу на укупан број тражених одговарајућих мера, разврстано према свим облицима насиља на годишњем нивоу у АПВ.</p> <p>2.1.6. Процент прекршених изречених мера (изречене у складу ЗСНП-ом, ПЗ-ом, ЗП-ом, ЗКП-ом, КЗ-ом) у односу на укупан број изречених мера, разврстано према свим облицима насиља на годишњем нивоу у АПВ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Усвојене смернице и пословник о раду ГКС-а, у складу са ЗСНП-ом. - Извештаји о раду ГКС-а. - Извештаји надлежних институција о спроведеним проценама ризика од смртности, озбиљности ситуације и ризика од понављања насиља, укључујући и ризик од секундарне виктимизације, разврстано у односу на све облике насиља и на укупан број пријављених случајева насиља на годишњем нивоу. - Евиденције надлежних институција о траженим, изреченим, прекршеним мерама и изреченим санкцијама за кршење мера, разврстано према свим облицима насиља, на годишњем нивоу (изречене у складу ЗСНП-ом, ПЗ-ом, ЗП-ом, ЗКП-ом, КЗ-ом). - Правосудна статистика, статистика МУП, Републички завод за статистику.

<p>2.1.7. Процент изречених санкција за кршење мера у односу на укупан број пријава кршења мера (изречених у складу ЗСНП-ом, ПЗ-ом, ЗП-ом, ЗКП-ом, КЗ-ом), разврстано према свим облицима насиља, на годишњем нивоу у АПВ.</p> <p>2.1.8. Број професионалаца који су прошли програме превладавања професионалног стреса, као последице рада на решавању случајева родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.</p>	
---	--

Активности за спровођење мере 2.1.

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
Прикупљање, анализа и објављивање података о координисаном одговору на насиље према женама и о раду ГКС-а на територији АПВ.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински завод за социјалну заштиту; ЈЛС; стручњаци/киње; специјализоване женске НВО	континуирано		Буџет АПВ
Израда водича за спровођење методологије конференције случаја у случајевима родно заснованог насиља и насиља у породици.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински завод за социјалну заштиту; стручњаци/киње; специјализоване женске НВО	2024.		Буџет АПВ; донаторска средства
Промовисање конференције случаја, као методологије решавања појединачних случајева родно заснованог и насиља у породици.	Покрајински завод за социјалну заштиту	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; стручњаци/киње; специјализоване женске НВО	континуирано		Буџет АПВ; донаторска средства

<p>Анализа искустава и примери добре праксе у примени методологије конференције случаја.</p>	<p>Покрајински завод за социјалну заштиту</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; стручњаци/киње; специјализоване НВО</p>	<p>2025.</p>		<p>Буџет АПВ; донаторска средства</p>
<p>Креирање и акредитација обуке за запослене у ЦСР о процени ризика у случајевма родно заснованог насиља и насиља у породици.</p>	<p>Покрајински завод за социјалну заштиту</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну заштиту, демографију и равноправност полова; стручњаци/стручњацикиње; специјализоване НВО</p>	<p>2024.</p>		<p>Буџет АПВ; донаторска средства</p>
<p>Спровођење обуке за запослене у ЦСР о процени ризика у случајевма родно заснованог насиља и насиља у породици.</p>	<p>Покрајински завод за социјалну заштиту</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну заштиту, демографију и равноправност полова; стручњаци/стручњацикиње; специјализоване НВО</p>	<p>2025.</p>		<p>Буџет АПВ; донаторска средства</p>
<p>Подржавање организовања активности усмерених на побољшање услова рада и увођење мера за превенцију и превладавање професионалног стреса запослених у установама и организацијама, које су ангажоване на решавању случајева родно заснованог насиља и насиља у породици.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински завод за социјалну заштиту; стручњаци/стручњацикиње; специјализоване женске НВО</p>	<p>континуирано</p>		<p>Буџет АПВ; донаторска средства</p>

<p>Организовање редовних састанака свих институција надлежних за поступање у случајевима родно заснованог и насиља у породици и специјализованих женских НВО, ради подстицања мултисекторске сарадње, размене искуства и добре праксе.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински омбудсман (координатор Мреже „Живот без насиља“); Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за спорт и омладину; Покрајински завод за социјалну заштиту; Завод за равноправност полова; стручњаци/ стручњакиње; специјализоване женске НВО</p>	<p>Континуирано</p>		<p>Буџет АПВ</p>
<p>Израда едукативно-информативно-промотивног материјала, намењеног институцијама и грађанству о корацима у поступању и надлежностима институција у оквиру мултисекторске сарадње.</p>	<p>Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински завод за социјалну заштиту; правосудни органи; ЈЛС; стручњаци/ стручњакиње; специјализоване женске НВО</p>	<p>2023.</p>		<p>Буџет АПВ; донаторска средства</p>

Мера 2.2. Информисање жртава насиља.

Опис и ефекти мере: Изузетно је важно да се жртве родно заснованог насиља према женама и насиља у породици информису о својим правима у области заштите од насиља, као и о доступним услугама подршке. Информације о услугама подршке и законским мерама, које су доступне жртвама насиља у породици и других видова насиља према женама, морају бити доступне свим женама, посебно женама из вишеструко дискриминисаних група, у облику који могу користити и на језику који разумеју.

Жртве насиља потребно је обавестити о постојању просторија које су опремљене аудио и видео уређајима, којима је посебно осетљивим сведоцима омогућено испитивање без присуства осталих учесника у поступку и касније коришћење записа сведочења у судском поступку. Постојеће службе је потребно објединити тако да раде и за судове и за тужилаштва, како би се ефикасније користили расположиви ресурси, као што предвиђа Национална стратегија за остваривање права жртава и сведока кривичних дела у РС за период 2020–2025. У службама је потребно запослити адекватно оспособљене и обучене кадрове који могу да пруже сваку врсту подршке жртвама током трајања кривичног поступка.

Стручњаци свих релевантних институција морају бити проактивни у информисању жртава, а институције – у сарадњи са специјализованим НВО – морају се ангажовати у ширењу информација и укључити се у процесе информисања жртава насиља.

Институције надлежне за спровођење мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

Институције које учествују у спровођењу мере: Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за финансије; правосудни органи на територији АПВ; Покрајински омбудсман; специјализоване НВО.

Показатељ резултата мере 2.2.	Извор верификације мера 2.2.
2.2.1. Број успостављених служби за информисање оштећених лица и сведока на територији АПВ. 2.2.2. Број и врста припремљеног информативног материјала о услугама и мерама заштите доступног свим жртвама насиља без изузетка, у формату који могу користити и на језику који разумеју. 2.2.3. Број случајева у којима су НВО пружиле помоћ и/или подршку оштећеним лицима или сведоцима, на њихов захтев, током истрага и судских поступака, разврстано по облицима насиља, на годишњем нивоу у АПВ.	- Извештаји правосудних органа на годишњем нивоу. - Извештаји Министарства правде и независних институција. - Подаци и евиденције специјализованих НВО. - Информативни материјал који су припремиле надлежне институције и специјализоване НВО, које се баве насиљем према женама и насиљем у породици на територији АПВ.

Активности за спровођење мере 2.2.:

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
Мапирање капацитета специјализованих женских НВО које пружају подршку оштећеним лицима или сведоцима, на њихов захтев, током истрага и судских поступака.	Покрајински завод за социјалну заштиту	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2023.		Буџет АПВ
Оснаживање специјализованих женских НВО за пружање услуга подршке оштећеним лицима или сведоцима путем развоја људских ресурса и организационо-техничких услова.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за финансије; ЈЛС; женске НВО	2024.		Буџет АПВ
Успостављање координације између специјализованих женских НВО за пружање услуге подршке оштећеним лицима или сведоцима и правосудних органа.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; женске НВО	2024.		Буџет АПВ

Објављивање података и информација о услугама подршке и помоћи жртвама насиља према женама и насиља у породици на интернет страницама локалних самоуправа и релевантних локалних установа и НВО на територији АПВ.	Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински омбудсман; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2023.		Буџет АПВ
--	--	--	-------	--	-----------

Мера 2.3. Унапређивање општих услуга за жене жртве родно заснованог насиља према женама и насиља у породици дефинисањем стандарда рада и обезбеђивањем доступности услуга женама из осетљивих група.

Опис и ефекти мере: Основни циљ мере јесте да се обезбеди приступ услугама које обухватају правно и психолошко саветовалиште, финансијску помоћ, становање, образовање и помоћ приликом запошљавања на територији АПВ.

Закон о родној равноправности, у члану 54, ст. 3 и 4, дефинише да помоћ и заштита из ст. 1. и 2. овог члана морају бити приступачне свима и прилагођене индивидуалним потребама жртава насиља, укључујући и жртве из вишеструко дискриминисаних група. Органи јавне власти дужни су да – предузимањем законодавних и других мера – обезбеде да све жртве насиља имају лако доступан приступ општим услугама подршке, које им у адекватно опремљеном простору пружају запослени који су обучени за пружање помоћи и подршке жртвама насиља. Покрајински органи своје надлежности спроводе и тако што сарађују с националним институцијама и упућују предлоге и иницијативе за унапређивање правног оквира и поступања.

Делотворан приступ правди за жене жртве родно заснованог насиља и насиља у породици подразумева адекватан систем правне помоћи, који обезбеђује пружање квалитетне правне помоћи, бесплатно или по умањеним трошковима, свима који нису у стању да је плате. Позитивно је то што је право на бесплатну правну помоћ, независно од општих услова, признато лицима која остварују право на правну заштиту од насиља у породици, од тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања или трговине људима.⁴⁰⁶ Међутим, оваквим рестриктивним приступом стављене су у неједнак положај жене жртве других облика родно заснованог насиља, које право на бесплатну правну помоћ остварују под општим законским условима. Због тога је неопходно жртвама свих облика родно заснованог насиља признати право на бесплатну правну помоћ, независно од општих услова, те у круг пружалаца бесплатне правне помоћи жртвама насиља према женама укључити НВО специјализоване за пружање услуга

⁴⁰⁶ Закон о бесплатној правној помоћи („Службени гласник РС”, број 87/2018), члан 4, т. 4 и 5

подршке женама жртвама родно заснованог насиља. Такође, потребно је прописати стандарде приступачности особама са инвалидитетом објектима у којима се пружа бесплатна правна помоћ. Жене са инвалидитетом имају отежан приступ бесплатној правној помоћи јер су многи објекти органа надлежних за одобравање коришћења и пружалаца ове услуге физички неприступачни. Не постоји законска обавеза да се правна помоћ пружа у приступачним форматима, у зависности од потреба особа са инвалидитетом. Осим жена са инвалидитетом, жене из других осетљивих друштвених група (Ромкиње, старије жене, жене са села) такође имају отежан приступ бесплатној правној помоћи, услед недовољне информисаности, недостатка кампања о праву и начину остваривања бесплатне правне помоћи, као и недоступности материјала на језицима који разумеју и слично. Због тога је потребно повећати доступност свих општих услуга подршке женама из осетљивих група, нарочито старијим женама, женама са инвалидитетом и Ромкињама, које се често суочавају са спољашњим и унутрашњим препрекама које их спречавају да пријаве насиље коме су изложене. Неопходно је обезбедити довољна и стабилна финансијска средства за повећање броја и квалитета ових услуга.

Осим тога, постоји хитна потреба да се у оквиру општих услуга подршке предузму посебне мере за жене које су преживеле насиље у смислу приоритета у стамбеном збрињавању и запошљавању. Такође, у Закону о социјалној заштити, у делу разврставања услуга социјалне заштите на опште и специјализоване услуге, неопходно је утврђивање обавезе ЦСР-а да се подаци о броју корисника социјалне заштите разврставају по полу и старости корисника, као и успостављања посебне категорије „жене жртве насиља“, укључујући и роднозасновано убиство жене.

Ефекти мере огледају се у повећању обима и доступности општих услуга које омогућавају превазилажење трауме и опоравак жена које су преживеле насиље.

Институције надлежне за спровођење мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу; Покрајински секретаријат за финансије; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице.

Институције које учествују у спровођењу мере: правосудни органи на територији АПВ, центри за социјални рад, здравствене установе – на примарном, секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите (из Плана мреже здравствених установа, као и у приватном власништву), институти/заводи за јавно здравље, стручњаци, НВО.

Показатељ резултата мере 2.3.	Извори верификације мера 2.3.
<p>2.3.1. Број и врста одговарајућих услуга опште подршке намењених жртвама насиља ради опоравка од свих облика насиља, финансираних из буџета на покрајинском/локалном нивоу у АПВ, разврстано према: а) региону/граду; б) врсти пружаоца услуге.</p> <p>2.3.2. Број жена жртава насиља, посебно жена из вишеструко дискриминисаних група, разврстаних по својствима жртве које су користиле услуге становања, на годишњем нивоу у АПВ.</p> <p>2.3.3. Број жена жртава насиља, посебно жена из осетљивих група, разврстаних по својствима жртве које су користиле услуге здравствене и социјалне заштите на годишњем нивоу у АПВ.</p> <p>2.3.4. Број жена жртава насиља које су користиле услуге бесплатне правне помоћи, посебно број жена из вишеструко дискриминисаних група жена које су користиле ове услуге, на годишњем нивоу у АПВ.</p> <p>2.3.5. Број женских НВО које пружају услуге правне помоћи, број услуга правног саветовања и упућивања које су пружиле женама жртвама насиља, у односу на укупан број пружалаца ове услуге и укупан број пружених услуга, посебно број корисница ових услуга из вишеструко дискриминисаних група, на годишњем нивоу у АПВ.</p> <p>2.3.6. Број женских НВО које добијају средства за пружање правне помоћи жртвама свих облика насиља према женама и насиља у породици, из буџета АПВ, у односу на укупан број НВО које пружају ову врсту помоћи, на годишњем нивоу.</p> <p>2.3.7. Број жена жртава насиља које су користиле услуге психолошког саветовања, финансијску помоћ и подршке становања, образовања и запошљавања на годишњем нивоу у АПВ.</p> <p>2.3.8. Број иницијатива покрајинских органа за измене и допуне прописа упућене националном нивоу власти.</p> <p>2.3.9. Препорука ЈЛС за усвајање посебних мера подршке и услуга становања за жене жртве насиља.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Евиденција ПССПДРР и ПСЗ. - Евиденција ПЗСЗ . - Евиденција правосудних органа. - Републички завод за статистику. - Усвојене процедуре пружања ефикасне и делотворне здравствене и других видова заштите жртава насиља. - Евиденција НСЗ. - Евиденције и подаци женских НВО у АПВ. - Буџет АПВ и буџети локалних самоуправа, годишњи извештаји о РОБ. - Извештаји о раду покрајинских органа.

Активности за спровођење мере 2.3.

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
<p>Покретање иницијативе за измене и допуне Закона о бесплатној правној помоћи: жртвама свих облика родно заснованог насиља признати право на бесплатну правну помоћ независно од општих услова; у круг пружалаца бесплатне правне помоћи жртвама насиља према женама укључити НВО специјализоване за пружање услуга подршке женама жртвама родно заснованог насиља; прописати стандарде приступачности особама са инвалидитетом објектима у којима се пружа бесплатна правна помоћ.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу; НВО специјализоване за пружање помоћи и подршке женама жртвама родно заснованог насиља и насиља у породици</p>	<p>2023.</p>		<p>Буџет АПВ</p>
<p>Анализа пружених услуга бесплатне правне помоћи, разврстана по полу, врсти пружене услуге за случајеве родно заснованог насиља и насиља у породици, посебно</p>	<p>Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу</p>	<p>Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за социјалну политику,</p>	<p>2023.</p>		<p>Буџет АПВ</p>

<p>вишеструко дискриминисаних група.</p>		<p>демографију и равноправност полова; НВО специјализоване за пружање помоћи и подршке женама жртвама родно заснованог насиља и насиља у породици</p>			
<p>Израда и спровођење родно осетљивог програма обуке за професионалце у службама бесплатне правне помоћи ЈЛС-а на територији АПВ, који пружају помоћ жртвама родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу; Завод за равноправност полова; специјализоване НВО за пружање помоћи и подршке женама жртвама родно заснованог насиља и насиља у породици</p>	<p>2024.</p>		<p>Буџет АПВ</p>
<p>Покретање иницијативе за измену Закона о социјалној заштити у делу разврставања услуга социјалне заштите на опште и специјализоване услуге и утврђивања обавезе ЦСР да се подаци о броју корисника социјалне заштите разврставају по полу и старости корисника, као и успостављања посебне категорије „жене жртве насиља”.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу; НВО специјализоване за пружање помоћи и подршке женама жртвама родно заснованог насиља и насиља у породици</p>	<p>2023.</p>		<p>Буџет АПВ</p>

<p>Обезбеђивање приступа и доступности свих општих услуга помоћи и подршке женама из вишеструко дискриминисаних група, у складу са законом.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за здравство; Завод за равноправност полова; Покрајински завод за социјалну заштиту</p>	<p>2024.</p>		<p>Буџет АПВ</p>
<p>Покретање иницијативе да се у оквиру права на материјалну подршку у надлежности ЈЛС-а, донесу одлуке о новчаној социјалној помоћи за жене жртве родно заснованог и насиља у породици и/или иницирати оснивање фонда за подршку жртвама.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу; Покрајински завод за социјалну заштиту; Завод за равноправност полова</p>	<p>2023.</p>		<p>Буџет АПВ</p>
<p>Обезбеђивање приоритета у стамбеном збрињавању и запошљавању жена жртава насиља, посебно жена из вишеструко дискриминисаних група.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за здравство; Завод за равноправност полова; Покрајински завод за социјалну заштиту</p>	<p>2024.</p>		<p>Буџет АПВ</p>

<p>Упућивање препоруке ЈЛС-а за усвајање посебних мера подршке и услуга становања за жене жртве насиља, као што су становање у заштићеним условима, ослобађање од плаћања станарине или остваривање субвенција приликом плаћања стамбено-комуналних услуга, у складу са осталим општим услугама подршке за жене жртве насиља.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу; специјализоване женске НВО за пружање помоћи и подршке женама жртвама родно заснованог насиља и насиља у породици</p>	<p>2024.</p>		<p>Буџет АПВ</p>
---	---	--	--------------	--	------------------

Мера 2.4. Обезбеђивање приступачности и доступности услугама здравствене заштите свим женама жртвама родно заснованог насиља и насиља у породици на територији АПВ.

Опис и ефекти мере: Циљ мере јесте стандардизовање процедуре пружања ефикасне и делотворне здравствене заштите жртава насиља и повећање доступности здравствених услуга жртвама насиља.

Прикупљање и анализа података показатељи су системског приступа решавању проблема РЗН насиља. Откривање, препознавање и евидентирање насиља према женама омогућавају правовремену превенцију и интервенцију. Због тога је веома значајна примена Посебног протокола Министарства здравља тј. његовог оперативног дела – Обрасца за евидентирање и документовање насиља.

Како би се мера доследно спроводила, потребно је да Посебан протокол Министарства здравља и поменути образац, као његов саставни део, добију правно обавезујући облик. Реализација ове мере, заједно са осталим службама за помоћ и подршку у случају насиља, доприноси стварању подржавајућег окружења, а такође представља меру делотворне заштите жртава.

Ефекти примене мере огледају се у приступачној, ефикасној и делотворној здравственој заштити жртава насиља, у вишем степену и обиму, коришћењу обрасца за документовање насиља, као доказног средства на суду, што ће у крајњем исходу допринети одговарајућем санкционисање учиниоца насиља у судском поступку. Доследна примена Посебног протокола за заштиту и

поступање са женама које су изложене насиљу у здравственим установама на свим нивоима у АПВ представља један од кључних корака у обезбеђивању ефикасне и делотворне заштите жртава насиља.

Институције надлежне за спровођење мере: Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

Институције које учествују у спровођењу мере: Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за спорт и омладину; здравствене установе – на примарном, секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите (из Плана мреже здравствених установа, као и у приватном власништву); институти / заводи за јавно здравље; центри за социјални рад; стручњаци; ОЦД/НВО.

Показатељ резултата мере 2.4.	Извори верификације мера 2.4.
<p>2.4.1. Број жена које су користиле услуге здравствене заштите због последица насиља којем су биле изложене, укупно на територији АПВ, као и разврстано према окрузима на годишњем нивоу.</p> <p>2.4.2. Процент жена из рањивих група (труднице, породиље, особе са инвалидитетом, старије особе и др) које су користиле услуге здравствене заштите због последица насиља којем су биле изложене у односу на укупан број жена које су користиле услуге здравствене заштите у РС), на годишњем нивоу.</p> <p>2.4.3. Број здравствених услуга „Збрињавање особе која је изложена насиљу” пружених женама у установама примарне здравствене заштите, на годишњем нивоу.</p> <p>2.4.4. Број програма за спречавање и превазилажење проблема ране трудноће и заснивања партнерских заједница између и с лицима млађим од 18 година, на територији АПВ.</p> <p>2.4.5. Износ средстава из буџета АПВ опредељених за финансирање програма за спречавање и превазилажење проблема ране трудноће и заснивања партнерских заједница између и с лицима млађим од 18 година.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Републички завод за статистику. - Усвојене процедуре пружања ефикасне и делотворне здравствене и других видова заштите жртава насиља. - Институт за јавно здравље Војводине на основу увида у базу података Сервиса за јавно здравље Института за јавно здравље РС „Др Милан Јовановић Батут”. - Анализе Института за јавно здравље РС „Др Милан Јовановић Батут”. - Евиденција ПЗСЗ. - Евиденције и подаци женских НВО. - Буџет АПВ и буџети локалних самоуправа у АПВ, годишњи извештаји о РОБ.

Активности за спровођење мере 2.4.:

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
Креирање и акредитација обуке за здравствене раднике о родно заснованом насиљу, процени ризика, пружању подршке и евидентирању случајева родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, посебно жена из вишеструко дискриминисаних група.	Покрајински секретаријат за здравство	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; институти/заводи за јавно здравље на територији АПВ; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2024.		Буџет АПВ; донаторска средства
Спровођење акредитоване обуке за здравствене раднике о родно заснованом насиљу, процени ризика, пружању подршке и евидентирању случајева родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.	Покрајински секретаријат за здравство	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; институти/заводи за јавно здравље на територији АПВ; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2025.		Буџет АПВ; донаторска средства
Креирање и примена пилот-програма скрининга на родно засновано насиље пацијенткиња у здравственим установама.	Покрајински секретаријат за здравство	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; институти/заводи за јавно здравље на територији АПВ;	2025.		Буџет АПВ; донаторска средства

		ЈЛС; специјализоване женске НВО			
Креирање програма за спречавање и превазилажење проблема ране трудноће и заснивања партнерских заједница између и с лицима млађим од 18 година, на територији АПВ.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за спорт и омладину; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2025.		Буџет АПВ; донаторска средства

Мера 2.5. Унапређивање мера за економско оснаживање жена жртава насиља.

Опис и ефекти мере: Циљ ове мере јесте подстицање образовања, обуке и помоћи приликом запошљавања за жене са искуством родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, посебно имајући у виду потребе жена из вишеструко дискриминисаних група, у складу с мерама покрајинског програма за запошљавање жена које су преживеле насиље у породичном или пратнерском контексту.

Мера се ослања на претходни програм, због чега је важно спровођење екс-пост анализе његовог спровођења и ефеката. Налази и препоруке из екс-пост анализе претходног програма послужиће за припрему новог или другог програма. Потом, то треба ускладити с називом ове активности. За постизање циљева важно је спровођење екс-постанализе програма за економско оснаживање жена са искуством у породици и у партнерском односу. Анализа спровођења и ефеката програма допринеће ефикаснијој имплементацији мере.

Институције надлежне за спровођење мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, деомографију и равноправност полова; Покрајински секретаријат за привреду и туризам

Институције које учествују у спровођењу мере: Национална служба за запошљавање на територији АПВ; центри за социјални рад на територији АПВ; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО; Покрајински секретаријат за финансије.

Показатељ резултата мере 2.5.	Извори верификације мера 2.5.
<p>2.5.1. Број програма економског оснаживања жена, које су покренуле институције у АПВ на годишњем нивоу и број корисница ових програма.</p> <p>2.5.2. Удео средстава у буџету АПВ, намењених за спровођење програма економског оснаживања жена жртава родно заснованог насиља и насиља у породици.</p> <p>2.5.3. Број жена жртава насиља, посебно жена из вишеструко дискриминисаних група разврстаних по својствима жртве које су користиле програме економског оснаживања, на годишњем нивоу, у АПВ.</p> <p>2.5.4. Број и врста програма економског оснаживања, намењених жртвама насиља ради опоравка од свих облика насиља, финансираних из буџета на покрајинском/локалном нивоу у АПВ, разврстано према: а) региону/граду и б) врсти пружаоца услуге.</p> <p>2.5.5. Број женских НВО које пружају обуке за економско оснаживање жена жртва насиља.</p> <p>2.5.6. Број жена жртава насиља које су прошле обуке за економско оснаживање жена, посебно број корисница ових услуга из вишеструко дискриминисаних група које су организовале НВО, на годишњем нивоу, у АПВ.</p> <p>2.5.7. Број женских НВО које добијају средства за реализацију економског оснаживања жена, посебно жена жртава свих облика насиља према женама и насиља у породици, из буџета АПВ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Евиденција ПССПДРР и ПС за привреду. - Евиденција ПЗСЗ . - Републички завод за статистику. - Усвојени програми економског оснаживања и запошљавања, посебно жена жртава насиља и жена из осетљивих група жена у АПВ. - Евиденција НСЗ. - Евиденције и подаци женских НВО у АПВ. - Буџет АПВ и буџети локалних самоуправа, годишњи извештаји о РОБ

Активности за спровођење мере 2.5.

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
<p>Спровођење екс-пост анализе Програма за економско оснаживање жена са искуством у породици и у партнерском односу.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за привреду и туризам; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе;</p>	<p>2023.</p>		<p>Буџет АПВ</p>

		ЈЛС; специјализоване женске НВО			
Креирање новог програма за економско оснаживање жена са искуством у породици и у партнерском односу.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за привреду и туризам; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2024.		Буџет АПВ
Креирање и спровођење специфичних програма подршке у виду обука, преквалификације и доквалификације, као и запошљавања за жене са искуством насиља.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Национална служба за запошљавање у АПВ; Покрајински секретаријат за привреду и туризам; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2025.		Буџет АПВ
Спровођење програма економског оснаживања жена жртава родно заснованог насиља и насиља у породици.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за привреду и туризам; Национална служба за запошљавање на територији АПВ; Покрајински секретаријат за финансије	2024.		Буџет АПВ

Објављивање конкурса ПССПДРР за финансирање програма економског оснаживања жена жртава родно заснованог насиља и насиља у породици, које спроводе специјализоване женске НВО.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за привреду и туризам; Покрајински секретаријат за финансије	2024.	Буџет АПВ
---	--	---	-------	-----------

Мера 2.6. Обезбеђивање недостајућег обима и врсте (садржаја) услуга психосоцијалне подршке за жене и девојке у ситуацији насиља засновано на подацима.

Опис и ефекти мере: Циљ ове мере јесте да се на територији АПВ покрене и подржи успостављање услуге психосоцијалне подршке за жртве родно заснованог насиља и насиља у породици, тако да ова услуга буде усмерена на оснаживање и независност жене и буде одговарајућа за специфичне потребе жртве, укључујући и њену децу. Континуиране активности треба усмерити на повећање стручних капацитета и људских ресурса у постојећим саветовалиштима за брак и породицу или младе у оквиру ЦСР и домова здравља, али и за оснивање установа у складу са Законом о социјалној заштити, које ће у оквиру система за социјалну заштиту пружати психосоцијалну подршку жртвама насиља.

Садашњи капацитети не могу да задовоље потребе, а недостатак овакве врсте подршке утиче на спорији опоравак жртава од преживљене трауме и њену ресоцијализацију, па чак и на неуспешност изласка из насиља.

Институције надлежне за спровођење мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински секретаријат за здравство.

Институције које учествују у спровођењу мере: Покрајински завод за социјалну заштиту; јединице локалне самоуправе; НВО; стручњаци

Показатељ резултата мере 2.6.	Извори провере мера 2.6.
<p>2.6.1. Број новоуспостављених саветовалишта за пружање услуге психосоцијалне подршке за жртве родно заснованог насиља и насиља у породици.</p> <p>2.6.2. Број ново успостављених саветовалишта за пружање услуге психосоцијалне подршке за жртве родно заснованог насиља и насиља у породици, која су добила финансијску подршку за рад из буџета АПВ и буџета локалних самоуправа.</p> <p>2.6.3. Број жена жртава насиља, посебно жена из осетљивих група, разврстаних по својствима жртава које су користиле услуге саветовалишта за психосоцијалну подршку.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Евиденција ПСПДРП, ПСЗ. - Евиденција Покрајинског завода за социјалну заштиту. - Евиденције ЦСР. - Евиденције домова здравља. - Евиденције и подаци женских НВО. - Буџет АПВ и буџети локалних самоуправа у АПВ, годишњи извештаји о РОБ.

2.6.4. Број деце индиректних жртава и сведока родно заснованог насиља, који су користили услуге саветовалишта за психосоцијалну подршку.

Активности за спровођење мере 2.6.

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
Прикупљање и анализа података и информација о капацитетима и потребама специјализованих женских НВО и других установа у сектору социјалне заштите за пружање услуга психосоцијалне подршке за жртве родно заснованог насиља и насиља у породици.	Завод за равноправност полова	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински завод за социјалну заштиту; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2023.		Буџет АПВ
Унапређивање капацитета специјализованих женских НВО и других установа у сектору социјалне заштите за пружање услуга психосоцијалне подршке за жртве родно заснованог насиља и насиља у породици.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Завод за равноправност полова; Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински завод за социјалну заштиту; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2024.		Буџет АПВ; донаторска средства

Креирање и спровођење пилот програма за успостављање саветовалишта за пружање услуга психосоцијалне подршке за жртве родно заснованог насиља и насиља у породици.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински завод за социјалну заштиту; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2024.		Буџет АПВ; донаторска средства
Објављивање јавног позива за успостављање саветовалишта за психосоцијалну подршку жртава родно заснованог насиља и насиља у породици.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински завод за социјалну заштиту; ЈЛС; Специјализоване женске НВО	2025.		Буџет АПВ; донаторска средства

Мера 2.7. Унапређивање специјализованих услуга за жене жртве родно заснованог насиља и насиља у породици путем дефинисања стандарда рада и обезбеђивања доступности услуга женама из вишеструко дискриминисаних група.

Опис и ефекти мере: Циљ ове мере јесте обезбеђивање одговарајућих, лако доступних специјализованих услуга подршке свим жртвама насиља без изузетка, на целој територији АПВ, за све видове насиља обухваћене Истанбулском конвенцијом. Потребно је обезбедити пружање ових услуга у континуитету, уз уважавање и коришћење дугогодишње стручности и искуства специјализованих женских НВО.

Закон о родној равноправности у члану 55 специјализоване услуге подршке дефинише као:

1) пружање у поверљивом облику услуге СОС телефона за девојке и жене са искуством родно заснованог насиља, при чему се позиви неће снимати, нити на други начин чинити доступним трећим лицима; ову услугу на територији Републике Србије у виду бесплатног националног СОС телефона обезбеђује и финансира надлежно министарство за социјалну заштиту, а на територији јединице локалне самоуправе или у управним окрузима надлежни орган или органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе;

2) обезбеђивање сигурног смештаја женама жртвама насиља и њиховој деци у сигурним кућама или прихватиштима, који су бесплатни за све жене и њихову децу, без обзира на њихово место пребивалишта или боравишта; смештаји су доступни 24 часа, седам дана у недељи, прилагођени потребама жена жртава насиља;

3) обављање специјалистичких и судскомедицинских (форензичких) лекарских и лабораторијских прегледа и пружање психолошке подршке, у складу с потребама жртава насиља;

4) пружање бесплатне подршке жртвама сексуалног насиља, доступне 24 часа, седам дана у недељи, као и пружање контрацептивне заштите и заштите од полно преносивих болести, као и судско-медицинског прегледа;

5) спровођење програма специјализованих саветовалишта за жртве насиља, прилагођених индивидуалним потребама жртва насиља, укључујући и жртве из осетљивих друштвених група.

Специјализоване услуге подршке из става 1. овог члана морају бити приступачне свима и прилагођене индивидуалним потребама жртва насиља, укључујући и жртве из вишеструко дискриминисаних група.

Мером су обухваћене услуге прихватилишта / сигурне куће, бесплатне СОС телефонске линије и услуге подршке и заштите жртва силовања и сексуалног насиља, као и заштите и подршке за децу сведоке.

СОС телефони за жене и децу жртве насиља јесу један од најефикаснијих механизма заштите жена од насиља, јер омогућавају да жртве брзо добију одговарајуће информације и подршку. Ова услуга предвиђена је и ЗСЗ (члан 40), а њоме се жена која је преживела насиље или је у ризику од насиља оснажује да изађе из ситуације у којој се налази и потражи одговарајућу помоћ. СОС телефони кључни су за први контакт са женама жртвама насиља, за задовољавање њене потребе за подршком и за упућивање на одговарајуће службе у заједници. Постојећа услуга Националног СОС телефона није адекватна захтевима и стандардима које прописује Истанбулска конвенција. На територији АПВ услугу СОС телефона пружају женске специјализоване организације окупљене у Мрежи СОС телефона. Услуга је лиценцирана, а доступна је на броју 0800 101010, 24/7, 365 дана и у потпуности уважава све принципе и стандарде рада на СОС телефону. Неопходно је обезбедити стална финансијска средства за пружање СОС услуге, уз поштовање и уважавање вишедеценијског искуства и стручности женских специјализованих организација у пружању ове услуге.

Прихватилиште / сигурна кућа јесте услуга смештаја жртва насиља у породици и њихове малолетне деце која је прописана чланом 40. ЗСЗ-а, а Правилником о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите утврђени су стандарди за услуге смештаја. Ови стандарди представљају опште стандарде и нису усклађени са стандардима Истанбулске конвенције, као ни правила о пријему и отпуштању из прихватилишта, прописана Правилником о пријему и отпуштању из прихватилишта која важе за све врсте прихватилишта. Због недовољног броја запосленог стручног особља, сигурне куће не могу да задовоље услове прописане Правилником о лиценцирању организација социјалне заштите, као ни оне прописане Правилником о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите. Овакво стање отежава рад сигурних кућа, пружање и приступ услугама, поготово женама из вишеструко дискриминисаних група. Препреке и изазови у раду сигурних кућа огледају се и у недостатку средстава, јер се – осим из буџета ЈЛС – финансирају из донаторских средстава, док недостају друге услуге подршке, уз подршку смештаја. Имајући у виду надлежности, овом мером ће се такође подстаћи усвајање и примена стандарда.

Овом мером треба да се обезбеди несметано функционисање пет прихватилишта / сигурних кућа у АПВ (Сомбор, Сремска Митровица, Нови Сад, Зрењанин и Панчево), осигурање безбедности корисница, уз интегрисани приступ усмерен на задовољавање потреба жртва насиља. Неопходно је проширити капацитете постојећих прихватилишта / сигурних кућа у АПВ, те такође успоставити услугу у Суботици, уз обезбеђивање приступа свим женама, посебно женама са инвалидитетом, Ромкињама и мигранткињама/азиланткињама.

Мером су обухваћени и центри за подршку жртвама сексуалног насиља, који пружају **услуге подршке и заштите жртва силовања и сексуалног насиља** како би се отклонили недостаци који отежавају пружање подршке. У складу са Истанбулском конвенцијом и препорукама ГРЕВИО групе, потребно је обезбедити обављање бесплатних специјалистичких и судско-медицинских (форензичких) лекарских и лабораторијских прегледа и пружање бесплатне психолошке подршке у складу с потребама жртва сексуалног насиља.

Центри за жртве сексуалног насиља (тренутно постоје само у КЦВ и три ОБ на територији АПВ) неопходни су за квалитетну подршку и заштиту жртва сексуалног насиља, које на једном месту 24 сата, седам дана у недељи (24/7) добијају медицински и судско-медицински преглед, психолошку подршку и правни савет. Ово је изузетно значајно за жртву, не само ради прикупљања доказа за судски поступак, него и због њеног психолошког опоравка. За реализацију мере неопходно је дефинисати минимум стандарда ЦЖСН и обезбедити стручно особље у постојећим центрима за интервенције у кризним ситуацијама, као и финансирање услуга психосоцијалне подршке жртва силовања и других облика сексуалног насиља и успостављања ЦЖСН на територији севернобачког, средњебачког и јужнобанатског региона у АПВ.

Спровођење мере треба да омогући жртвама силовања и сексуалног насиља приступ услугама неодољне медицинске неге и подршке, у комбинацији са судско-медицинским (форензичким) прегледима, уз прикупљање других доказа потребних за кривично гоњење учинилаца сексуалног насиља. Такође, омогућило би се и кризно и дугорочно психолошко саветовање и терапија женама које су преживеле сексуално насиље, што пружају специјализоване женске НВО с територије АПВ. Ефекти се огледају у спречавању секундарне виктимизације жртва силовања / сексуалног насиља, њиховог опоравка и у ефикаснијем обезбеђивању материјалних доказа у процесу кривичног гоњења учинилаца силовања / сексуалног насиља.

Све специјализоване услуге морају бити успостављене тако да одговоре на **потребе и права деце** – индиректне жртве насиља у породици и деце која су сведоци и других видова насиља. Услуге заштите и подршке за децу сведоке морају обухватити психолошко саветовање и терапију, посебно у случајевима када су деца заједно с мајкама смештена у сигурним кућама, или када су привремено смештена у хранитељске породице. Полазећи од тога да је безбедност деце на првом месту, потребно је обезбедити да деца сведоци насиља остану с ненасилним родитељем и да добију помоћ, подршку и пажњу која им је потребна.

Уз унапређивање специјализованих услуга за жене жртве насиља, потребно је подстицати и употребу дигиталних технологија, као и средстава пријаве и информисања у вези с родно заснованим насиљем.

Неопходно је обезбедити довољна и стабилна финансијска средства за повећање броја и квалитета специјализованих услуга, као и финансирање женских НВО које пружају специјализоване услуге женама са искуством насиља.

Ефекти мере огледају се у повећању обима и доступности специјализованих услуга које омогућавају превазилажење трауме и опоравак жена жртва насиља и деце сведока насиља.

Институције надлежне за спровођење мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

Институције које учествују у спровођењу мере: Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за финансије; ЈЛС; центри за социјални рад; здравствене установе – на примарном, секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите (из Плана мреже здравствених установа, као и у приватном власништву); институти/заводи за јавно здравље; стручњаци; НВО.

Показатељ резултата мере 2.7.	Извори верификације мера 2.7.
<p>2.7.1. Број усвојених прописа и стандарди рада за прихватилишта / сигурне куће, СОС телефона и службе за подршку жртвама сексуалног насиља на територији АПВ, у складу с међународним стандардима.</p> <p>2.7.2. Број корисница услуге СОС телефона, с територије АПВ, на годишњем нивоу, посебно жена из посебно осетљивих друштвених група, разврстано према врсти насиља које пријављују.</p> <p>2.7.3. Број (24/7) СОС телефонских линија које пружају женске НВО финансираних из буџета АПВ и број корисница ове услуге, на годишњем нивоу.</p> <p>2.7.4. Број и географска распоређеност специјализованих, лако доступних и безбедних сигурних кућа за жене жртве насиља и њихову децу у АПВ, разврстано према: а) региону и б) врсти пружаоца услуге (број места/кревета у односу на број становника).</p> <p>2.7.5. Број жртава насиља и њихове деце, посебно жена из посебно осетљивих друштвених група, у сигурним кућама и смештају за жртве, у односу на идентификовану потребу за смештајем, разврстано у односу на све облике насиља, на годишњем нивоу у АПВ.</p> <p>2.7.6. Процент издвајања из годишњег буџета АПВ, намењен несметаном функционисању сигурних кућа и смештају за жртве, нарочито за жене из посебно осетљивих друштвених група и њихову децу, у односу на укупни буџет АПВ за услуге у овој области, на годишњем нивоу.</p> <p>2.7.7. Број успостављених служби за пружење услуга за жртве сексуалног насиља на територији АПВ, прилагођених и доступних свим женама са искуством насиља без дискриминације, уз обезбеђивање бесплатне релевантне форензичке документације.</p> <p>2.7.8. Број жртава свих облика сексуалног насиља, којима је пружена специјализована услуга за жртве сексуалног насиља, посебно жртава насиља из рањивих група, у односу на укупан број пријављених случајева свих облика сексуалног насиља, у АПВ, регионално распоређено, на годишњем нивоу.</p> <p>2.7.9. Процент буџетских средстава АПВ на годишњем нивоу, намењен функционисању услуга за жртве сексуалног насиља.</p> <p>2.7.10. Број специјализованих услуга намењених обезбеђивању заштите и подршке за децу сведоке насиља у АПВ.</p>	<ul style="list-style-type: none">- Прописи и стандарди, којима се регулишу рад и пружање специјализованих услуга подршке жртвама сексуалног насиља, прихватилишта / сигурних кућа, СОС телефона, усклађени са стандардима Истанбулске конвенције.- Подаци здравствених и социјалних установа с територије АПВ о броју пружених специјализованих услуга прихватилишта / сигурних кућа, жртвама сексуалног насиља, услуга СОС телефона, посебно женама из посебно осетљивих друштвених група.- Подаци Покрајинског секретаријата за здравство и Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова.- Подаци ПЗСЗ о пруженим услугама СОС телефона за жртве насиља .- Подаци ПЗСЗ о броју специјализованих услуга подршке пруженим деци сведоцима насиља.- Подаци специјализованих женских НВО о броју и врсти пружених специјализованих услуга за жртве насиља, посебно женама жртвама насиља из посебно осетљивих друштвених група, као и о изворима финансирања ових услуга .- Буџет АПВ и буџети локалних самоуправа, годишњи извештаји о РОБ.

Активности за спровођење мере 2.7.

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
Израда ажурног прегледа и објављивања података о специјализованим услугама подршке за све жртве родно заснованог насиља и насиља у породици – број и врста услуга, пружаоци и локација пружања услуга на територији АПВ.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински завод за социјалну заштиту; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2025.		Буџет АПВ
Усвајање мера за унапређивање свеобухватно, специфичног и одрживог система специјализованих услуга, географски одговарајуће распоређених и усклађених са стандардима у овој области на територији АПВ.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински завод за социјалну заштиту; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2025.		Буџет АПВ
Обезбеђивање финансијске подршке за Мрежу СОС Војводина чије чланице пружају акредитовану услугу СОС телефона.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за здравство; ЈЛС; Покрајински секретаријат за финансије; специјализоване женске НВО	континуирано		Буџет АПВ

<p>Покретање иницијативе код Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања да усвоји функционалне и структуралне стандарде рада за специјализовану услугу сигурне куће за жене жртве родно заснованог насиља и насиља у породици.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински завод за социјалну заштиту; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО</p>	<p>2023.</p>		<p>Буџет АПВ</p>
<p>Упућивање препоруке ЈЛС на чијој територији функционишу сигурне куће да повећају број места, сразмерно броју становника, према стандардима Савета Европе, а Граду Суботици да поново отвори и финансира рад сигурне куће.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински завод за социјалну заштиту; ЈЛС; специјализоване женске НВО</p>	<p>2023.</p>		<p>Буџет АПВ</p>
<p>Упућивање препоруке ЦСР у ЈЛС на обавезност примене Закона о социјалној заштити, протокола и правилника о упућивању корисника на доступне услуге социјалне заштите ради благовременог пружања заштите, спречавања фемицида и поновне изложености насиљу.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински завод за социјалну заштиту; ЈЛС; специјализоване женске НВО</p>	<p>2023.</p>		<p>Буџет АПВ</p>

<p>Упућивање препоруке ЈЛС-а за обезбеђивања стабилног и редовног финансирања и одрживости услуга сигурних кућа.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу; Покрајински завод за социјалну заштиту; Покрајински секретаријат за финансије; ЈЛС; специјализоване женске НВО</p>	<p>2023.</p>		<p>Буџет АПВ</p>
<p>Упућивање препоруке ЈЛС-а на чијој територији функционишу сигурне куће да омогуће запошљавање стручних радника неопходних за пружање услуга подршке и да тако допринесу убрзању процеса лиценцирања рада сигурних кућа.</p>	<p>ПС за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински завод за социјалну заштиту; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО</p>	<p>2024.</p>		<p>Буџет АПВ</p>
<p>Креирање модела континуиране подршке и финансирања специјализованих НВО за пружање подршке корисницама са инвалидитетом у сигурној кући.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински завод за социјалну заштиту; ЈЛС; специјализоване женске НВО</p>	<p>2025.</p>		<p>Буџет АПВ</p>

Креирање модела континуиране подршке и финансирања женских НВО које пружају услуге психосоцијалне подршке жртвама сексуалног насиља у центрима за жртве сексуалног насиља на територији АПВ.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински завод за социјалну заштиту; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2025.		Буџет АПВ
Обезбеђивање финансијских средстава за функционисање центара за жртве сексуалног насиља у здравственим установама у АПВ.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински завод за социјалну заштиту; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2025.		Буџет АПВ

Мера 2.8. Обезбеђена активна улога женских специјализованих НВО у пружању услуга и креирању политика и мера за спречавање и борбу против свих облика родно заснованог насиља према женама и насиља у породици у АПВ.

Опис и ефекти мере: Циљ ове мере јесте препознавање и вредновање искуства и стручности женских НВО које делују на територији АПВ и унапређивање њиховог положаја као пружалаца специјализованих услуга за жене жртве насиља.

Специјализоване услуге саветовања и подршке женама жртвама родно заснованог насиља и насиља у породици у АПВ пружају специјализоване женске феминистичке организације с дугогодишњим искуством у раду и то путем услуге СОС телефона и пружањем правне помоћи и других видова подршке женама у ситуацији насиља, као и услугама психосоцијалне подршке у ЦЖСН. Организације за права жена са инвалидитетом и Ромкиња важни су заговорници

инклузивног пружања услуга, подршке и заштите жена из ових група које се суочавају с насиљем унутар и ван институција. И поред дугогодишњег искуства и стручности у раду са женама са искуством родно заснованог насиља и насиља у породици, рад ових организација, као активних пружалаца услуга и учесника у координисаном одговору државе на насиље према женама, није препознат и признат у процесу креирања и усвајања мера и политика у области насиља према женама, па самим тим држава не финансира ни услуге које пружају, као ни њихив рад у целини.

Ефекти мере огледају се у укључивању женских специјалистичких НВО с територије АПВ у тела / радне групе како би својим знањем и стручношћу помогли у изради јавних политика у области родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, усклађених с међународним стандардима и међународном праксом. Такође, ефекти мере огледају се у укључивању женских специјализованих организација, као пружалаца услуга и релевантних саговорника, у тела и механизме координисаног одговора на насиље. За постизање овог циља неопходно је обезбедити довољна финансијска средства, континуирано финансирање женских специјализованих организација са територије АПВ с циљем обезбеђивања пружања и доступности услуга подршке за жене жртве свих облика родно заснованог насиља.

Институција надлежна за спровођење мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински секретаријат за финансије.

Институције учесници у спровођењу мере: Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу; Покрајински секретаријат за спорт и омладину; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Завод за равноправност полова; специјализоване женске НВО.

Показатељ резултата мера 2.8.	Извори верификације мера 2.8.
<p>2.8.1. Процент представница женских НВО које активно учествују у радним групама / телима за израду релевантних политика против свих облика родно заснованог насиља у АПВ, у односу на укупан број чланова/чланица радних група / тела из других сектора.</p> <p>2.8.2. Процент представница женских НВО које учествују у раду ГКС и других тела у оквиру координисаног одговора на насиље у АПВ, на позив надлежних институција, у односу на укупан број чланова/чланица ових тела из других сектора.</p> <p>2.8.3. Процент женских НВО, лиценцираних пружалаца услуга женама које су преживеле насиље, које су финансиране из буџета АПВ и буџета локалних самоуправа у АПВ, у односу на укупан број пружалаца услуга, укупан број организација финансираних на годишњем нивоу у АПВ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Подаци и извештаји независних органа. - Подаци Покрајинског омбудсмана. - Подаци и извештаји ПССПДРП и ПСЗ. - Подаци РЗС. - Извештаји специјализованих женских НВО. - Извештај CEDAW комитета и ГРЕВИО групе. - Истраживања о различитим облицима родно заснованог насиља према женама и насиља у породици – преваленца насиља у АПВ. - Буџет АПВ и буџети локалних самоуправа у АПВ, годишњи извештаји о РОБ.

Активности за спровођење мере 2.8.

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
Редовне консултације покрајинских органа, радних група, тела за родну равноправност приликом израде релевантних политика против свих облика родно заснованог насиља у АПВ.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за здравство, ПС за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу; Покрајински секретаријат за спорт и омладину; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО.	континуирано		Буџет АПВ

<p>Укључивање женских организација у све процесе израде јавних политика у АПВ.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински завод за социјалну заштиту; Завод за равноправност полова; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО</p>	<p>2024.</p>		<p>Буџет АПВ</p>
<p>Обезбеђивање финансијских средстава и континуирано финансирање женских специјализованих организација с територије АПВ ради обезбеђивања пружања и доступности услуга подршке за жене жртве свих облика родно заснованог насиља.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински завод за социјалну заштиту; Завод за равноправност полова; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО</p>	<p>континуирано</p>		<p>Буџет АПВ</p>

Посебан циљ 3: Унапређена координисана сарадња свих актера на превенцији и сузбијању родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.

Мера 3.1. Унапређивање доношења, примењивања и праћења ефеката покрајинских и локалних јавних политика релевантних за област превенције, сузбијања и заштите од родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.

Опис и ефекти мере: Циљ мере јесте унапређивање управљања покрајинским и локалним јавним политикама релевантним за превенцију и сузбијање и заштиту од родно заснованог насиља према женама и насиља у породици путем подизања капацитета органа АПВ и ЈЛС-а за планирање, родну анализу, припрему и усвајање родно осетљивих локалних прописа и планских докумената, њихово спровођење и праћење спровођења, вредновање учинака и извештавање о постигнутим учинцима.

Ефекти мера огледају се у повећању нивоа знања и вештина запослених у органима и службама надлежним за креирање родно осетљивих прописа и планских докумената значајних за превенцију, сузбијање и заштиту од родно заснованог насиља и насиља у породици, чиме се обезбеђује да одлуке и плански документи буду у пуној мери родно сензитивни, засновани на подацима и потребама корисника/корисница и усвојени у транспарентном и партиципативном процесу.

Мера ће се спроводити креирањем и реализацијом програма обука о начину интегрисања родне и интерсекцијске перспективе у јавне политике, о разумевању феномена родно заснованог насиља у приватном и јавном простору, узрока и последица родне и интерсекцијске дискриминације и међународних стандарда у домену превенције, заштите и подршке жртвама родно заснованог насиља и насиља у породици.

Институција надлежна за спровођење мере: Служба за управљање људским ресурсима Покрајинске владе

Институције учесници у спровођењу мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО.

Показатељ резултата мере 3.1.	Извори верификације мера 3.1.
3.1.1. Број креираних и реализованих програма обуке за интегрисање родне и интерсекцијске перспективе у покрајинске и локалне одлуке и планска документа. 3.1.2. Број родно осетљивих локалних одлука и планских докумената од значаја за превенцију и сузбијање насиља према женама и насиља у породици. 3.1.3. Број запослених у органима, установама и службама, који су обучени за интегрисање родне и интерсекцијске перспективе у локалне одлуке и планска документа.	<ul style="list-style-type: none">- Родно осетљиве локалне одлуке и планска документа од значаја за превенцију и сузбијање насиља према женама и насиља у породици.- Извештаји са обука.- Резултати улазних и излазних тестова.- Евалуација квалитета обука.

Активности за спровођење мере 3.1.:

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
Креирање и спровођење програма обуке за интегрисање родне и интерсекцијске перспективе у покрајинске јавне политике.	Служба за управљање људским ресурсима Покрајинске владе	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2025.		Буџет АПВ

Креирање и спровођење програма обуке за интегрисање родне и интерсекцијске перспективе у локалне јавне политике.	Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; специјализоване женске НВО	2025.		Буџет АПВ
--	--	---	-------	--	-----------

Мера 3.2. Јачање капацитета органа, установа и служби на територији АПВ за координисану борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.

Опис и ефекти мере: Циљ информативно-едукативне мере јесте унапређивање свести, знања и вештина запослених у органима, установама и службама на територији АПВ, надлежним за превенцију и сузбијање насиља за делотворну борбу против родно заснованог насиља и насиља у породици.

Ефекти мере огледају се у активнијој улози и иновативном, заједничком и координисаном деловању органа, установа и служби на плану превенције насиља и повећању њихове мотивисаности и спремности да у свом превентивном деловању примењују међународне стандарде у овој области, укључујући и деловање у спровођењу мера и активности утврђених националном Стратегијом за родну равноправност (2021–2023) и националном Стратегијом за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици (2021–2025) и акционим плановима за њихово спровођење.

Мера ће се спроводити путем изградње капацитета за координисано деловање свих актера, на покрајинском и локалном нивоу, едукативних радионица намењених запосленима о органима, установама и службама на територији АПВ и подстицање умрежавања и сарадње на свим нивоима.

Институција надлежна за спровођење мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

Институције учесници у спровођењу мере: Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност; Покрајински секретаријат за здравство; Покрајински омбудсман; Покрајински завод за социјалну заштиту; Покрајински завод за равноправност полова; Служба за људске ресурсе у Покрајинској влади; ЈЛС; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; женске НВО.

Показатељ резултата мере 3.2.	Извори верификације мера 3.2.
<p>3.2.1. Број програма обуке и број запослених у јавним службама, органима и организацијама који су прошли обуке о координисаном деловању и одговору на родно засновано насиље.</p> <p>3.2.2. Процент повећања нивоа знања за заједничко, координисано и иновативно деловање органа, установа и служби на плану превенције родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.</p> <p>3.2.3 Број активности с циљем унапређивања координисане сарадње локалних актера на превенцији и сузбијању родно заснованог насиља према женама.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Агенде и извештаји са стручних конференција, округлих столова и едукативних радионица. - Резултати улазних и излазних тестова с радионица. - Евалуација квалитета едукативних радионица. - Евалуација степена уродњености образовних програма. - Евалуација ефеката обука намењених професионалцима у образовним, социјалним и здравственим установама и правосудним органима на територији АПВ.

Активности за спровођење мере 3.2.

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
<p>Креирање и спровођење програма обуке за запослене у јавним службама, органима и организацијама о координисаном деловању и одговору на родно засновано насиље према женама и у породици.</p>	<p>Завод за равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице</p>	<p>2025.</p>		<p>Буџет АПВ</p>

<p>Спровођење активности на координисаној сарадњи локалних актера на превенцији и сузбијању родно заснованог насиља према женама, као допуну законским механизима сарадње, и предлагање локалним самоуправама њихово усвајање и спровођење.</p>	<p>Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Служба за управљање људским ресурсима Покрајинске владе; Завод за равноправност полова; правосудни органи</p>	<p>2025.</p>		<p>Буџет АПВ</p>
---	---	--	--------------	--	------------------

Мера 3.3. Унапређивање надзора и супервизије пружања специјализованих услуга подршке за жртве родно заснованог насиља и насиља у породици.

Опис и ефекти мере: Циљ мере јесте да се унапреде услуге у систему социјалне заштите, тј. у центрима за социјални рад, што би требало да допринесе успостављању, односно уједначавању стандарда рада, које предвиђа Истанбулска конвенција, као и повећању приступачности и доступности специјализованих услуга свим женама, које су преживеле било који облик родно заснованог насиља. Надзор и супервизија пружања специјализованих услуга подршке допринеће повећању обима и квалитета услуга ради задовољавања потреба жена које су преживеле насиље, као и процени капацитета пружалаца услуга и неопходних материјалних и људских ресурса – како у државном, тако и у НВО сектору.

Мера ће се спроводити путем анализе примене постојећих стандарда, праксе у поступању и процену задовољства корисница пруженим услугама. За спровођење овакве анализе, потребно је израдити моделе интерних аката (правилника) о врстама и обиму услуга, задовољству услугама и могућности за подношење жалби.

Институција надлежна за спровођење мере: Покрајински завод за социјалну заштиту.

Институције учесници у спровођењу мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински секретаријат за здравство, институти / заводи за јавно здравље, стручњаци, НВО.

Показатељ резултата мере 3.3.	Извори верификације мера 3.3.
<p>3.3.1. Процент испуњености препорука за унапређивање рада, које су упућене органима у току поступка надзора и супервизије.</p> <p>3.3.2. Спроведена анализа стандарда рада установа социјалне заштите у пружању специјализованих услуга.</p> <p>3.3.3. Креирани модели аката о врстама и обиму услуга, задовољству услугама и могућности за подношење жалби.</p> <p>3.3.4. Процент задовољства корисница пруженим услугама.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Евиденција ПСПДРП, ПСЗ о спроведеним надзорима рада установа. - Евиденција Покрајинског завода за социјалну заштиту. - Евиденције ЦСР-а.

Активности за спровођење мере 3.3.

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
Креирање смерница за праћење испуњености стандарда рада и задовољства корисница пруженом услугом.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински завод за социјалну заштиту; установе социјалне заштите (прихватилишта / сигурне куће); ЦСР; специјализоване женске НВО	континуирано		Буџет АПВ
Израда модела интерних аката (правилника) о врстама и обиму услуга, задовољству услугама и могућности за подношење жалби.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински омбудсман; Покрајински завод за социјалну заштиту; специјализоване женске НВО	2024.		Буџет АПВ

Размена искустава добрих пракси и промовисање уједначеног поступања у пружању услуга.	Покрајински завод за социјалну заштиту	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова; Покрајински омбудсман; специјализоване женске НВО	континуирано		Буџет АПВ
---	--	---	--------------	--	-----------

Мера 3.4. Успостављање интерне процедуре за спречавање и заштиту од родно заснованог насиља и родне и друге дискриминације међу запосленима и корисницима услуга у органима јавне власти на територији АПВ.

Опис и ефекти мере: Циљ мере јесте да се у органима јавне власти, на територији АПВ, успоставе интерне процедуре за спречавање и заштиту од родно заснованог насиља и дискриминације према запосленима и трећим лицима корисницима услуга органа јавне власти. Ова мера односи се на органе аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе на територији АПВ, на јавна предузећа, установе, јавне агенције и друге организације и лица којима су законом поверена поједина јавна овлашћења, као и на правна лице које оснива или финансира у целини, односно у претежном делу аутономна покрајина или јединице локалне самоуправе на територији АПВ, укључујући и високошколске установе са седиштем на територији АПВ. Мера се не односи на предшколске установе, основне и средње школе и домове ученика, који у случајевима родно заснованог насиља и дискриминације поступају у складу с Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности („Службени гласник РС”, број 65/2018).

Спровођењем ове мере, обезбеђује се делотворна превенција и заштита запослених и корисника услуга органа јавне власти од родно заснованог насиља, родне и друге дискриминације, укључујући и сексуално узнемиравање и друге облике родно заснованог узнемиравања, успостављањем интерне процедуре, односно, правила по којима се у оквиру органа јавне власти поступа с циљем спречавања родно заснованог насиља, дискриминације и пружања интерне заштите жртвама ових противправних понашања.

Мера ће се спроводити путем израде и промоције модела интерног акта о спречавању и заштити од родно заснованог насиља и дискриминације, као и подстицањем и стручном подршком органима јавне власти да својим интерним актом регулишу превенцију и заштиту од родно заснованог насиља и дискриминације. Процес израде модела интерног акта биће транспарентан и инклузиван, из пуно учешће представника НВО. Након усвајања интерног акта, за руководиоце и запослене у органу јавне власти биће организована обука за његову примену.

Институција надлежна за спровођење мере: Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

Институције учесници у спровођењу мере: Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Покрајински омбудсман; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; НВО.

Показатељ резултата мере 3.4.	Извори верификације мера 3.4.
<p>3.4.1. Креиран модел интерног акта о спречавању и заштити од родно заснованог насиља и дискриминације.</p> <p>3.4.2. Број органа јавне власти који су усвојили интерни акт о спречавању и заштити од родно заснованог насиља и дискриминације, приказан према врсти органа.</p> <p>3.4.3. Број спроведених обука за примену интерног акта о спречавању и заштити од родно заснованог насиља и дискриминације, приказан према врсти органа, персоналном обухвату и изворима финансирања.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Модел интерног акта о спречавању и заштити од родно заснованог насиља и дискриминације. - Интерни акти о спречавању и заштити од родно заснованог насиља и дискриминације, које ће усвојити органи јавне власти. - Програм обуке за примену интерног акта о спречавању и заштити од родно заснованог насиља и дискриминације. - Евалуација квалитета програма обуке.

Активности за спровођење мере 3.4.

Активност	Орган који спроводи активност	Органи партнери	Рок за завршетак	Укупна процењена финансијска средства	Извор финансирања
Креирање модела интерног акта о спречавању и заштити од родно заснованог насиља и дискриминације међу запосленима и корисницима услуга у органима јавне власти на територији АПВ.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице;; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Покрајински омбудсман; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; НВО.	2024.		Буџет АПВ

<p>Спровођење обука за примену интерног акта о спречавању и заштити од родно заснованог насиља и дискриминације међу запосленима и корисницима услуга у органима јавне власти на територији АПВ.</p>	<p>Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова</p>	<p>Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице; Покрајински омбудсман; Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе; Савет за родну равноправност Покрајинске владе; ЈЛС; НВО</p>	<p>2025.</p>		<p>Буџет АПВ</p>
--	---	---	--------------	--	------------------

7. МЕХАНИЗАМ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОГРАМА И НАЧИН ИЗВЕШТАВАЊА О РЕЗУЛТАТИМА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА ЗА ЗАШТИТУ ЖЕНА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ И ПАРТНЕРСКИМ ОДНОСИМА И ДРУГИХ ОБЛИКА РОДНО ЗАСНОВАНОГ НАСИЉА ЗА ПЕРИОД ОД 2023. ДО 2026. ГОДИНЕ

У складу с надлежностима АПВ, утврђеним Статутом АПВ,⁴⁰⁷ као и с надлежностима Покрајинске владе,⁴⁰⁸ праћење активности предвиђених овим програмом поверено је Покрајинској влади која развија и води активну политику једнаких могућности, којом се обезбеђује равноправност жена и мушкараца у складу са законом и остварује сарадњу с Владом РС. У оквиру Покрајинске владе, ове активности обављају:

1. *Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе*,⁴⁰⁹ које координира рад органа покрајинске управе у области родне равноправности, као и при спречавању насиља према женама и насиља у породици и партнерским односима и других облика родно заснованог насиља, те остварује хоризонталну и вертикалну сарадњу са свим другим телима за родну равноправност у вези с питањима значајним за остваривање родне равноправности и спречавање насиља према женама и насиља у породици и партнерским односима и других облика родно заснованог насиља.⁴¹⁰
2. *Савет за родну равноправност* као саветодавно тело Покрајинске владе.⁴¹¹

⁴⁰⁷ Члан 8 и члан 27 тачка 13 алинеја 3 Статута АПВ („Службени лист АПВ”, број 20/2014).

⁴⁰⁸ Члан 45 Статута АПВ и чл. од 31 до 35 Покрајинске скупштинске одлуке о Покрајинској влади („Службени лист АПВ”, бр. 37/2014).

⁴⁰⁹ Решење о именовану Координационог тела за родну равноправност Покрајинске владе („Службени лист АПВ”, бр. 38/2022).

⁴¹⁰ Члан 62 став 5 Закона о родној равноправности.

⁴¹¹ Решење о именовану Савета за родну равноправност („Службени лист АПВ”, број 38/2022).

3. *Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова* који обавља послове покрајинске управе, који се односе на: припремање аналитичких и других материјала у вези с применом прописа из области равноправности полова за Скупштину АПВ и Покрајинску владу; активности за унапређивање области равноправности полова у АПВ; промоцију принципа једнаких могућности за жене и мушкарце; праћење стања и предлагање мера за унапређивање положаја жена и остваривање једнаких могућности у АПВ; праћење примене ратификованих конвенција и препорука међународних организација у овој области; остваривање сарадње с невладиним организацијама, синдикатима и другим асоцијацијама и медијима, предлагање и спровођење мера афирмативне акције ради побољшања економског и друштвеног положаја жена, нарочито рањивих група жена, као и елиминације насиља над женама и насиља у породици; сарадњу с републичким и покрајинским органима управе и органима јединица локалне самоуправе из области равноправности полова; активности ка интегрисању принципа родне равноправности у све области рада покрајинских органа и пружање стручне подршке. Као поверени посао, обавља се надзор над применом Закона о родној равноправности на територији АПВ.⁴¹²

У реализацији, праћењу примене и извештавању о овом програму учествују и други механизми родне равноправности, формиран у АПВ: стално радно тело Скупштине АПВ,⁴¹³ Покрајински омбудсман,⁴¹⁴ Завод за равноправност полова,⁴¹⁵ као и лица задужена за родну равноправност,⁴¹⁶ такође, учествују и други органи покрајинске управе у областима значајним за спровођење овог програма који у оквиру својих надлежности активно суделују у спровођењу овог програма

Поред тога, у примени и праћењу реализације активности утврђених у овом програму учествују и НВО – у складу са својом мисијом.

8. ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Координисање, праћење и евалуацију планираних мера и активности на спречавању насиља према женама и насиља у породици и партнерским односима, као и других облика родно заснованог насиља, треба поверити Координационом телу за родну равноправност. Ово тело делује у оквиру Покрајинске владе, као стално радно тело, што омогућује мултисекторску координацију међу различитим покрајинским секретаријатима, што је у овој мултисекторској области изузетно значајно (хоризонтална координација). Такође, то омогућује и сарадњу, као и координацију

⁴¹² Члан 32 став 1 тачка 5 и члан 35 а став 8 Покрајинске скупштинске одлуке о покрајинској управи („Службени лист АПВ”, бр. 37/2014, 54/2014. – др. одлука 37/2016, 29/2017, 24/2019, 66/2020 и 38/2021).

⁴¹³ Члан 55 став 1 тачка 19 и члан 74 Пословника о раду Скупштине АП Војводине („Службени лист АПВ”, бр. 60/2018; пречишћен текст).

⁴¹⁴ Чланови 1 и 8 Покрајинске скупштинске одлуке о Покрајинском заштитнику грађана – омбудсману („Службени лист АПВ”, бр. 37/ 2014).

⁴¹⁵ Члан 62 став 2 Закона о родној равноправности и Покрајинска скупштинска одлука о заводу за равноправност полова, Покрајински завод за равноправност полова („Службени лист АПВ”, бр. 14/2004 и 3/2006).

⁴¹⁶ Члан 64 Закона о родној равноправности.

активности с механизмима родне равноправности на другим нивоима власти (вертикална координација). Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе сарађује и са Саветом за родну равноправност – као саветодавним телом Покрајинске владе, у чији састав улазе и представници НВО.⁴¹⁷

Као облике деловања, Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе формираће посебну групу за праћење примене овог програма. Поред тога, треба предвидети могућност формирања посебних група (одбор, секција, оперативна/експертска радна група), које образује Координационо тело за родну равноправност Покрајинске владе за поједине области. Потребно је добро познавање области за коју се група формира, јер би својим стручним и експертским знањем те групе помагале Координационом телу за родну равноправност Покрајинске владе у остваривању координације и евалуацији овог програма.

У складу с чланом 43. Закона о планском систему, Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова припремиће *ex-post* анализу, евалуацију и извештај о резултатима спровођења овог програма у року од 60 дана по истеку сваке календарске године. Рад на припреми наредног програма треба започети благовремено, а најкасније шест месеци пре истека текућег програма. Годишњи извештаји о спровођењу програма служе као ослонац за припрему наредног програма. Финалну *ex-post* анализу и евалуацију овог програма Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова припремиће најкасније три месеца пре истека периода за који се доноси програм.

⁴¹⁷ Члан 60 став 1 тачка 5 Закона о родној равноправности.